

Täysistunto

Torstai 17.10.2024 klo 16.01—20.46

Täysistunto alkoi klo 16.01. Täysistunto päättyi klo 20.46.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (16.01—18.14 ja 20.00—20.46) ja toinen varapuhemies Tarja Filatov (18.14—20.00).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
valtiovarainministeri Riikka Purra
sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen
ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen
työministeri Arto Satonen
maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah
oikeusministeri Leena Meri
ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Ville Tavio
opetusministeri Anders Adlercreutz
liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist
sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso
kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen
elinkeinoministeri Wille Rydman
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Joakim Strand

Puhemies Jussi Halla-aho: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan. On toivottavaa, että kukin kysymys on osoitettu yhdelle paikalla olevalle ministerille.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys hallituksen kasvu- ja työllisyystoimista (Joonas Räsänen sd)

Suullinen kysymys SKT 171/2024 vp

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Joonas Räsänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.02 **Joonas Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Irtisanomisten aalto on jyräämässä koko Suomen yli, näin kertoo Helsingin Sanomat. Päivittäin kuulemme uutisista, että satoja ihmisiä uhkaavat irtisanomiset niin teollisuudessa, palvelualoilla, rakennusalalla kuin tietotekniikan alallakin. Uhkana jopa on, että synkemmät ajat ovat vielä edessä. Hallituksen tavoite, 100 000 uutta työllistä tällä kaudella, ei näytä toteutuvan. Tällä hetkellä työllisiä on 50 000 vähemmän kuin silloin, kun te aloititte. Euroopassa ei ole toista maata, jossa työllisyyskehitys olisi tällä kaudella ollut näin heikkoa, siis työllisyyskehityksemme on Euroopan huonointa. Tulostaulu ei valehtele. Arvoisa pääministerin sijainen, valtiovarainministeri Purra: mitä johtopäätöksiä hallitus nyt tekee, kun hallituksen politiikka ei ainakaan työllisyyden osalta näytä toimivan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.03 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Talouden synkkä kuva on todella ollut synkempi ja taantuma pidempi kuin ennakoitiin. Tällä hetkellä meillä on valopilkkuja niin kotimaassa kuin euroalueellakin, mutta monin osin tilanne on edelleen erittäin vaikea. Esimerkiksi Suomen oleellinen kauppakumppani Saksa on tällä hetkellä melkoisissa ongelmissa. Tiedämme, että meidän vientimarkkinamme ei ole vielä kukaan toipumassa, ja aivan kuten edustaja kuvasi, myös täällä kotimaan kentällä edelleen kuulemme hyvin ikäviä uutisia monista yrityksistä irtisanomisten suhteen ja lomautusten suhteen.

Kuitenkin, kun katsotaan esimerkiksi näitä ennusteita ja viimeisimpiäkin tällä viikolla tulleita ennusteita, näyttää siltä, että aallonpohja on saavutettu ja me olemme menossa eteenpäin. Se, miten työllisyys reagoi näihin suhdanteen muutoksiin, tapahtuu viiveellä. Sen huomasimme, että työllisyys pysyi Suomessa varsin korkealla tasolla vielä sen jälkeen, kun taloudessa alkoi näyttää jo hyvin huonolta. Hallitus tekee näitä rakenteellisia toimia [Puhemies koputtaa] samaan aikaan kuin laajaa sopeuttamista pidemmälle aikavälille, keskipitkällä aikavälillä. [Puhemies koputtaa] Siitä huolimatta meidän pitää selviytyä myös tästä talouden syklistä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää tähän aiheeseen liittyviä lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Räsänen, Joonas, olkaa hyvä.

16.05 **Joonas Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaiset odottavat, että työpaikkoja saadaan luotua tässä ja nyt. Julkista taloutta emme nimittäin saa tasapainoon ennen kuin meidän taloutemme ja työllisyytemme myös kasvaa.

Hallituksen keskeisin kasvutoimenpide ensi vuoden osalta on tämä vihreiden investointien verokannustin, jolla toivotaan, että investoinnit lähtisivät liikkeelle. No nyt kuitenkin lausuntokierroksella on käynyt ilmi, että asiantuntijatahot ja elinkeinoelämä epäilevät, että

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

tällä kannustimella te ette saa investointeja liikkeelle. Se kohdistuu liian suuriin yrityksiin ja ainoastaan vain jo olemassa oleviin hankkeisiin. Senpä takia SDP on ehdottanut, että olisi järkevää tehdä niin, että tätä investointien alarajaa laskettaisiin, jotta saataisiin myös keskisuuret yritykset mukaan, ja aikaikkuna tehtäisiin kahdeksi vuodeksi, jotta se koskisi myös uusia investointeja. Kuokkaa maahan, ihmisille töitä. Miten, valtiovarainministeri, kommentoitte: [Puhemies koputtaa] voisitteko te tällaiset muutokset tähän teidän malliinne tehdä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.06 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä suurten teollisten investointien verohyvitys on yksi meidän tekemämme kasvumekanismi. Me toivomme, että se nimenomaan mahdollistaa sen, että Suomeen saadaan sellaisia investointeja, jotka tänne muuten eivät olisi tulossa. Tämä todellakin on aika merkittävä — siinä on tämä 50 miljoonan raja — mutta samaan aikaan hallituksella on monia muita toimia, joita valmistellaan ja on valmisteltu esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriössä. Meillä on myös pienempiin yrityksiin kohdistuvia toimia. Meillä on kasvuyritysten pääomamarkkinan vahvistamiseen tehtäviä toimia. Meillä on suoria niin sanottuja valtiontukia ja hyvin eri tavalla eri sektoreille, erikokoisiin yrityksiin kohdistettavia toimia. Sen lisäksi nämä rakenteelliset uudistukset, joita me teemme esimerkiksi työmarkkinoille, tähtäävät kaikki siihen, että Suomessa yrittäminen olisi mahdollisimman helppoa, olisi mahdollista investoida, palkata uusia työntekijöitä ja niin edelleen. Nämä kaikki ovat kasvutoimia, ja niitä hallitusohjelmasta löytyy sen verran, että koko ohjelmaa voi kuvata kasvuohjelmaksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

16.07 **Lauri Lyly** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työttömyys on erittäin korkealla tasolla, ja avointen työpaikkojen määrä on romahtanut täydellisesti. Konkursseja on tullut ennätysmäärä, ja hallitus hoitaa työttömyyttä vain sosiaaliturvaa ja työttömyysturvaa leikkaamalla. Samalla entistä useampi putoaa dramaattisesti taloudellisessa tilanteessaan. Kotimainen kulutus on pientä alvikorotusten ja näitten sosiaaliturvan leikkausten myötä. Arvoisa ministeri Satonen, lupasitte viime vuonna tämän vuoden budjetin käsittelyn yhteydessä, että tänä vuonna tänne Suomeen syntyy 60 000—65 000 uutta työpaikkaa. Nyt kysyn: missä ne 60 000—65 000 työpaikkaa tälle vuodelle ovat, vai onko vastaus taas, että ensi vuonna?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Työministeri Satonen, olkaa hyvä.

16.08 **Työministeri Arto Satonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Opposition puheeseen voi yhtyä siltä osin, että tämä taloustilanne on hyvin vakava. Ja valtiovarainministeri täällä jo kertoi, että se on vakava muun muassa sen takia, että meidän vientimarkkinoiden tilanne on hankala — kun Suomi elää viennistä, niin se heijastuu tietysti tänne — ja toisaalta sen takia, että tämä julkisen talouden tilanne oli jo tämän hallituksen aloittaessa niin vakava, että me joudutaan tekemään niitä säästötoimia, jotka tietysti vaikuttavat kotimaiseen kysyntään. Sen vuoksi on selvää... Ja aivan kuten valtiovarainminis-

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

teri myös sanoi, tämä taantuma on ollut odotettua pidempi. Näistä syistä johtuen meidän työllisyyskehitys ei ole ollut sitä, mitä on odotettu. Mutta se ei nyt poista sitä tosiseikkaa, että nämä uudistukset tulevat kyllä realisoitumaan myöhemmin, kun tämä suhdanne kääntyy, aivan varmasti. Eli ehkä sitten vaalikauden lopulla on oikea aika arvioida, mitä nämä hallituksen työmarkkinauudistukset ovat saaneet aikaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lintilä, olkaa hyvä.

16.09 **Mika Lintilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! 300 000 työntöntä — hallituksen tavoite oli 100 000 uutta työpaikkaa — ennätysmäärä konkurssseja, eli kyllä vähän käänteisesti nyt on toiminut tämä hallituksen kasvupolitiikka: työttömyys on kasvanut ja konkurssit ovat kasvaneet.

Suomen Pankin tilaston mukaan yritysten investointilainoja on tällä hetkellä ennätysvähän. Syksyn barometrin mukaan 45 prosenttia yrityksistä ilmoitti, että he eivät joko saaneet tai hakeneet rahoitusta, koska sitä ei ollut saatavissa. Vuonna 21 se oli 25 prosenttia. Oletteko tehneet jotain sen eteen, että me pystyisimme nimenomaan pk-yritysten rahoitusta parantamaan, koska heidän rahoitustilanne on tällä hetkellä se ehdottomasti vaikein?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Rydman, olkaa hyvä.

16.10 **Elinkeinoministeri Wille Rydman** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin kun katsotaan kaikkia ennusteita, niin kaikki ennusteet lupaavat, että tämän pitkän, synkän tunnelin päässä, jonka läpi olemme kulkeneet, on valoa näkyvissä, kaikki ennusteet povaavat kasvua. Ja nyt olemme sellaisessa tilanteessa, jossa totta kai panostamme kaikkeen, teemme kaikki ne teot, mitä tarvitaan kasvun edistämiseksi.

Edustaja Lintilä on täysin oikeassa siinä, että on yrityksiä, joilla on ollut vaikeuksia saada rahoitusta. Muun muassa Finnvera-lainsäädäntöä olemme uudistamassa osittain juuri sillä perusteella, että haluamme varmistaa sen, että yritysrahoitusta on saatavilla. Uudistamme myöskin sitä, millä tavoin Business Finland, Finnvera, Teollisuussijoitus toimivat kokonaisuutena siten, että meillä on yhteen säveleen soittava orkesteri, jossa ei ole sen enempää päällekkäisyyksiä kuin katvealueitakaan. Tarkastelemme tällä hetkellä myöskin pankkilainsäädäntöä sillä tavoin, että yritysten on entistä helpompaa tulevaisuudessa varmistaa se, että he saavat tarvittavat pankkipalvelut. Ja ennen kaikkea työmarkkinauudistuksemme ovat niille pienille ja keskisuurille yrityksille kullanarvoisia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Skinnari, olkaa hyvä.

16.12 **Ville Skinnari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa kuulla, että hallituksella on toimenpiteitä, mutta kyllä tämä kaikki oli nähtävissä jo silloin, kun te aloititte, kesällä 23. Ja otetaan nyt vaikka tämä työkalu investoinneille, tämä verohyvitysmalli: kyllä se aika epäselvältä vaikuttaa. Jos ette minua usko, niin kysykää kansainvälisiltä sijoittajilta. Tälläkö te nostatte Suomen? Tälläkö te houkuttelette, arvoisa valtiovarainministeri, ne kymmenet miljardit Suomeen? Valitettavasti siltä ei näytä.

Mutta puhutaan vähän Euroopasta. Totesitte, että Saksa ei vedä. Ei vedä. Ei vedä koko EU. Te olette valtiovarainministeri. Te istutte muun muassa Ecofinissä. Mitä toimenpiteitä te tekisitte eurooppalaisella tasolla? Koska nämä yhteiset investointirahastot eivät ole teil-

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

le kelvanneet, mikä se työkalu sitten on, millä te nostatte Eurooppaa tästä suosta, jotta suomalaisille tuotteille ja palveluille olisi EU-tasolla kysyntää, [Puhemies koputtaa] koska se on 60 prosenttia meidän viennistä? [Jani Mäkelä: Eikö teidän elvytyspaketti toimi?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.13 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Skinnari, arvostan teidän ammattitaitoanne ja kokemustanne näissä monissa asioissa. Sen sijaan tilanteessa, jossa Suomessa ei ole ollut käytännössä reaalista kasvua 16 vuoteen, ajatus siitä, että me teemme vääriä toimia juuri tällä hetkellä, on ehkä hieman yliampuva. Mielestäni se, että Suomeen saadaan kestäväää kasvua ja sitä kautta hyvinvointia, koskee kaikkia puolueita tässä salissa. Mitä ilmeisimmin tässä maassa on tehty vääriä toimia. Edelliset hallitukset ovat keskittyneet vääranlaisiin asioihin, koska kasvua ei ole syntynyt. Ja juuri siitäkin syystä me tällä hetkellä teemme sellaisia toimia, joita tässä maassa olisi jo useampi vuosikymmen sitten pitänyt tehdä.

No, mennään sitten sinne Brysselin suunnalle. Mitä Suomen hallitus esimerkiksi kilpailukykyä vahvistaakseen Euroopassa ajaa? Yksi hyvin tärkeä asia on keskittyä siihen, mikälaista rahoitusta on saatavilla yrityksille, mitenkä erityisesti startupeista jo eteenpäin päässeet yritykset saavat rahoitusta, ja tässä puhutaan esimerkiksi pääomamarkkinoista, [Puhemies koputtaa] pääomamarkkinaunionin kehittämisestä ja sen loppuun saattamisesta. Tässä hallituksella on täysin selkeä kärki, [Puhemies koputtaa] jota erityisesti asian kohdalla toimivat ministerit Euroopassa edistävät.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

16.14 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Kurjien työllisyyslukujen keskelläkin osaajapula vaivaa yhä monia yrityksiä, ja väestön ikääntyessä osaajapula uhkaa vain pahentua entisestään. Hallitus tekee joitakin pieniä parannuksia, kuten pyrkii jatkamaan työlupien saamisen nopeuttamista — kiitos siitä — mutta hallituksen iso linja on valitettavasti osaajapulaa aktiivisesti pahentava. Olisiko nyt näitten huolestuttavien talouslukujen valossa vihdoinkin paikallaan arvioida uudelleen suhtautumista työhön johtavaan maahanmuuttoon ja erityisesti perua tänne eduskuntaan pian tuloillaan oleva osaajien kolmen tai kuuden kuukauden ulosheittolaki?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

16.15 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Puhutaan nyt sitten tästä työperäisestä maahanmuutosta. Tilanne on se, että Suomessa on noin karkeasti 50 000 ihmistä, joita koskee tämä 3—6 kuukauden sääntö, joka tänne tulee ensi viikolla. Siitä määrästä vuosittain 2,5 prosenttia oli jäänyt työttömäksi, ja niistä, jotka ovat jääneet työttömiksi, nykysäännöilläkin puolet on työllistynyt kolmen kuukauden aikana. Ja kun tämä uusi laki vielä mahdollistaa sen, toisin kuin nyt, että sitä työtä voi hakea oman toimialan ulkopuolelta, myös niiltä toimialoilta, joilla on koko maassa työvoimapula, ja laajentaa merkittävästi tätä työvoimamahdollisuutta, niin ei kyllä kovin montaa ihmistä ole, jotka tämän takia eivät työpaikkaa Suomesta löydä. Eikä ole mitään merkkejä siitä, että Suomi ei kiinnostaisi työmarkkinoilla esimerkiksi aasialaisia. Meillä on Filippiineiltä,

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Vietnamista ja Intiasta tänne hyvä yhteistyö ja jatkuvasti tulijoita, kun vain on työtä tarjolla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

16.16 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Miksi Risto Muron johtama kasvutyöryhmä perustetaan vasta nytten? Olisin ajatellut tämän työryhmän perustamisen olleen hallituksen ensimmäisiä toimenpiteitä työlistalla. Kaikki toimenpiteet, joita kasvutyöryhmä ikinä esittääkään, voivat tulla voimaan aikaisintaan vuoden 2026 aikana. Olette hukkaamassa puolet hallituskaudesta, kun toimenpiteitä saadaan kenties vasta 2026. Samaan aikaan työllisyyskehitys on ollut Euroopan huonointa, konkurssien määrä on ennätystasolla. Päivittäin kuullaan uutisia uusista muutosneuvotteluista. Ihmiset kysyvät, mitä hallitus tekee. Mitä se tekee? Hallitus perustaa uuden työryhmän. Miksi hallitus nukkui ensimmäiset puolitoista vuotta ja katseli vierestä, kun talous ajautui taantummaan? Miksi kasvutoimien hakeminen jätettiin automaattisesti liian myöhään?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.17 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Eskelinen, ne toimet, joita te täällä vastustatte aika usein, monet niistä, esimerkiksi työmarkkinoille kohdistuen, oli kyse sitten paikallisesta sopimisesta tai jostakin muusta, ovat rakenteellisia toimia, joilla tavoitellaan kasvua. Te vastustatte hyvin useita kasvutoimia, joita me tänne saliin tuomme. Hallitusohjelmassa niitä löytyy usealta eri sektorilta, hyvin erityyppisiä, esimerkiksi luvitukseen liittyen — tämä on ihan selkeä pullonkaula — energiapuolella, monella eri politiikan sektorilla, ja ministeriöissä näitä paraikaa viedään eteenpäin, ja osa on täytöntöön pantukin.

Sen lisäksi viime keväänä kehysriihessä, kun jouduimme tekemään lisää säästötoimia, olemme sopineet uusista kasvutoimista, joista — esimerkiksi investointihyvityksestä — täälläkin on tänään puhuttu. Muita ovat muun muassa Teollisuussijoituksen pääomittaminen ja kantaverkkoon satsaaminen niin, että se ei ole pullonkaula investointien edessä. Ja sen lisäksi meillä on nyt tosiaan vielä koossa korkean profiilin kasvuryhmä, joka pohtii vielä lisää sellaisia helppoja matalan kynnyksen keinoja, joita voidaan viedä pikaisesti [Puhemies koputtaa] tässä julkisen talouden tilanteessa läpi eli jotka vahvistavat julkista taloutta. [Puhemies koputtaa] Sen sijaan meillä ei ole mitään rahatukkoja, joita me voisimme viedä sen paremmin alueille [Puhemies: Kiitoksia, minuutti on kulunut!] kuin esimerkiksi julkiselle sektorille keinoitekoisesti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

16.19 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yritysten potkuaallon lisäksi hoivakodeissa, ammatillisessa koulutuksessa, pelastuslaitoksilla ja järjestöissä irtisanotaan parhaillaan valtava määrä työntekijöitä. Eli hallitus omilla päätöksillään ja toimillaan syventää suurtyöttömyyttä ja taantumaa. Olette omalla politiikallanne ajaneet työmarkkinat kaaokseen, ja rankaisette omalla politiikallanne työttömiä lisäleikkauksilla. Leikkaatte työttömyysturvaa, poistatte suojaosan työttömyysturvasta ja asumisesta.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Arvoisa ministeri Purra, mitä te arvelette, että nämä sadat ja sadat irtisanotut ihmiset ajattelevat teidän politiikastanne, kun te lupasitte ennen vaaleja, ettei sosiaaliturvasta leikata? Miltä takinkääntö maistuu? Uskotteko te todella, että sosiaaliturvan leikkaaminen tuo tähän maahan uusia työpaikkoja?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri...

Purralle oli kysymys.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kysymys esitettiin valtiovarainministeri Purralle. — Olkaa hyvä.

16.20 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Honkasalon kannattaa käydä ensin katsomassa, mitä on luvattu ennen vaaleja. [Aino-Kaisa Pekonen: Pienituloisilta ei leikata!] Ja te hyvin tiedätte, että me emme täällä hallituspuolueiden asioista puhu puolueen puheenjohtajina, kuten hyvin tiedätte.

Sen sijaan kun nostitte esiin esimerkiksi tähän työttömyysturvaan kohdistuvat toimenpiteet, niin esimerkiksi sieltä perussuomalaisten omasta ohjelmasta löytyy se, minkä tämä hallitus nyt tekee.

Yleisesti ottaen se, että hallituksella on näitä toimia paitsi julkisen talouden kohentamiseksi — ja joudumme tekemään myös vaikeita leikkauksia, [Aino-Kaisa Pekonen: Ette te joudu, te valitsette tehdä!] ja samaan aikaan pyrimme löytämään kestäväää kasvua ja hyvinvointia — liittyy juuri siihen, että meillä tulevaisuudessa tässä maassa olisi sellainen julkinen talous, joka hyvinvointijärjestelmän kykenee kestävästi rahoittamaan. Se, että toimenpiteitä kohdistetaan esimerkiksi valtion virastoihin, joilla on myös toimintameno- ja säästöohjelmia, tuottavuusohjelmia, on yleensä se, mitä on pidetty täsmällisenä toimenpiteenä myös siinä mielessä, että yksityinen sektori on nimenomaan se, missä kasvu syntyy ja missä myös puhutaan työvoimapulasta, [Puhemies koputtaa] mihin tietenkin osaavat työntekijät voivat hyvin siirtyä. [Aino-Kaisa Pekonen: Tämäkö oli viestinne irtisanotuille ihmisille?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskinen, olkaa hyvä.

16.21 **Johannes Koskinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuosi sitten sosiaalidemokraatit vaativat — mutta myös esimerkiksi silloinen presidentti Sauli Niinistö vaati — että kannattaisi hallituksen yhdessä opposition kanssa lähteä tällaisia pitkän aikavälin kasvu- ja työllisyystoimia rakentamaan yli vaalikauden, jopa yli kahden vaalikauden. Tähän ei ole tartuttu, ja niin kuin tässä viitattiin, nyt tämä Risto Murron työryhmä tulee kovin myöhään ja sen ehdotukset tulevat sitten ehkä vasta hallituksen viimeisen puolentoista vuoden aikana käsiteltäviksi.

Kyllä tässä oudoksuttaa se, että kun on nähty tämä iso ongelma, että on investointilamaa, on kasvun jälkeen jäämistä muista Euroopan maista, niin näihin yhteisiin toimiin, jotka olisivat todella vaikuttavia kasvun ja työllisyyden pysyväksi kohentamiseksi, ei ryhdytty aikaisemmin. Miksei tartuta siihen käteen, jota myös täältä opposition puolelta on ojennettu?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

16.22 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten tästäkin aitiosta on tuotu esille pääministerin suulla, kasvutyöryhmä pohtii erilaisia kasvutoimia, ja sillä, mistä suunnasta ne poliittiselta kentältä tai muualta syntyvät, ei ole mitään väliä. Huomioimme aivan samalla tavalla toimia, joita esitetään sosiaalidemokraateista kuin muualtakin tästä salista tai yhteiskunnan eri sektoreilta.

Toki, kuten moneen kertaan on todettu, meidän julkinen talous laittaa tiettyjä reunaehdotuksia kasvutoimille. Meidän ei ole mahdollista tehdä esimerkiksi valtavia valtion tukipaketteja. Tässä tilanteessa, kun velkamme edelleen kasvaa ja me teemme todella työtä, että kykenemme pääsemään näihin tavoitteisiin, meillä ei ole ylimääräistä rahaa hirvittävän paljon käytettäväksi tähän. Mutta juuri siitä syystä kaikki kasvutoimet ja teidän ehdotuksenne ovat aivan yhtä lailla tervetulleita ja niitä käsitellään.

Mitä tulee sitten julkisen talouden sopeuttamiseen ylivaalikautisesti, niin nämä Euroopan unionin uudet finanssipoliittiset säännöt juuri ohjaavat tähän suuntaan, ja voin taata, että ne myös seuraavalle hallitukselle aiheuttavat tarvetta tehdä säästöjä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Marttinen, olkaa hyvä.

16.24 **Matias Marttinen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Petteri Orpon hallitus tekee hyviä laajamittaisia taloutta ja talouden kasvua vahvistavia toimenpiteitä lähtien työmarkkinoiden uudistamisesta, lähtien työlupakäytäntöjen ja -prosessien vauhdittamisesta, lähtien investointien vauhdittamisesta montaa kautta. Tässä kun kuuntelin SDP:n edustajien puheenvuoroja, niin taitaa olla niin, että on löytynyt ensimmäinen kasvua vahvistava toimenpide, jota SDP ei lähtökohtaisesti vastusta, joten tämä on hieno näkyminen, että myös näitä toimenpiteitä täältä löytyy.

Herra puhemies! Verokannustin, jota hallitus on viemässä eteenpäin, tulee vahvistamaan nimenomaan suurten teollisten investointien houkuttelemista Suomeen. Tämä on hieno asia, ja uskon, että vaikutukset tulevat olemaan vahvoja. Mutta kysyisin nyt elinkeinoministeriltä: minkäkaltaisia keskusteluita te olette käyneet näiden kansainvälisten toimijoiden kanssa, ja minkäkaltaista kiinnostusta tämä hallituksen verokannustin on herättänyt kansainvälisesti?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Rydman, olkaa hyvä.

16.25 **Elinkeinoministeri Wille Rydman** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Marttinen on täysin oikeassa: tämä investointikannusteverojarjestelmä on herättänyt paljon kiinnostusta. Yritykset todella paljon kyselevät siitä, ja toivomme, että saamme sen myöskin konkreettisessa muodossa mahdollisimman nopeasti ulos.

Tässähän meitä rajaa käytännössä se EU-sääntely, paljonko näille määräaikaistalvointitukipuitteille on ylipäättään määräaika ja mihin kaikkeen niitä voidaan soveltaa. Me olemme pyrkineet jättämään tämän niin avoimeksi kuin mahdollista, jotta se on mahdollisimman monenlaisten investointien ja mahdollisimman monenlaisten yritysten käytettävissä, ja yritykset ovat siihen hyvin tyytyväisiä.

Sen lisäksi meillä on lukuisia eri toimenpiteitä, jotka edesauttavat myös pienempiä investointeja. Meillä on tämä tukimuotoinen 400 miljoonan euron investointitukimahdollisuus, teollisuuspoliittinen varaus, jota voidaan käyttää myös pienempiin investointeihin. Lisäksi helpotamme yritysrahoitusta, vahvistamme ja pääomitamme Teollisuussijoitusta,

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

joka myöskin pääsee sitten kotimaiseksi ankkuriomistajaksi ja enemmän kuin aiemmin suoriin sijoituksiin kiinni, uudistamme työmarkkinoita, helpotamme yritysten asemaa sitä kautta ja helpotamme myöskin luvitusta ja lupaprosesseja, [Puhemies koputtaa] mikä on äärimmäisen tärkeää kaikille investoinneille. [Ben Zyskowicz: Se on todella tärkeää! — Timo Harakan välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

16.26 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nyt olisi todellakin kiire luoda uusia työpaikkoja — mutta mitä tekee hallitus? Hallitus iski isolla arvonlisäveromoukarilla kuluttajiin ja yrittäjiin, ja tämä ei vielä riitä, vaan nyt tämä arvonlisäveromoukari on iskemässä sitten luoviin aloihin. Aika rajut tai hyvin rajut leikkaukset ja veronkorotukset odottavat kulttuurialaa, teatteri- ja musiikkialaa, kirjallisuutta, matkailua, tapahtuma-alaa, kaikkea tätä. Tämä on täysin nurinkurista, kun nimenomaan luovilla aloilla olisi mahdollisuus luoda sitä uutta kasvua ja työllisyyttä. Tämä tulee hyvin huonoon aikaan. Kun tämä ala on juuri toipumassa koronakuopasta, niin sitten tulee Purran moukari ja iskee sitten tälle alalle. Ja työpaikkoja menee. Niitä työpaikkoja ei tule, niitä menee. Kysynkin teiltä, arvoisa ministeri Purra: voisitteko nyt arvioida näitä teidän arvonlisäverokiristysianne työllisyyden näkökulmasta uudelleen ja peruuttaa nämä esitykset?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.27 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mikäli olisi mahdollista, niin en tekisi yhtä ainutta veronkiristystä, ja uskon, että tässä hallituksessa me olemme kaikki samaa mieltä. Me emme myöskään tekisi läheskään näitä kaikkia säästötoimenpiteitä, mikäli meidän julkinen talous ei olisi siinä jamassa kuin se on, ja meidän tilanteemme olisi tietenkin helpompi, mikäli edellisenkin hallitus olisi kyennyt priorisoimaan tai kyennyt tekemään jonkinlaisia toimia niillä sektoreilla, jotka eivät olleet aivan välttämättömiä. Oli uusia tarpeita, jotka syntyivät koronaepidemiasta, Venäjän hyökkäyksestä, energiakriisistä ja niin edelleen, mutta edellisellä hallituksellakin olisi ollut mahdollisuus tarkastella muita sektoreita, mitä siellä oltaisiin voitu tehdä, mutta koska näin ei toimittu, se kaikki on tämän hallituksen sylissä.

Arvonlisäveron korotukset ovat ikäviä. Ne kohdistuvat tosiaan yleiseen kantaan, joka on ollut voimassa jo jonkin aikaa, ja toisaalta sitten näitä alempia kantoja nostetaan 14 prosenttiin pois lukien sanoma- ja aikakauslehdet. Näiden vaikutus hintoihin hieman vaihtelee. Tällä hetkellä tiedämme, että meidän inflaatio on euroalueen alhaisinta, [Puhemies koputtaa] mutta kuten sanoin, niin veronkorotukset eivät itsessään ole se, mitä hallitus tavoittelee, [Puhemies koputtaa] mutta työn ja yrittämisen suorien verojen kiristämisen vaikutus kasvuun olisi huomattavasti huolestuttavampaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. Nyt minuutti on käytetty. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

16.29 **Miko Bergbom ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kauppalehdessä juttu 20. syyskuuta 2024: ”Nokian Renkaiden tehtaan investointi Romaniaan.” Tässä toimitusjohtaja Jukka Moisio sanoo näin: ”Hankimme tontin vuoden 2023 alkupuolella, aloitim-

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

me rakennustyöt toukokuussa 2023, kaikki luvat saatiin valmiiksi kesäkuuhun 2023 mennessä, ja tehdas on valmis syyskuussa 2024.” Tässä puhutaan siis luvituksen nopeudesta, siitä, kuinka hienosti prosessit toimivat. Ja jos Suomessa luvitukset ja kaiken maailman lupaprosessit kestävät jopa vuosikymmeniä, niin ollaan tilanteessa, että yritykset [Välihuutoja vasemmalta] — saanko puhua? — eivät halua investoida, koska siinä menee liian kauan aikaa. Hallitushan on tähän ohjelmassaan tarttunut, ja kysyisin ympäristöministeriltä: Voisitteko kertoa siitä, minkälaisia uudistuksia tänne lupaprosessien puolelle tulee? Pyritäänkö nyt helpottamaan sitä, että myös Suomeen saataisiin suoria tehdasinvestointeja helpommin eikä näissä menisi vuosikymmeniä tai useita vuosia, kuten tällä hetkellä valitettavasti monessa tapauksessa on mennyt? — Kiitos. [Antti Kurvinen: Tämä on hyvä kysymys!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

16.30 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Äärimmäisen tärkeä kysymys, ja täytyy sanoa, että kun minä käyn puhumassa elinkeinoelämän seminaareissa ja tapaan investoreita, niin yleensä, kun kysyy tärkeintä yksittäistä asiaa investointien edistämiseksi, se on kyllä tämä edustajan kysymys eli luvituksen sujuvuus, sen oikeusvarmuus ja sen nopeus. Ympäristönormeistahan me haluamme pitää kiinni, mutta jos luvituksessa kestää valitusputkineen seitsemän kahdeksan vuotta, niin tilanne on sellainen, että jos toisessa maassa menee kolme neljä vuotta, niin valitettavasti aika on paitsi häviämistä kilpailulle myöskin rahaa silloin, kun pääomaa olisi tulossa. Ja tässä suhteessa uskoisin — oli Romaniasta mitä mieltä tahansa — että ei kannata naureskella tälle asian vakavuudelle.

No, tämä hallitus tekee historiallisen merkittävää luvituksen sujuvoittamisen uudistusta, ja eduskunnalle annetaan nyt lähikuukausina esitykset sekä yhtenäisestä lupa- ja valvontaorganisaatiosta, jonka johdolla on tulosvastuu tehdä takuuaikaisidonnaisesti puhtaan siirtymän luvat, että sitten myös niin sanotusta yhden luukun palvelumallista, jossa ympäristö-, vesi- ja luonnonsuojelulain mukaiset luvat paketoidaan yhdeksi kokonaisuudeksi, josta on yksi valituskierron eikä erillisiä. [Puhemies koputtaa] Ei tämä taikasauva ole, mutta kyllä meillä on mahdollisuus parantaa Suomen houkuttelevuutta merkittävästi [Puhemies: Kiitoksia, nyt on minuutti käytetty!] ilman veronmaksajien lisärahaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Malm, olkaa hyvä.

16.32 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä nyt kuultiin näitä keinoja siihen, kuinka Suomessa on tehty investointeja tulevaisuuteen: on pidennetty omavastuu-aikaa työttömille, poistettu lapsikorotukset, poistettu soviteltu päivärahan suojaosa, [Juho Eerola: Nopeutettu luvittamista!] heikennetty ansioturvalle pääsyä ja leikattu vielä ansiopäivärahaa. [Eduskunnasta: Semmoisia kasvutoimia!] — Semmoisia kasvutoimia. — Ja samaan aikaan Ovako, Kemira, Bayer, Indoor, Metsä Group, UPM, Valtra: kaikki yrityksiä, jotka joutuvat vähentämään henkilöstöään tällä hetkellä. Ja listaa voisi vielä jatkaa.

Monilla paikkakunnilla nämä yhtiöt ovat olleet merkittäviä työllistäjiä eivätkä ne pysty enää tarjoamaan leipää entiseen tapaan. Työn perässä on lähdeittävä entistä kauemmaksi, ja samaan aikaan hallitus leikkaa vielä työmatkavähennyksestä, koska tämäkin on varmasti

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

tulevaisuusinvestointi, ja lisää näiden ihmisten ahdinkoa ja tekee uuden työn saamisesta entistä vaikeampaa. [Jani Mäkelä: Lisää maahanmuuttoa, vai mitä?] Miksi ihmeessä, arvoisa valtiovarainministeri Purra, te ette edes tätä yhtä, [Puhemies koputtaa] kilometrikorvausta, voisi perua?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.33 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja sekoittaa nyt tämän hallituksen edelliseen: meillä ei ole näitä tulevaisuusinvestointeja kuten teillä. Te nimititte tulevaisuusinvestoinneiksi teidän menojanne, joille valtiovarainministeriö ei kyennyt laskemaan sen paremmin työllisyysvaikutuksia kuin julkisen talouden vahvistamisvaikutuksiakaan. Sen sijaan nämä meidän toimmemme, joita te arvostelette, ovat virallisesti valtiovarainministeriön laskemia.

Kun tämä suhdanne on nyt näin vaikea ja se näkyy siellä kunnissa ja yrityksissä ja irtisanomisina ja lomautuksina ja se näkyy kotitalouksissa, niin me joudumme tämän suhdanteen kanssa tulemaan toimeen, ja nämä toimet, joita me teemme, kohdistuvat keskipitkälle aikavälille ja sinne tulevaisuuteen.

Tämä suhdanne tulee paranemaan, kasvu käynnistyy. Ensi vuodelle VM:n arvio on se 1,7, ja jotkut instituutit ovat luvanneet jopa kahta prosenttia. Tällaiset lukemathan ovat Suomen oloissa suorastaan erinomaisia. Toisaalta me emme myöskään lähesty tätä kasvua ihan samalla tavalla kuin sosiaalidemokraatit eli tällaisena tiettynä hokemana, vaan me ihan aidosti teemme sellaisia toimia, [Puhemies koputtaa] jotka esimerkiksi näitä yritysten toimintaedellytyksiä parantavat.

2.2. Suullinen kysymys hallituksen kasvutoimista (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 172/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.34 **Harry Harkimo liik:** Kiitos, arvoisa puhemies! Kasvun edellytykset ja ne asiat, mitä te olette tehneet kasvun kannalta — en ota kantaa niihin yksittäisiin, katson vain niitä lukuja, mitä on tulossa koko ajan: Yritykset menevät konkurssiin. Olen 40 vuotta ollut yrittäjänä ja puhunut yrittäjien kanssa, ja heillä kauppa ei tänä päivänä vain käy. Se on fakta. Autokauppa ei käy, ravintoloissa keskiostos on paljon pienempi. Eli talous menee kauheata vauhtia alamäkeä koko ajan. Se on täydellinen fakta.

Valtiovarainministeriö ilmoittaa 1,7 prosentin noususta ensi vuodeksi, he ilmoittivat tällekin vuodelle 1,5 prosenttia, ja se taitaa olla miinus 0,2 — siihen ei kannata tuudittautua. Suomen Pankki on ilmoittanut prosentista, ja he ovat aina lähimpänä totuutta. Mutta nämä teidän kasvuasiat: ne eivät vain toimi. Sehän on todistettu jo. Ei voi olla niin, että koko ajan yrityksiä menee konkurssiin ja työttömyys lisääntyy. [Puhemies: Ja kysymys!] — Kysy-

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

mys kuuluu: mitkä ovat ne valonpilkahdukset, [Puhemies koputtaa] joita minä olen kuullut täällä kuukausikaupalla?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.36 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Me juuri emme tuudittaudu. Me emme tuudittaudu siihen, että nämä Suomen rakenteelliset ongelmat ratkeavat itsestään tai että kun talous lähtee taas kasvuun, pieneen kasvuun, niin ne itsestään siinä korjaantuisivat. Me emme myöskään vetoa siihen, että silloin kun työllisyys on ollut positiivisen suhdanteen takia korkealla, niin se olisi jotenkin itsestään ratkaistu.

Me tartumme nimenomaan Suomen rakenteellisiin ongelmiin, julkisen talouden haasteisiin, siihen, että meillä ei ole ollut reaalista kasvua 16 vuoteen. Me tartumme niihin ja teemme toimia, jotka tässä salissa saavat sitten vaihtelevaa kannatusta ja usein vastustusta.

Minä itse luotan valtiovarainministeriön virkamiehiin. Mutta kyllä, kysehän on ennusteesta. Ja kuten jo ensimmäisessä puheenvuorossani sanoin, taantumasta tuli syvempi ja pidempikestoinen kuin osasimme kuvitella.

Jos nyt yhden tämän päivän valopilkun taas nostaisin esille, niin se on tietenkin se, että EKP laski kolmatta kertaa tälle vuodelle korkoja. Suomelle tämä yhteinen rahapolitiikka [Puhemies koputtaa] on liian kireää, mutta se, kun korot laskevat, inflaatio on merkittävästi hidastunut [Puhemies koputtaa] ja Suomessa palkat kasvavat, totta kai on hyvä asia kotitalouksille ja yrityksille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Viimeinen lisäkysymys tähän aiheeseen liittyen, edustaja Joonas Räsänen, olkaa hyvä.

16.37 Joonas Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun puhutaan, että siellä tunnelissa se valo näkyy, niin kaikki varmaan toivomme, että se ei ole ainakaan vastaan tuleva juna.

Arvoisa puhemies! Sen takia tätä työllisyystilannetta tässä joutuu kysymään, koska hallituksella on ollut kohtuullisen isot lupaukset. Te olette luvanneet 100 000 uutta työllistä tämän kauden aikana. Valtiovarainministeri Purra, teidän oma ministeriönne ei usko omassa ennusteessaan, että te saavuttaisitte tämän tavoitteen, ja sen takia täällä kyllä on pakko herätä kysymään, sillä kun tulostaulu ei valehtele, niin tehdyssä politiikassa on yleensä silloin joku virhe. Mutta vielä kysyn nyt kerran: kun tätä kasvua varmasti kaikki me täällä haluamme, niin voisitteko te nyt muuttaa tämän investointikannusteen parametrejä siten, että saisimme myös keskisuuret yritykset mukaan hyödyntämään sitä ja se olisi pidemmän aikaa voimassa, jotta oikeasti saisimme kuokan maahan ja suomalaisille töitä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Rydman, olkaa hyvä.

16.38 Elinkeinoministeri Wille Rydman (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin mitä tulee tämän investointitukikannusteen määräaikoihin, ne tulevat niistä Euroopan unionin yhteisistä määräaikaista valtioneuvoston päätöksistä, ja emme me niistä voi muuksi muuttua. Toinen puoli on sitten se, että kun se on kertaalleen notifioitu

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Euroopan unioniin, niin se, että me yhtäkkiä muuttaisimme sitä, sitten taas vaarantaisi tämän ensimmäisen notifiaktion.

Mutta sitten tullaan tähän kysymykseen, että meillä on lukuisia erilaisia välineitä, joilla me kannustamme investointeja. Tämä verovähennys kohdistuu niihin kaikista suurimpiin, sitten meillä vähän pienempiin investointeihin liittyy tämä tukimuotoinen teollisuuspoliittinen varaus, ja sitten meillä on lukuisia eri toimenpiteitä, jotka vaikuttavat nimenomaisesti sinne pienempiin yrityksiin. Niihin liittyvät vaikkapa Teollisuussijoituksen pääomittaminen, sen teollisuuspoliittisen roolin vahvistaminen, Finnvera-lainsäädännön uudistaminen, se, millä tavoin me viritämme tätä Business Finlandin, Teollisuussijoituksen ja Finnveran muodostamaa kokonaisuutta parhaalla mahdollisella tavalla tukemaan erikokoisia yrityksiä ja heidän mahdollisuuksiaan investointeihin.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys hoitajien työtilanteesta (Hanna Räsänen kesk)

Suullinen kysymys SKT 173/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysyjä, edustaja Hanna Räsänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.39 **Hanna Räsänen kesk:** Arvoisa puhemies! Perheemme aikuiset lapset ovat kaikki töissä sote-alalla tai opiskelemassa sote-alalle. Meillä on perheessä jo lähihoitaja, sairaanhoitaja, terveydenhoitaja, ensihoitaja ja röntgenhoitaja. Saan siis seurata varsin läheltä äitinä, mitä hoitotyö on. Olen päättäjänä ja äitinä todella huolissani asiasta. Töitä tehdään alalla aivan jaksamisen äärirajoilla. Nyt te, kokoomus ja perussuomalaiset, laitate nämä ihmiset lailla pysyvään palkkakuoppaan. Samaan aikaan te leikkaatte sote-palveluista, ja tämä tarkoittaa sitä, että usealla hyvinvointialueella on menossa yt:t tai tulossa yt:t, eli se tarkoittaa, että monelta loppuvat työt. Viesti teiltä hoito- ja hoivatyötä tekeville on, että ette ansaitse kunnollista palkkaa eikä teidän työllänne ole väliä. Kaikki vielä samaan aikaan, kun meillä on valtava pula sairaanhoitajista ja yleensäkin hoitoalan työntekijöistä. Tätä on aivan mahdoton ymmärtää. En ymmärrä sitä, eikä keskusta ymmärrä sitä. Kysyn varapääministeri Purralta: [Puhemies koputtaa] miksi näin? Perustelkaa Suomen kansalle tämän jääkylmä politiikkanne.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vastauspuheenvuoro, työministeri Satonen, olkaa hyvä.

Ei hän ole Purra.

16.41 **Työministeri Arto Satonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tästä teemasta on tällä viikolla jo jonkun aikaa täällä salissa keskusteltu. Täytyy sanoa, että ensinnäkin ihmettelen sitä, että nämä puheet tästä jatkuvasta palkkakuopasta edelleen jatkuvat, vaikka tämä on vaikka kuinka moneen kertaan jo puhuttu, että tässä palkkamallissa on

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

kyse vain ja ainoastaan siitä, että me turvataan suomalaisen viennin kilpailukyky. Ja kun juuri edellinen keskustelu oli siitä, kuinka huonossa taloustilanteessa me nyt ollaan, niin kun 40 prosenttia bruttokansantuotteesta tulee viennistä, niin eikö tässä nyt nimenomaan siitä ole kyse, että sen viennin pitäisi vetää, tai muuten meillä ei ole rahoitusta näihin julkisen sektorin palveluihin eikä palkanmaksukykyä julkisella sektorilla?

Ja mitä hoitajien palkkaan tulee, niin kuten se Ruotsin esimerkki on jo moneen kertaan osoittanut, julkisen sektorin sisällä pitää ja voidaan niitä palkkoja kohdentaa työvoimapuola-aloille, ja silloin varmasti hoitoala tulee huomioitua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää tähän aiheeseen liittyviä lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

16.42 **Hanna-Leena Mattila kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvinvointialueilla on kasvava pula hoitajista ja lääkäreistä. Alueilla on käynnissä negatiivinen kierre, jota ruokkivat alueille kohdistuvat pakkosäästöt ja myös sitten tästä resurssipuolasta johtuva epävarmuus. Henkilöstö on ehtinyt jo käymään useilla alueilla, ainakin Pohjois-Pohjanmaan alueella, useita yt-neuvotteluita läpi, ja pienissä sairaaloissa, kuten esimerkiksi Oulaskankaan sairaalassa, hoitajat äänestävät jaloillaan ja siirtyvät ihan muihin hommiin.

Ministeri Juuso, uskon, että tekin haluatte, että jatkossa on julkisella sektorilla hoitajia ja lääkäreitä. Siksi kysynkin teiltä: Mitä te olette ministeriössä tehneet sen hyväksi, että meillä olisi henkilöstöä myös hoitoalalla? Ja miten saataisiin hyvinvointialueille työrauha niin, että työntekijät voisivat sitoutua työhönsä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.43 **Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvostan suuresti meidän kaikkia hoitajia, sairaanhoitajia, lähihoitajia, lääkäreitä, kuten varmaan koko Suomen kansa. Kysymys ei ole siitä, etteikö heitä arvostettaisi.

Hoitajapulaa on paikattu viime kaudella lisäämällä opiskelupaikkoja, myöskin tällä kaudella vuosina 24—25 lisäämme tuhat koulutuspaikkaa sairaanhoitajille ja vielä enemmän lähihoitajille, eli koulutuspaikkoja kyllä lisätään. Samaan aikaan hyvinvointialueilla tehdään uudelleenjärjestelyjä henkilöstön suhteen, ja useat näistä yt:istä ovatkin nimenomaan sitä, että siirretään, mietitään, missä kukakin tekee töitä, ja näin pois päin. Elikkä lähdetään hieman muuttamaan mahdollisesti myöskin sitä paikkaa, missä työtä tehdään — onko kotihoito vai mahdollisesti palveluasuminen, ja näin pois päin. Samalla kun näitä yt:itä pidetään, niin meillä oikeasti on myöskin pulaa henkilökunnasta. Tämä on aika tammoinen liukuva käsite, että koska on pulaa ja miksi meillä on yt:t. Itse tulkitsen tämän näin, että tämä nimenomaan johtuu [Puhemies koputtaa] niistä työtehtävien uudelleenjärjestelyistä, mitä hyvinvointialueilla tällä hetkellä kovasti tehdään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

16.45 **Markku Siponen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Viimeisenä näiden sote-palveluiden leikkauslistalla tänne eduskuntaan tulivat säästöt sairaalato-

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

mintaan eli leikkaustoimintaan Kemissä, Savonlinnassa, Oulaisissa ja Salossa. Lisäksi yöpäivystystä ei saisi enää järjestää Iisalmissa, Jämsässä, Raahessa ja Varkaudessa.

Olen nyt perehtynyt näihin laskelmiin, jotka näiden palveluiden alasajosta on tehty. Esimerkiksi Iisalmen ja Varkauden yöpäivystysten osalta on käytetty varsin matemaattista kaavaa, jossa on päädytty yhteensä noin 1,9 miljoonan euron vuosittaiseen säästöpotentiaaliin. Samaan aikaan Pohjois-Savon hyvinvointialueen johto on virkavastuulla tehnyt laskelmat, joissa on päädytty 700 000—900 000 euron säästöihin.

Mutta se, mikä on huomionarvoista: Tässä hallituksen esityksessä on lisäksi arvioitu, että yöpäivystysten sulkeminen Iisalmissa ja Varkaudessa lisää ensihoidon kustannuksia 1,15 miljoonaa euroa vuodessa. [Eduskunnasta: Oijoi!] Tämän öisen avuntarvitsijan matka-aika päivystykseen jopa kolminkertaistuu silloin, [Puhemies koputtaa] kun hätä on suurin, ja saatavat säästöt ovat joka tapauksessa mitättömät. [Puhemies: Ja kysymys!] Kysyn ministeriltä, onko tässä mitään järkeä. [Antti Kurvinen: Ei ole! — Antti Kaikkonen: Tähän pitää StV:n paneutua!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.46 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Sairaalaverkon tehostamistoimenpiteet liittyvät ennen kaikkea siihen, että meillä on pula hoitohenkilöstöstä — viitataan äskeiseen keskusteluun — mikä tarkoittaa sitä, että käytettävissä oleva lääkäri- ja hoitajatyövoima pitää kaikin tavoin yrittää kohdistaa meidän keskussairaaloihin ja yliopistosairaaloihin.

Toiseksi yöllisten käyntien lukumäärät monissa paikoissa — mitkä nyt ovat poikkeusluvalla voimassa olleet jo pitkään, myöskin Iisalmi ja Varkaus — ovat niin pieniä yöaikaan, että on katsottu, että oletusarvo on, että osa heistä, jotka yöaikaan päivystykseen tulevat, voi odottaa aamuun ja osa heistä on sellaisia, jotka eivät voi odottaa, ja he tulevat hoidon tarpeen arvioinnin kautta kuitenkin useimmiten lähetetyiksi keskussairaalaan tai yliopistosairaalaan. Kun nämä leikkaukset, vähennykset, koskevat vain yöllisiä käyntejä, niin itse asiassa [Puhemies koputtaa] koko sairaalaverkkouudistus on hyvin maltillinen esitys.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

16.47 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, mistä olen huolissani, on se, että nämä useat leikkaukset kohdistuvat samoihin ihmisryhmiin, kun puhutaan sosiaaliturvan leikkauksista, hyvinvointialueiden leikkauksista, ja nyt uusimmat leikkaukset, mitkä ovat tulossa, ovat nämä sote-järjestöjen leikkaukset. Sote-järjestöt tekevät erittäin tärkeää työtä sen eteen, että monet sellaiset ihmiset, jotka eivät pääse heti palveluitten piiriin, saisivat sitä ennaltaehkäisevää palvelua. Järjestöjen toiminnan kautta saadaan apua esimerkiksi mielenterveysongelmista kärsiville, syrjäytymisvaarassa oleville nuorille sekä perheväkivallan uhreille. Järjestöjen työ tukee heitä varhaisessa vaiheessa ehkäisten ongelmien syvenemistä ja parantaen ihmisten elämänlaatua. Nyt on tiedossa, että ensi vuonna sote-järjestöiltä leikataan noin 80 miljoonaa euroa ja hallituskauden loppuun mennessä yhteensä kolmannes eli 130 miljoonaa euroa. Ja nämä ovat juuri niitä ihmisiä, jotka ovat jo heikossa asemassa olevia. Kysyisinkin: miten perustelette näille ihmisryhmille nämä leikkaukset?

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.48 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Leikkaukset perustuvat siihen, että meidän on tarpeen tasapainottaa Suomen julkista taloutta. Tämä on fakta, ja tämä on täällä teille kerrottu useampaan kertaan. Meidän on saatava valtiontalous hallintaan ja saatava myöskin velankäyttö hallintaan.

Tämän johdosta on tehty useita eri säästötoimenpiteitä, ja osa näistä koskee näitä niin sanottuja STEA-avustuksia sosiaali- ja terveysalan yhdistyksille. Nyt on huomattava, että ensi vuonna avustuksia leikataan 80 miljoonaa ja mielenterveysjärjestöjen jatkuvaan avustukseen kohdistuu kuitenkin vain neljän prosentin säästöt, vaikka säästöt yleensä ovat 20 prosentin luokkaa niille järjestöille, jotka saavat eniten apuja eli jotka saavat yli 200 000 euroa vuodessa. Täytyy myöskin muistaa, että avustuksia saavista yhdistyksistä 75:tä prosenttia nämä ensi vuoden säästöt eivät kosketa lainkaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Wickström, varsågod.

16.49 Henrik Wickström r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Yksi kokonaisuus, mikä rasittaa taloudellisesti hyvinvointialueita tällä hetkellä, on vuokrahenkilöstön käyttö, ja vuokrahenkilöstön käyttö sote-sektorilla kasvoi ennen kaikkea vuonna 2023, kun hyvinvointialueet aloittivat toimintansa. Jos katsoo tuloksia tältä vuodelta, ne ovat edelleen hälyttäviä, ja muutamilla hyvinvointialueilla itse asiassa vuokrahenkilöstön käyttö on kasvanut, vaikka on pyritty eri keinoin suitsimaan tätä.

Muutama viikko sitten sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi ajatuksen siitä, että nyt lähdetään selvittämään niin sanottua Ruotsin mallia siihen, millä tavalla voitaisiin lähteä kitkemään vuokrahenkilöstön käyttöä. Siellä on otettu käyttöön niin sanottu sopimus, johon eri alueet Ruotsissa voivat liittyä, ja on myöskin laadittu yhteinen hintakatto, jossa on kolme eri kategoriaa riippuen siitä, missä Ruotsissa on — millä tavalla pystytään nimenomaan hillitsemään sitä, ettei joutuisi maksamaan useita tuhansia euroja eri firmoille.

Arvoisa ministeri Juuso: miten tämä valmistelu etenee sosiaali- ja terveysministeriössä, ja missä kohtaa hyvinvointialueille voisi tulla hyvää tietoa, [Puhemies koputtaa] että tällaiseen sopimukseen voisi lähteä liittymään?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.51 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuokratyön kustannukset tosiaan ovat laskusuunnassa. Ne ovat olleet viime vuonna noin 600 miljoonaa euroa, tänä vuonna tähän mennessä noin 300 miljoonaa euroa, eli huomattavaa laskua on tapahtunut. Mutta totta on, että eri alueilla on hyvin erilainen tilanne, eli toiset käyttävät todella paljon vuokratyövoimaa ja toiset vähemmän.

Tässä sopimusmallissa, mistä edustaja kysyi, on mallia otettu Ruotsin kansallisesta sopimuksesta, ja siinä tosiaan on Ruotsi jaettu kolmeen eri alueeseen ja jokaiselle alueelle on määritelty kattohinta sairaanhoitajille ja lääkäreille riippuen siitä, millä pätevyydellä heidät on varustettu. Tämä malli on tällä hetkellä selvityksessä.

Tästä on hyvinvointialueita jo tiedotettu, ja tiedän, että monet hyvinvointialueet jo odottavat, koska se tulee ja millainen se on ja voivatko he siihen liittyä. Tämän tarkoituksena on tietenkin tukea hyvinvointialueita siinä, että ensinnäkin he voivat itse päättää siitä, liitty-

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

vätkö tähän sopimukseen — siihen malliin, minkä me olemme tuottamassa ministeriössä. Myöskin nähdään sitten käytännössä, [Puhemies koputtaa] miten se toimii. Samalla seuraamme tietysti tarkasti myöskin, miten tämä Ruotsissa etenee, koska tämä on [Puhemies koputtaa] aika uusi uudistus.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Viimeinen lisäkysymys tähän aiheeseen liittyen. — Edustaja Kalli, olkaa hyvä.

16.52 **Eeva Kalli kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ongelmana on pula työntekijöistä, niin se ei ratkea ammattilaisia vähentämällä. Uskokaa pois: hoitojonot tai hoivajonot eivät lyhene lääkäreiden ja hoitajien määrää vähentämällä. Tämä on kuitenkin se tie, jota te nyt tarjoillette ratkaisuksi eri puolille Suomea. Alueilla irtisanotaan nyt paitsi omia työntekijöitä myös yksityisten kumppanien sote-ammattilaisia. Moni hoitaja uhkaa saada lähiaikoina irtisanomislapun käteensä, ja moni hoiva-alan yrittäjä ajautuu ahdinkoon. Tämän vaikean tilanteen taustalla ja syynä on siis hallituksen politiikka eli rajut sote-leikkaukset ja sen päälle vielä kotitalousvähennyksen leikkaaminen, joka pahentaa entisestään hoiva-alan yrittäjien tilannetta. [Ben Zyskowicz: Syynä on teidän sote-uudistus!] Kysynkin nyt yrittäjyydestä ja elinkeinoista vastaavalta ministeri Rydmanilta: oletteko te tietoinen näistä hallituksen sote-alan yrittäjille aiheuttamista ongelmista, ja jos kyllä, niin miten te aiotte puuttua käynnissä olevaan kehitykseen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Rydman, olkaa hyvä.

16.53 **Elinkeinoministeri Wille Rydman** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Luonnollisestikin edustajat voivat esittää kysymyksiä sille ministerille, jolle hyväksi katsovat, mutta tietysti varmasti parasta olisi, että kysymys osoitettaisiin sille ministerille, joka on lähinnä tätä. [Antti Kurvinen: Eikö sote-yritykset kiinnosta?] Mutta ilman muuta, totta kai olemme sitä mieltä, että on hyvä, että meillä on monenlaisia palvelutuottajia, ja on ilman muuta tärkeää, että meillä on myöskin yksityistä yrittäjyyttä, ja pyrimme tietystikin luonnollisesti varmistamaan sen, että yrityksillä on riittävät edellytykset toimia. Mitä tulee esimerkiksi siihen, millä tavoin hallitus käsittelee omaa hankintalainsäädäntöään ja kaikkea tähän liittyvää, niin me pyrimme nimenomaisesti varmistamaan sen, että meillä on myöskin eri alojen yksityiset toimijat hyödynnettävissä niissä tilanteissa, joissa näistä yrityksistä on apua terveydenhuoltojärjestelmämme ja ylipäättäänkin kuntien ja julkisen sektorin toiminnan avuksi.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys asunnottomuudesta (Jenni Pitko vihr)

Suullinen kysymys SKT 174/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys, edustaja Pitko, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Keskustelu

16.54 **Jenni Pitko vihr:** Arvoisa puhemies! Kolme- ja puolituhatta ihmistä on Suomessa vailla omaa asuntoa. Heistä noin tuhat on vailla asuntoa pitkäaikaisesti. Suomi on tehnyt pitkään hyvää työtä asunnottomuuden vähentämiseksi, mutta nyt suunta uhkaa olla käänntymässä. Tänään Takuusäitiön toimitusjohtaja kertoi, että asunnottomuus voi kasvaa. Häädöt ovat kasvaneet jo tänä vuonna 24 prosenttia, ja Tampereelta kuuluu, että asumisneuvontaan asunnottomuuden vuoksi hakeutuneiden määrä on yli nelinkertaistunut alkuvuoteen verrattuna. Näin käy, kun asumisen tuista ja sosiaaliturvasta, kohtuuhintaisesta asumisesta, asumisneuvonnasta ja jopa näitä ihmisiä auttavilta järjestöiltä leikataan. Tämä ei voi mennä näin. Onko Suomi edelleen hyvinvointivaltio, vai olemmeko me maa, jossa lapsiperhekin voi jäädä asunnottomaksi? Tuleva yö on Asunnottomien yö. Siksi kysyn sosiaali- ja terveysministeriltä: millaisiin toimiin olette valmiita ryhtymään, [Puhemies koputtaa] ja millaisen korjausliikkeen politiikkaanne teette, jotta tämä huono-osaisuuden kierre saadaan katkeamaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

16.56 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asuntoasioista vastaavana ministerinä haluan ensinnäkin kiittää edustaja Pitkoa, äärimmäisen tärkeä asia. Asunnottomuus — pitkäaikainen asunnottomuus semminkin — on, kuten jokainen ymmärtää, erittäin vakava ja vaikea tilanne ihmiselle. Ja on näin, kuten edustajakin sanoi, että meillä Suomessa onneksi viimeisen 20—30 vuoden aikana on pystytty tätä perinteisesti sodanjälkeisessä Suomessa varsin laajaa ongelmaa ratkomaan merkittävästi pienempään asunnottomuuden määrään. Viime vuoden tuoreimmat tilastot ovat myönteisiä myöskin häätöjen määrän osalta, joka myöskin on tärkeä seurattava indikaattori — ei sinänsä voida sanoa suoraan, miten se vaikuttaa asunnottomuuden määriin. Ja sinänsä, kun sosiaaliturvan osalta kysyitte, viranomaisten arvio on se, että kyllä tämä häätöjen määrän lisääntyminen liittyy pääasiassa asumiskustannuksiin, työttömyystilanteeseen suhdanneluontoisena. Sosiaaliturvan muutokset ovat tulleet voimaankin vasta niin hiljattain, että häätöjen määrään niillä ei ole vaikutusta.

Asunnottomuustyössä hallitus on tässäkin vaikeassa tilanteessa varannut kymmenen miljoonaa euroa erillistä pitkäaikaisasunnottomuusohjelmaa varten. Ja koska Helsingissä viimeisen viiden vuoden aikana [Puhemies koputtaa] on erityisen paljon pystytty vähentämään hyvillä keinoilla, olen pyytänyt Helsingin apulaispormestari Daniel Sazonovia johtamaan työryhmää, [Puhemies koputtaa] jonka pohjalta tulemme jo tänä vuonna avaamaan myös kunnille ja hyvinvointialueille [Puhemies koputtaa] uuden haun täsmätoimista pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi.

2.5. Suullinen kysymys asunnottomuudesta (Timo Furuholm vas)

Suullinen kysymys SKT 175/2024 vp

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Samaan aihepiiriin liittyen, edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.57 Timo Furuholm vas: Arvoisa puhemies! Kuten sanottiin, niin tänään vietetään Asunnottomien yötä. Sitä vietetään YK:n köyhyden ja syrjäytymisen vastaisena päivänä, joka muistuttaa meitä hyvin myös näistä asunnottomuuteen johtavista syistä. Oma vakaukseni sanoo, että yksikin koditon tässä maassa on liikaa.

Arvoisa ministeri Purra, hallitusohjelmassa on kirjaus pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämiseksi, mutta samalla hallitus tekee teidän saksillanne miljardiluokan leikkaukset sekä sosiaaliturvaan että sote-palveluihin ja -järjestöihin. Myös asumisneuvonnan rahoituspuoli puolitetaan. Selvää on, että toimeentulo- ja terveyshaasteet lisääntyvät ja sitä kautta myös ne hädät.

Kysynkin teiltä, arvon varapääministeri Purra, en ministeri Mykkäselä tällä kertaa, miten näette näiden miljardileikkausten vaikutuksen yhteiskuntamme eriarvoisuuden, köyhyyden ja syrjäytymisen ja sitä kautta myös asunnottomuuden kasvuun.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.58 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valtiovarainministeriltä voi näitäkin asioita kysyä, mutta minä vastaan niihin sitä kautta, miten ne liittyvät nimenomaan tähän julkisen talouden sopeuttamiseen.

Sitä, mitkä ovat hallituksen toimien yhteisvaikutukset, on arvioitu sosiaali- ja terveysministeriössä, ja siihen voi vastata ministeri Sanni Grahn-Laasonen. Ja mitä tulee sitten asuntoihin, niin siihen vastaa ministeri Mykkänen.

Mutta minä toistan totta kai sen, minkä olen monesti aiemminkin sanonut: Me joudumme tekemään myös hankalia säästöjä. Me teemme niitä siksi, että tämä julkinen talous löytäisi tien kohti tasapainoa, jotta meillä olisi tulevaisuudessakin mahdollisuus rahoittaa hyvinvointijärjestelmää, jossa huolehditaan muun muassa niistä asunnottomista ja heikompi-osaisista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Annan vielä vastauspuheenvuoron ministeri Mykkäselä. — Olkaa hyvä.

16.59 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koska tämä aihe sinänsä on tärkeä, ja yhdyn tähän edustajankin huomioon, että tietysti jokainen asunnoton on liikaa Suomessa, niin sen takia itse asiassa hallitusohjelman tavoitteena on se, että me pitkäaikainen asunnottomuus Suomesta voitaisiin jopa muuttamassa vuodessa, siis tämän hallituskauden aikana, kokonaan lopettaa. Haaste on vaikea varsinkin suhdannetilanne huomioiden, mutta sen eteen tehdään töitä.

Ja sellainen seikka, minkä haluan tässä myös tosiasiapohjaisesti tuoda esiin, on se, että kun olen keskustellut myös asunnottomuustyötä, hyvää sellaista, tekevien järjestöjen kanssa tilanteesta, mitkä ovat olleet ne lähtökohdat, joilla 20 vuoden aikana kuitenkin tämä määrällinen merkittävä parannusaskel suomalaisessa hyvinvointivaltiossa tältä osin on

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

saatu, niin kyllä usein kerrotaan, että myös markkinapuoli, se, että meillä on pieniä vuokra-asuntoja tarjolla huomattavasti enemmän kuin mitä meillä Suomessa tyypillisesti oli 1900-luvun loppupuoliskolla, on ollut yksi keskeinen tekijä matalammalla kynnyksellä päästä pidempään oman vuokra-asunnon kyljessä kiinni olemiseen. Ja tässä suhteessa ne reformit, joita teemme myöskin siihen, että asuntomarkkinat toimivat joustavasti — teimme MAL-sopimusten yhteydessä jälleen sopimuksia siitä, että asuntotuotantoa kasvuseuduilla pidennetään — ovat myös tärkeitä. Lisäksi ohjaamme nyt asetusmuutoksilla [Puhemies koputtaa] ARA-tuetun tuotannon enemmän heille, jotka sitä eniten tarvitsevat ja jotka ovat nimenomaan asunnottomuusvaarassa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Siirrymme päiväjärjestyksen muihin asioihin.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2024 kolmanneksi lisätalousarvioksi Hallituksen esitys HE 153/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Keskustelu, valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.01 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen talouspolitiikan linja kantaa hedelmää. Näemme merkkejä siitä, että taloudellinen matalasuhdanne on saavuttanut aallonpohjan ja olemme viimein ponnistamassa kohti taloudellisen kasvun aikaa. Paremmat ajat ovat edessämme. Eräät ennustelaitokset po-
vaavat ensi vuodelle kahden prosentin talouskasvua. Se olisi tietenkin loistava uutinen ki-
tukasvuudessa Suomessa. Loppuvuosi näyttää meille selviä elpymisen merkkejä. Tällä on vaikutuksensa myös työmarkkinoille.

Julkisen talouden alijäämät supistuvat, kun automaattiset, suhdanneperusteiset menot pienentyvät ja verotulot kasvavat. Korkotason lasku näkyy viiveellä valtion korkomenoi-
sakin. Laskeva korkotaso vapauttaa perheille rahaa muuhun kulutukseen, mikä tukee myös osaltaan kotimaista kysyntää. Työttömyyskin ensi vuonna alenee, toivon mukaan, vaikka-
kin verkkaisesti. Näkymät ovat siis varovaisen optimistisia, ja tunnelin päässä näkyy todel-
la jo valoa, joka ei ole vastaan tuleva juna.

Hallitus ei ole lähtenyt viime talven matalasuhdanteessa tekemään voimakkaita elvyttä-
mistoimia, sillä esimerkiksi rakennusalalla on edelleen nollakorkotason luoman rakennus-

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

kuplan oikaisutarvetta, siis rakennettuja uusia asuntoja on edelleen tuhansittain myymättä. Hintojen laskiessa asunnot kyllä menevät aikanaan kaupaksi. Annetaan markkinatalouden toimia.

Talouspolitiikan linja on kuitenkin kokonaisuutena kuluvalla vuodella edelleen lievästi elvyttävä. Tämän ei pitäisi tulla yllätyksenä, kun alijäämä valtiontaloudessakin on mittaava. Suuret investointihankkeet esimerkiksi tiestöön ja raiteisiin tukevat kasvua. Sopeutamme käyttötaloutta ja teemme investointeja — aivan kuten pitääkin. Hallitus antaa eduskunnalle nyt kolmannen lisätalousarvioehdotuksen kuluvalla vuodelle.

Arvoisa puhemies! Taloudellinen piristyminen loppuvuonna näkyy kolmannessa lisätalousarvioehdotuksessa. Esitys parantaa budjettitalouden tasapainoa ja alentaa valtion nettolainanoton tarvetta tänä vuonna noin 967 miljoonaa euroa. Esitys lisää tuloja 525 miljoonaa ja vähentää menoja 442 miljoonaa. Valtion nettolainanoton arvioidaan olevan noin 11,8 miljardia euroa ja budjetoidun velan määrän vuoden lopussa noin 168 miljardia. Alijäämän supistuminen on tietenkin hyvä alku, ja toivottavasti rakenteelliset uudistukset vauhdittavat edelleen talouskasvua ja verotulojen kasvua tulevina vuosina. Hallituksen työ kantaa hedelmää, ja olemme menossa oikeaan suuntaan.

Lisätalousarvioesityksessä näkyy vahvasti geopoliittinen tilanne ja muuttunut turvallisuusympäristö. Valtion tulee keskittää vähiiä resurssejaan kansalaisten turvallisuuteen. Lisätalousarvioesityksessä ehdotetaan lisämäärärahoja ja valtuuksia muun muassa Ukrainalle annetun tuen korvaamiseen, Naton rauhanajan tehtäviin sekä johtamisen, tiedustelun ja sotilaallisen tilannekuvan Nato-integrointiin ja yhteensovittamiseen. Lisäyksiä kohdenneetaan myös esimerkiksi Rajavartiolaitokselle sekä suojelupoliisille. Suojelupoliisin rahoitusvajeeseen tullaan palaamaan vielä täydentävän talousarvioehdotuksen yhteydessä.

Uusi avaruustilannekeskus perustetaan maa- ja metsätalousministeriön, puolustusministeriön ja liikenne- ja viestintäministeriön yhteishankkeena. Satelliittien rooli on kasvussa, myös puolustuspolitiikan saralla.

Arvoisa puhemies! Nostan ehdotuksesta joitakin yksittäisiä panostuksia ja määrärahamuutoksia.

Suomen Meripelastusseuralle ehdotetaan miljoonan euron avustusta meripelastusveneidän hankintaan, ylläpitoon ja korjauksiin. Meripelastusseura tekee arvokasta työtä ja vapauttaa muun muassa Rajavartiolaitoksen resursseja. Venekalusto on vanhaa, ja korjausvelkaa on syntynyt. Hallitus tarkastelee myös Meripelastusseuran korvausinvestointirahoituskysymystä tarkemmin myöhemmin.

Viranomaisten kenttäjohtamisjärjestelmän jatkokehityshankkeen kustannuksiin ehdotetaan 3 miljoonaa euroa. Rajavartiolaitoksen toimintamenoihin ehdotetaan noin 3,7 miljoonaa euroa kattamaan ylimääräiset kustannukset, jotka ovat aiheutuneet välineellistetyn laitoman maahantulon hallintatoimista. Rajavartiolaitokselle ehdotetaan myös yhteensä 8,7 miljoonaa euroa radioteknisen valvontajärjestelmän hankinnan kustannuksiin sekä 10,2 miljoonaa euroa valvontalentokoneiden valvontajärjestelmähankintaan.

Puolustusministeriön hallinnonalan osalta teemme myös lisää välttämättömiä panostuksia. Naton puolustus suunnittelun mukaisen johtamisen, tiedustelun ja tilannekuvan Nato-integrointiin ja yhteensovittamiseen ehdotetaan 15 miljoonaa euroa lisämäärärahaa.

Osana Naton rauhanajan tehtäviä Suomi on osallistunut Merivoimien alusosastolla miinantorjuntaosaston toimintaan sekä Ilmavoimien kalustolla air shielding -operaatioon Romaniassa. Aiheutuneiden kustannusten kattamiseksi Puolustusvoimien toimintamenoihin ehdotetaan noin 7,6 miljoonaa lisää.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Hallitusohjelmassa on sitouduttu Ukrainan tukemiseen. Ukrainalle myönnettyjen tukipakettien 24 ja 25 puolustusmateriaalin korvaamiseksi ehdotetaan Puolustusvoimien UKR 2023 -tilausvaltuuden kasvattamista 277,2 miljoonaa euroa vuosille 28—32 ajoittuviin hankintoihin. Lisäksi ehdotetaan 4,7 miljoonan euron lisäystä Ukrainalle annettavan materiaali- ja koulutustuen kustannusten kattamiseen.

Valtiovarainministeriön hallinnonalalla Verohallinnon toimintamenoihin ehdotetaan 3 miljoonaa euroa lisää lainsäädäntömuutosten aiheuttamiin investointitarpeisiin. Lisäksi Verohallinnon turvallisuustason nostoon ehdotetaan miljoonan euron lisäystä. Tullin toimintamenoihin ehdotetaan 1,8 miljoonaa euroa pakotteiden valvonnan lisäkustannuksiin ja välineellistetystä maahantulosta johtuvasta rajanylityspaikkojen sulkemisesta aiheutuviin kustannuksiin.

Kansallisen tulorekisterin toimintamenoihin ehdotetaan 3,5 miljoonaa euroa lisää positiivisen luottotietorekisterin laajentamiseen kattamaan myös taloyhtiölainat. Taloyhtiölainojen liiallinen määrä voi aiheuttaa suuria ongelmia pankkijärjestelmässämme ja kotitalouksien taloudellisessa kantokyvyssä. Positiivisen luottotietorekisterin laajennus vastaa näihin riskeihin osaltaan.

Suomen arkkitehtuuri- ja designmuseosäätiön pääomittamiseen ehdotetaan 58 miljoonan euron määrärahaa. Rahoituksen ehtona on muun muassa, että Helsingin kaupungin rahoitusosuus vastaa valtion rahoitusosuutta ja että yksityisten rahoittajien rahoitusosuus on vähintään 30 miljoonaa euroa.

Maa- ja metsätalousministeriölle ehdotetaan 2 miljoonaa euroa kasvihuonekaasuinventaarion ja seurantajärjestelmän kehittämiseen sekä 4,4 miljoonaa euroa lisää kunnille eläinlääkintähuoltolain nojalla maksettaviin lakisääteisiin korvauksiin.

Arvoisa puhemies! Vielä loppuun sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala: esimerkiksi hallitusohjelman sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kokonaisuuteen liittyen ehdotetaan C-hepatiitin eliminointiohjelmaan 3,7 miljoonaa euroa. Tällä määrärahalla on tarkoitus kehittää uusia toimintamalleja käyttöön otettavaksi hyvinvointialueilla sekä vankiterveydenhuollossa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.09 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa herra puhemies! Tuloarviota tälle vuodelle nostetaan 525 miljoonaa euroa ja menoarviota lasketaan 442 miljoonalla eurolla. Lainaa ei tarvita-kaan ihan niin paljon kuin ennakoitiin: sitä tarvitaan 967 miljoonaa euroa vähemmän kuin arvioitiin, siis lähes miljardi euroa. Se on hyvä, suunta on oikea. Oikeita päätöksiä on siis tehty, ja niiden vaikutukset näkyvät täysimittaisesti vasta tulevaisuudessa.

Hallitus on vahvasti sitoutunut julkisen talouden tasapainottamiseen ja velkaantumisen taittamiseen. Hallitus jatkaa Suomen talouden kuntoon laittamista määrätietoisesti. Lisätalousarvioesityksessä ehdotetaan lisämäärärahoja ja valtuuksia Naton rauhanajan tehtäviin sekä johtamisen, tiedustelun ja sotilaallisen tilannekuvan Nato-integrointiin ja yhteensovittamiseen.

Suomea ryhdyttiin integroimaan eli yhteensovittamaan osaksi Naton rakenteita ja toimintoja heti, kun Suomi jätti Naton jäsenhakemuksen. Täydellinen integraatio tulee kestämään vuosia. Tilanne on jo hyvä, mutta yhteistoimintakykyä on vietävä vielä laajemmalle ja syvemmälle. Integraation rinnalla Suomi osallistuu myös Naton päivittäiseen työhön.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Tämäkin vaatii resursseja. Nato-jäsenyys tarkoittaa kokonaan uudenlaista näkökulmaa ja ajatusmaailmaa. Suomen puolustus on nyt osa Naton alueen yhteistä puolustusta.

Lisätalousarviossa vahvistetaan edelleen sisäistä turvallisuutta: lisäyksiä kohdennetaan esimerkiksi Rajavartiolaitokselle sekä suojelupoliisille. Uudenlaista maanpuolustusta ja turvallisuutta on avaruustilannekeskus. Sen perustamiskustannuksiin on lisätalousarviossa noin puolen miljoonan euron määräraha. Avaruusturvallisuuskeskus turvaa yhteiskunnan kriittisiä toimintoja, kuten tieto- ja lentoliikennettä. On kansallisen edun kannalta ehdottoman tärkeää, että Suomi ei ole jatkossakaan täysin riippuvainen kansainvälisten kumppanien avaruustilannekuvasta. Sen pitää olla myös omissa käsissä. Jos talous ei ole kunnossa, ei mikään ole kunnossa. Jos turvallisuus ei ole kunnossa, mikään ei ole kunnossa. Nämä kaksi asiaa ovat meille olemassaolon kysymyksiä. Kansallinen turvallisuus on nyt ykkösprioriteetti. Talouteen ja turvallisuuteen on panostettava, ja niin nyt tehdään.

Arvoisa puhemies! Ensi yö on Suomessa perinteisesti Asunnottomien yö. Asunnottomia on maassamme edelleen aivan liian paljon. Yksikin on liikaa. Asunto, koti, ei ole ihmiselle palkinto, se on ihmisarvo ja -oikeus. Meidän on kaikkien aina syytä muistaa, että elämä on kuin veitsenterällä: vain pieni horjahdus, ja paluuta ei enää ole. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Garedeu, olkaa hyvä.

17.13 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle kuluvan vuoden kolmannen lisätalousarvioesityksen. Sen ansiosta talouden tasapainoa parannetaan taas hieman lisää — tai itse asiassa enemmänkin kuin hieman, sillä esityksen kokonaisvaikutus on lähes miljardi euroa oikeaan suuntaan, kun tuloja lisätään 525 miljoonaa ja menoja vähennetään 442 miljoonaa. Eli tänä vuonna tarvittavan lainamäärän tarve laskee tuntuvasti, ja sen myötä laskevat myös korkomenot. Tämä on erittäin hieno uutinen.

Haluan nostaa lisätalousarviosta esiin muutaman muunkin hyvän uutisen. Tämän vuoden EU-jäsenmaksuamme saatiin alennettua 150 miljoonalla eurolla. Viime vuonna Suomen nettomaksu eli unionille maksamiemme maksujen ja saamiemme avustusten erotus oli 840 miljoonaa euroa. EU-jäsenyys maksaa vuosittain jokaiselle suomalaiselle, siis myös lapselle, noin 150 euroa, ja trendi on parin viime vuoden ajan ollut nouseva. EU on siis kallis instituutio, ja lisäksi se hamuaa jatkuvasti lisää valtaa. Vähintä, mitä voimme tässä tilanteessa tehdä — niin kauan kuin enemmistön tahto on, että Suomi pysyy EU:n jäsenenä — on hyödyntää jokainen tukieuro, mitä sieltä irti voidaan saada, mukaan lukien kaikki tiehankerahoitukset, maataloustuet ja Itä-Suomen avustukset. Kiitos tälle hallitukselle, joka on näin toiminutkin ja ollut aktiivinen Suomen etujen ajamisessa. EU-jäsenmaksusäästön ja muiden menovähennysten lisäksi valtion tuloarviota voitiin korottaa 164 miljoonalla muun muassa sen ansiosta, että tupakkaveroa korotetaan marraskuussa.

Lisätalousarvio ei hienosta nettovaikutuksestaan huolimatta sisällä pelkkää säästämistä tai tulolisäyksiä: hallitus teki myös tärkeitä lisäpanostuksia moniin turvallisuutta koskeviin osa-alueisiin. Suojelupoliisille myönnetään viisi miljoonaa lisäeuroa toiminnan ja kriittisen suorituskyvyn turvaamiseen. Suomen Meripelastusseuralle myönnetään miljoona euroa meripelastusveneidän hankintaan, ylläpitoon ja korjauksiin. Rajavartiolaitokselle kompensoidaan välineellistetyn maahantulon hallitsemisesta syntyneitä kuluja. Lisäksi sille myönnetään lähes 19 miljoonaa euroa uusien valvontajärjestelmien hankintaan. Puolustusvoimille puolestaan myönnetään merkittävää lisärahoitusta sekä Ukraina-avustuksiin

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

että sinne lahjoitetun kapasiteetin korvaamiskustannuksiin. Näin oma puolustuksemme ei tule jatkossakaan kärsimään.

Lisäksi Huoltovarmuusrahastolle esitetään miljoonan euron määrärahaa polttoturpeen varmuusvarastoinnin hoitokorvauksien kattamiseen. Energiahuoltovarmuudestamme on huolehdittava. Hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti muun muassa polttoturpeen saataavuus turvataan. Tämä on tervetullut suunnanmuutos turvekoneiden tuhoamispalkkioiden jälkeen. Turve on todellakin tärkeä osa Suomen huoltovarmuutta ja käytännössä myös uusiutuvaa luonnonvaraa, vaikka jostain käsittämättömästä syystä sitä ei sellaiseksi luokitellakaan. Ei turveaktivistien älynväläys Eduskuntatalon pilareiden turmelemisesta eikä mikään muukaan häirintä saa Suomea lopettamaan turpeen käyttöä, koska Suomella on nyt hallitus, joka tunnistaa turpeen arvon.

Arvoisa puhemies! Viimeisenä mainintana vielä Keski-Suomea koskeva määrärahatarkastus, joka liittyy valtatie 4:n Oravasaaren eritasoliittymähankkeeseen. Kustannusarvion tarkentumisen seurauksena sille myönnettyä valtuutta korotetaan miljoonalla eurolla kahdeksaan miljoonaan. Hyvä, että tämä hanke turvataan luvatus mukaisesti.

Tämä lisätalousarvio oli tarpeellinen osa hallituksen vastuullista taloudenhoitoa. Pian on tämä vuosi saatu päätökseen, ja valiokunnissa onkin jo täysi työ päällä ensi vuoden budjetin kanssa. Jatketaan siis työtä samalla linjalla, Suomen ja suomalaisten pitkän aikavälin parasta tavoitellen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

17.18 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat! Tämän lisätalousarvion kolme kulmakiveä ovat talous, turvallisuus ja terveys. Tässäkin lisätalousarviossa ne kaikki ovat läsnä.

On tärkeää, että suojelupoliisille ehdotetaan viiden miljoonan euron lisämäärärahaa kriittisten suorituskykyjen ja toiminnan turvaamiseksi. On erittäin tärkeää, että Rajavartiolaitoksen toimintamenoihin ehdotetaan noin 3,7 miljoonan euron lisäystä kattamaan ylimääräiset kustannukset, jotka ovat aiheutuneet välineellistetyin laittoman maahantulon hallintatoimista. On myös erittäin tärkeää, että meripelastuksesta pidetään huoli ja Suomen Meripelastusseuralle ehdotetaan miljoona euroa avustusta meripelastusveneiden hankintaan, ylläpitoon ja korjauksiin. Turvallisuudesta pidetään huolta laajasti.

Arvoisa puhemies! On erittäin tärkeää, että sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle lisätään C-hepatiitin eliminointiohjelmaan 3,7 miljoonaa euroa. Tällä määrärahalla on tarkoitus kehittää uusia toimintamalleja otettavaksi käyttöön hyvinvointialueilla sekä vankeiterveydenhuollossa. C-hepatiitti on C-viruksen aiheuttama maksatulehdus, joka hoitamattomana voi johtaa maksakirroosin ja maksasyöpään. A- ja B-hepatiittiin on toki rokote, mutta tähän C:hen ei ole. Se voidaan hoitaa kuitenkin viruslääkkeillä.

Arvoisa puhemies! En malta olla tässä yhteydessä mainitsematta yleisesti maksasairauksista, jotka ovat lisääntyneet Suomessa. Tämä C-hepatiitti myös edesauttaa maksasairauksien lisääntymistä, ja sen takia on tärkeää, että niitä pyritään torppaamaan. Gastroenterologian professori Ville Männistö totesi, että maksasairaudet yleistyvät. Tämä oli 14.10.2024 Helsingin Sanomien uutisessa, jossa kerrottiin, että työikäiset ihmiset kuolevat maksasairauksiin tällä hetkellä.

Siitä aasinsiltana myös muistutus siitä, että elinsiirtoviikkoa vietettiin lokakuun alussa ja meillä on edelleen ihmisiä elinsiirtojonossa noin 500 kappaletta. Juurikin nämä maksasai-

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

raudet ovat yksi syy näihin elinsiirtoihin. Kun saa rasvamaksan, syntyy maksan fibroitu-
minen eli arpeutuminen, ja siitä voi seurata maksakirroosi ja jopa maksasyöpä. Sen takia
pidän äärettömän tärkeänä ja arvostan suuresti hallituksen toimia C-hepatiitin torppaami-
seksi Suomessa. — Lämmin kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

17.21 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa herra puhemies! Tässä voisi kommentoida moneenkin
asiaan, mutta aloitan siitä, että kiinnitin huomiota verotuloarvioihin tässä lisätalousarvios-
sa. Siellähän nyt sitten valitettavasti ennustetaan, että arvonlisäveron tuotto laskee edel-
leen 252 miljoonaa, ja jo alkuvuodestahan tätä tuottoarviota aika reilustikin tarkistettiin
alaspäin. Muistamme varmasti hyvin, että kun hallitus täällä sitten teki tämän ratkaisun,
että se päätti kesken vuotta iskeä tällaisella hallituksen arvonlisäveromoukarilla, niin sil-
loinhan meille perusteltiin, että kyllä tämä nyt pelastaa tilanteen ja tämän myötä sitten ve-
rotulot nousevat kasvuun ja emme joudu tarkkailuluokalle ja kaikkea tätä. Ja nyt me sitten
näemme, että eivät ne verotulot nousseet tästä kasvuun, lähteneet kasvuun, vaan päinvas-
toin: tähän nyt kertoo, puhemies, siitä, että yksityinen kulutus sakkaa.

Sen vuoksi epäilen, että meidän kritiikkiämme olisi kannattanut kuunnella, koska sil-
loin epäilimme, että ei ole järkevää tässä talustilanteessa keskellä vuotta nostaa rajusti ar-
vonlisäveroa, kun sillä voi olla juuri tämänkaltaiset seuraukset. Me sanoimme, että tämä
kampeaa kulutusta ja tätä ei olisi pitänyt tehdä, ja siksi rohkenen nyt sanoa, että tällä ker-
taa nämä aiotut hallituksen arvonlisäveromoukarin vaikutukset eivät sitten toteutuneet sel-
laisina kuin hallitus ehkä ajatteli.

Täällä puhuttiin, puhemies, kyselytunnilla äsken työllisyydestä ja kasvusta, ja nyt sitten
haluaisin vielä tässä yhteydessä palata siihen asiaan sen vuoksi, että tämä arvonlisävero-
moukari on jatkossakin iskemässä. Kuten tuli ilmi, se iskee muun muassa sitten näihin luo-
viin aloihin, joilla on paljon työllisyyttä ja kasvua edistäviä vaikutuksia. Nyt kyllä piste-
tään täydellistä stoppia näille kasvumahdollisuuksille, ja myös työpaikkoja saattaa kyllä
mennä aika lailla tämän hallituksen moukarin vuoksi. Ja toivoisin, ministeri Purra, että voi-
sitte vielä ihan tosissanne miettiä tätä luovien alojen merkitystä, sen työllistävää vaikutus-
ta, ja tähän omaan moukariinne vielä puuttua niin, että näitä veronkorotuksia ei toteutettaisi.

Sitten, puhemies, ihan lopuksi. Tässä, ministeri, te viittasitte puheessanne myös vähän
asuntopolitiikkaan, ja haluaisin kyllä tuoda esiin huoleni, että nyt tehdään tällä kaudella
isoa tuhoisaa jälkeä. Te olette käytännössä tyhjentämässä koko Valtion asuntorahaston,
siirtämässä sen budjettiin, ja tämä asuntorahasto on juuri se väline, millä esimerkiksi nyt
tässä suhdannetilanteessa voitaisiin tukea rakennusalan kriisiä. Tällä hetkellä asunto-
tuotanto nojautuu lähestulkoon ihan puhtaasti ARA-tuotantoon. Jatkossa ja tulevaisuudes-
sa meiltä viedään tämä oiva suhdanneväline.

Toinen, mistä kannan isoa huolta, puhemies, on tämä erityisryhmien investointiavustus.
Sillä pystytään tulevaisuudessa turvaamaan enää vammaisten asuminen, mutta esimerkik-
si opiskelija-asuntotuotantoa ei tueta lainkaan eikä myöskään ikäihmisten asumista. Tällä
tehdään valtavaa hallaa koko asuntopolitiikalle, ja toivoisin myös tässä hallitukselta isoa
suunnanmuutosta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

17.24 **Ari Koponen ps:** Arvoisa herra puhemies! Nettolainanoton tarve vähenee tosiaan miltei miljardilla, mutta talouden alhosta ei kuitenkaan olla vielä noustu, ja tänäkin vuonna otamme vielä hieman velkaa. Ei ole siis varaa hyppiä tasajaloin, mutta vastuullisella, kasvun pyrkivällä politiikalla saamme vielä talouden käännettyä nousu-uralle ja työmarkkinapolitiikan ansiosta ihmisille myös lisää töitä.

Puhemies! Nyt kun Suomessa on vihdoinkin hallitus, joka ottaa sisäisen turvallisuuden vakavasti, onkin täysin luonnollista, että kolmannessa lisätalousarviossa turvataan suojelupoliisin eli supon kriittinen suorituskyky. Suojelupoliisille siis lisätään tässä lisätalousarviossa viisi miljoonaa euroa. Myös avaruustilannekeskuksen perustaminen on todella merkittävä asia Suomen kokonaisturvallisuuden kannalta.

Puhemies! Kun ajat ovat tiukat ja talous on kriisissä, vastuunkantajia tarvitaan. Olen ylpeä siitä, että me perussuomalaiset olemme kantamassa vastuuta Suomesta, suomalaisista ja heidän tulevaisuudestaan. Olen ylpeä siitä, että me perussuomalaiset emme pakoilleet vastuuta emmekä jättäneet hallitusneuvottelijoille tyhjää paperia. Toisin teki vastuuton ja vaihtoehdoton edustaja Kettusen edustama keskustapuolue. [Eduskunnasta: Laittakaa pe-topolitiikka kuntoon!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pauli Kiuru, olkaa hyvä.

17.26 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille esittelystä.

Hyvään tässä lisätalousarviossa on, niin kuin tässä keskustelussa on ilmennyt, että nettolainanotto vähenee. Suunta on oikea. Tekemistä kyllä riittää, sen kaikki tiedämme. Talous ja lainanotto ovat kurjassa tilassa, ja ongelma on yhteinen. Oikeaan suuntaan kuitenkin mennään, ja sitä kohti täytyy päätöksiä tehdä.

Jos mietitään turvallisuustilannetta kansainvälisesti, niin tämä lisätalousarvio reagoi myös turvallisuustilanteeseen. Suojelupoliisi on tässä huomioitu, kriittiset suorituskyvyt, toiminnan turvaaminen — ehdottoman tärkeitä. Rajavartiolaitoksessa on radioteknisiä valvontajärjestelmiä ja valvontalentokoneita. Muun muassa niiden järjestelmien rahoittamiseen on budjetoitu.

Tärkeitä on — ja tässä Suomi on ollut päättäväinen, mutta jonkinlaista notkumista kyllä Euroopassa ja maailmalla näkyy — Ukrainan tuki. Ylpeänä voin kyllä sanoa, että Suomi on tosiaan ollut päättäväinen ja Ukrainan tuki jatkuu. Sekin tässä lisätalousarviossa huomioidaan, ja se näkyy muun muassa Puolustusvoimien rahoituksessa. Puolustusvoimista menee materiaali- ja koulutustukea Ukrainaan, ja se sitten Puolustusvoimien rahoituksessa huomioidaan. Tämä on aivan eksistentiaalinen kysymys Euroopalle, Euroopan tulevaisuudelle, ihmisoikeuksille, demokratialle, tämäntyyppisille asioille, miten tässä tulee käymään.

Edustaja Viitanen otti hieman kulttuuria esille. Yhden asian nostan kulttuurista: Arkkitehtuuri- ja designmuseon pääomitus on huomioitu tässä, ja toivotaan, että se etenee. Helsingin rahoitus ja yksityinen rahoitus tulevat siihen mukaan. Tämä on merkittävä satsaus matkailuun ja kulttuurialaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

17.28 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! On valitettavaa, että hallitus ei tässä lisätalousarviossakaan onnistu tuomaan ratkaisuja Suomen talouden suuriin haasteisiin, ilmastokrii-

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

siin ja luontokatoon, osaajapulaan sekä talouden heikkoon tuottavuuskehitykseen. Esityksestä löytyy kahden miljoonan euron rahoitus maankäyttösektorin kasvihuonekaasuinventaarion ja seurantajärjestelmän kehittämiseen. On tietenkin välttämätöntä, että meillä on toimiva päästöjen seuranta- ja raportointijärjestelmä, jotta voimme seurata nieluja, päästövähennystoimien vaikutuksia, ja raportoida niistä eteenpäin. Olennaista olisi kuitenkin keskittyä itse ilmastotoimien tekemiseen. Asiantuntijoiden viesti on selvä, että ilman merkittäviä lisätoimia Suomi ei saavuta ilmastotavoitteitaan, ja uudet toimet kuitenkin nyt loistavat poissaolollaan.

Lisätalousarvioesitys vähentää valtion nettolainanoton tarvetta vajaalla miljardilla, kuten täällä on kuultu. Lainaa kuitenkin otetaan edelleen vajaa 12 miljardia euroa. Olenkin pettynyt siihen, että edes tässä taloustilanteessa hallitukselta ei edelleenkään löydy kiinnostusta tai rohkeutta perata tosissaan tehottomia ja haitallisia yritystukia. Asiantuntijoiden mukaan tehottomat yritystuet ovat yksi suurimpia esteitä talouden tuottavuuskehityksen tiellä. Sen sijaan hallitus yhä jatkaa esimerkiksi puunpolton ja polttoturpeen verotukia.

Samaan aikaan eduskunta käsittelee ensi vuoden talousarviota täällä talossa, ja tämä jatkaa lyhytnäköisten leikkausten linjalla, leikkausten, joiden taloudellinen ja inhimillinen hinta tulee olemaan paljon määräänsä suurempi. Kaikkein vakavinta on se, että hallitukselta on hukassa iso kuva.

Kestävyyspaneeli kiteyttää politiikkasuosituksissaan olennaisen: Me velkaannumme parhaillaan vielä vakavammin sosiaalisesti ja ekologisesti kuin taloudellisesti. Pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskuntamme kehittäminen vaatii toisiinsa kietoutuneiden kestävyysvaajien nopeaa umpeen kuromista eli kestävyysmurrosta. Edelleen Kestävyyspaneelin mukaan meidän tulisi nyt keskittyä lisäämään kansalaisten hyvinvoinnin edellytyksiä investoimalla peruspalveluihin, aktiiviseen toimijuuteen, oppimiskykyyn ja sivistykseen samalla, kun karsimme niitä yhteiskunnan rakenteita ja toimintatapoja, jotka ylittävät maapallon ekologisen kantokyvyn.

Arvoisa puhemies! Suomen talouden vahvistamiseksi tarvitaan panostuksia osaamiseen, koulutukseen ja tuotekehitykseen sekä innovaatiotoimintaan. Hallitus kuitenkin leikkaa esimerkiksi ammatillisesta koulutuksesta 120 miljoonaa euroa. Tämä on aika käsittämätöntä tilanteessa, jossa meillä on pulaa osaajista kautta linjan aina päiväkodeista vihreän siirtymän yrityksiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen, olkaa hyvä.

17.31 **Jorma Piisinen ps:** Arvoisa herra puhemies! Valtiovarainministeriön syyskuun ennusteen mukaan bruttokansantuotteen arvioidaan supistuvan 0,2 prosenttia kuluvana vuonna. Hintojen ja korkojen nousu on vähentänyt investointeja ja kotitalouksien kulutusta. Talous on kuitenkin kääntynyt kasvuun jo tämän vuoden aikana, ja kasvun odotetaan kiihtyvän, kun inflaation hidastuminen ja korkojen lasku yhdessä kotitalouksien kohtuullisen tulokehityksen kanssa lisäävät kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja ja kulutusta. Vuositasolla talous kasvaa kuitenkin vasta vuonna 25. Inflaation arvioidaan olevan 1,2 prosenttia tänä vuonna. Työllisyys laskee hieman vuonna 24 mutta kääntyy kasvuun vuodesta 25 lähtien. Työllisyys- ja osallistumisaste ovat edelleen varsin korkealla. Työllisyysaste on ennusteen mukaan keskimäärin 72,8 prosenttia 15—64-vuotiaiden ryhmässä ja työttömyysaste kahdeksan prosenttia tänä vuonna. Varsinaisten tulojen 525 miljoonan euron lisäys ja määrärahojen 442 miljoonan euron vähennys huomioon ottaen vuoden 24 kolmas

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

lisätalousarvioesitys vähentää nettolainanoton tarvetta 967 miljoonalla eurolla, siis lähes miljardilla eurolla. Vaikeasta taloudellisesta tilanteesta huolimatta hallitus on onnistunut sekä lisäämään tuloja että vähentämään menoja. Se on tässä tilanteessa merkille pantava saavutus.

Erityisen kiitoksen hallitus ansaitsee panoksistaan turvallisuuteen. Mainittakoon tässä esimerkiksi suojelupoliisille osoitettava viiden miljoonan euron määräraha kriittisten suorituskykyjen turvaamiseen sekä 3,7 miljoonaa euroa Rajavartiolaitoksen ylimääräisiin menoihin. Myös 15 miljoonaa euroa puolustus suunnitteluun ja tiedustelun Nato-integraatioon ansaitsee maininnan.

Arvoisa puhemies! Kaikesta huolimatta olemme edelleen haasteiden edessä. Valtion nettolainanotoksi vuonna 2024 arvioidaan noin 11,8 miljardia euroa, ja valtionvelan määrän vuoden 24 lopussa arvioidaan olevan noin 168 miljardia euroa. Tarkan taloudenpidon linjaa on edelleen jatkettava sekä kasvun ja työllisyyden edellytyksiä parannettava. Pelkäämään säästötoimilla ei velkaantumista saada kuriin.

Haastan tässä myös opposition talkoisiin mukaan. Asioita valiokunnissa jarruttamalla ja välikysymyksiä tehtailemalla ei Suomea saada nousuun. [Pia Viitanen: Välikysymys on opposition absoluuttinen oikeus!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joonas Räsänen, olkaa hyvä.

17.34 Joonas Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Todella nyt on käsittelyssä tämä kolmas lisätalousarvioesitys, jonka positiivinen uutinen on varmaan juuri se, mihin täällä on jo useampi edustaja viitannut, että nettolainanoton tarve todella miltei miljardilla alenee, ja sehän on hieno uutinen. Ja tämä todella johtuu siitä, että määrärahatarpeet pienentyvät ja toisaalta sitten tuloarviot kasvavat. Samalla hallitus tekee tässä lisätalousarviossa tuiki tarpeellisia panostuksia useampaan kohteeseen ja varsinkin näihin turvallisuuskohteisiin, joista täällä ovat myös edustajat pitäneet hyviä puheenvuoroja.

Arvoisa puhemies! Mutta sitten kiinnitin hieman huomiota siihen, kun valtiovarainministeri esitteli tämän lisätalousarvion ja hallituspuolueiden edustajat kävivät tätä täällä kehumassa, että tämä nettolainanoton tarve tai siis tarpeen pienentyminen on nyt siis osoitus siitä, että hallituksen politiikka toimii. Näinhän täällä aika moni on todennut, että hallitus omalla politiikallaan on nyt semmoisen muutoksen saanut aikaiseksi, että tämä lainanoton tarve tänä vuonna vähenee.

Siksipä minun piti ihan katsoa tuo lisätalousarviokirjanen, kun ajattelin, että olenko lukenut väärää kirjasta. Kun nyt katsomme, mitkä ovat nämä suurimmat tekijät esimerkiksi tämän menoarvion pienentymisen taustalla, niin tosiasiallisestihan suurin menoerä, joka siis laskee, on 436 miljoonaa euroa, joka liittyy monitoimihävittäjien hankintaan, joka siis siirretään, meno, tältä vuodelta vuodelle 28. Oletteko te lukeneet samaa kirjaa? Tämähän on suurin yksittäinen menoerä, joka pienentää menoarviota. Monitoimihävittäjien maksatuksesta siirretään se vajaa neljä ja puoli sataa miljoonaa maksettavaksi vuonna 28. Eli toisin sanoen, jos nyt ajatellaan, että tämä hallitus politiikallaan vähentää tänä vuonna lainanoton tarvetta, niin voidaanko sitten samalla sanoa, että tämä hallitushan itse asiassa lisää seuraavan hallituksen lainanottotarvetta siellä vuonna 28, kun tuskin kukaan on täällä sitä mieltä, että jätettäisiin sitten hävittäjiä vähemmän hankkimatta.

No, toinen arvio, johon on ehkä syytä puuttua, kun katsoo sitten näihin tuloarvioihin: Elikkä tässä puolella miljardilla eurolla valtio kerää tänä vuonna enemmän veroja, ja

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

kun moni täällä antoi vähän sen suuntaista viestiä, että hallitus nyt sitten omilla päätöksillään on tämänkin saanut aikaan, niin katsotaanpa, mistäs tämä tosiasiallisesti tulee. Suurin yksittäinen vero, jonka tuotto paranee, on perintö- ja lahjavero. Muistaakseni... Valtiovarainministeri voi varmaan korjata minua, mutta en muista, että olisimme tehneet täällä eduskunnassa itse asiassa minkäänlaisia uusia päätöksiä tähän verotasoon nähden. Se, minkä me olemme ihan yhteisesti täällä tehneet: olemme itse asiassa helpottaneet perintöveron maksatusaikaa kymmeneen vuoteen, mutta ei siihen verotasoon ole mitään päätöksiä tehty. Se on se suurin vero, jonka tuotto on parantunut.

Se, minkä hallitus voi ottaa kyllä omaan piikkiinsä ja mitä oppositiokin on tukenut, liittyy sitten tähän tupakkaveron korotukseen, joka on seuraavaksi suurin: 141 miljoonaa, joka tulee siis siitä, että vero astuu voimaan jo nyt aikaisemmin. Ja kun toimijat sitten omia varastojaan jo täydentävät halvan veron aikana tai ennen kuin vero on vielä noussut, niin se itse asiassa lisää tänä vuonna kertymää. Mutta tässäkin — valtiovarainministeri voi jälleen korjata, jos olen väärässä — taitaa olla niin, että sen verran kuin nyt tänä vuonna se veroarvio nousee, sitä itse asiassa lasketaan ensi vuodelta. Taitaa olla näin.

Sitten, kun me katsotaan näitä muita veroja, että mitkäs ovat vaikutukset olleet, niin muutama muu vero osuu kyllä silmään. Kun katsotaan sekä ansio- ja pääomatuloveroa että tätä arvonlisäveroa, niin niiden tuloarvioitahan vähennetään merkittävästi, mikä kertoo siis siitä, että työllisyys ei ole kehittynyt positiivisesti vaan negatiivisesti. Ihmisillä ei ole varaa kuluttaa. Muistan, kun me toisen lisätalousarvion osana käsitelimme tätä arvonlisäveron korotusta, jonka hallitus siis halusi voimaan kesken vuotta — historian suurin kertakorotus yleiseen arvonlisäveroon, todellinen arvonlisäveromoukari, niin kuin edustaja Viitanen tässä kuvasi. Silloin ehdotin, että eikö olisi nyt syytä — kun sitä myös toimijat itse ehdottivat — että lykättäisiin tämä korotus nyt vähintään sinne vuoden loppuun. Valtiovarainministeri, silloin totesitte, että on täysin välttämätöntä saada tämä voimaan kesken vuotta, koska se pelastaa tämän vuoden talouden emmekä joudu EU:n tarkkailuluokalle. Silloin jo totesimme, että voipa käydä niin, että itse asiassa verotulokertymä laskee johtuen siitä, että se on laskenut tämän koko vuoden. Tältä osin voisi nyt todeta, että ehkä olisi silloin kannattanut opposition — tai jos nyt ei opposition, niin ainakin asiantuntijoiden — kritiikki ottaa huomioon.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Koska asian käsittelylle tässä yhteydessä varattu aika lähestyy loppuaan, annan nyt vastauspuheenvuoron valtiovarainministeri Purralle, ja asian käsittelyä ja keskustelua jatketaan myöhemmin. — Olkaa hyvä, ministeri Purra, viisi minuuttia.

17.40 Valtiovarainministeri Riikka Purra: Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustajille huomioista ja kommentteista. Päällimmäiseksi sieltä puheenvuoroista nostan tämän esille tuodun nettolainanoton tarpeen vähentymisen lähes miljardilla ja toisaalta nämä merkittävät panostukset turvallisuussektorille.

Nettolainanoton tarpeella, sillä, että se menee oikeaan suuntaan eli laskee viivan alle jäävän alijäämän määrää, on tosiaan monenlaisia vaikutuksia. Osa niistä liittyy suhdannetoi-miin, osa taas on juuri tällaisia edellisessäkin puheenvuorossa kuvattuja ajoitusmuutoksia, joita liittyy molempiin suuntiin. Toisaalta monitoimihävittäjien osalta kustannuksia siirretään eteenpäin, toisaalta tupakkaveron korotuksessa todella ensi vuoden budjetin osalta tämä ajoitusmuutos vaikuttaa sitten toiseen suuntaan.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Turvallisuuspuolen panostuksesta: suojelupoliisi, Raja, Tulli, Puolustusvoimat, Nato-toimiin liittyen Huoltovarmuusrahasto ja TUVE, Kejo, kenttäjohtamisen järjestelmä — nämä oleellisia huomioita. Itse kävin muutama päivä sitten vierailulla Vaalimaalla ja tutustuin paitsi siihen, minkälaisia vaikutuksia välineellistetyllä laittomalla maahantulolla on ollut Tullin ja Rajan toimintaan aiemmin, myös siihen, miten on varauduttu siihen, mikäli tilanne eskaloituu. Nämä meidän sisäisen turvallisuuden oleelliset toimijat tekevät kyllä äärimmäisen hyvää työtä. Tämä tarkoittaa myös kustannuksia. Onneksi meillä on nyt lain-säädäntö toimivallan osalta kunnossa, niin että siitä puolesta ei tarvitse enää huolta kantaa.

Mitä tulee arvonlisäveron tuottoon, kuten muutaman muunkin veron tuottoon — mainittiin ansio- ja pääomatuloverot esimerkiksi — niin kyllä tuottoarvio on heikentynyt, ja tämän johtuu siis tästä yleisestä talouden kehityksestä. Paitsi kertymätiedot myös heikentynyt arvio talouskehityksestä vaikuttavat suoraan näihin tuottoarvioihin. Verotuotto on varsin hyvä indikaattori juuri siitä, mihin suuntaan taloudessa ja reaalityössä ollaan menossa. Sitten yhteisöveropuolella ja todella perintö- ja lahjaveropuolella mennään muuhun suuntaan.

Mutta, edustaja Räsänen, me emme ole kiristäneet perintöverotusta emmekä monia muitakaan verolajeja, emme työhön ja yrittämiseen suoraan vaikuttavia veroja, jotka olisivat kituliaan kasvun kannalta [Vilhelm Junnilan välihuuto] huomattavasti negatiivisempi vaihtoehto julkisen talouden kohentamisessa kuin arvonlisäveroon kohdistuvat korotukset, jotka nekin, kyllä, vaikuttavat kulutukseen ja ostovoimaan. Toisaalta, kuten äskeisellä kyselytunnillakin puhuttiin, toiseen suuntaan vaikuttaa sitten selvästi hidastunut inflaatio, palkkojen voimakas, vahva kehitys, korkojen lasku ja niin edelleen. Noin yleisesti palkan-saajan ostovoimahan on onneksi menossa oikeaan suuntaan. Mutta kyllä, arvonlisäveron korotus nostaa hintoja ja vaikuttaa sitten toiseen suuntaan.

Varsinaisia kysymyksiä en enempää havainnut, joten tässä, puhemies. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri Purra. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.44.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.32.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä istunnossa keskeytettyä asiakohtaa 3 ja siinä keskustelua. — Edustaja Bergbom poissa, edustaja Lindén poissa. — Edustaja Jokelainen.

19.32 Jessi Jokelainen vas: Arvoisa rouva puhemies! ECT on vanha sopimus, jota voivat hyödyntää muun muassa kansainväliset sijoittajat, ja tämä sopimus avaa sijoittajille mahdollisuuden haastaa valtioita suljettujen ovien takana oikeuteen. Ja mitä tulee esimerkiksi Carunaan, niin ECT-sopimuksen mahdollistaman oikeudenkäynnin seurauksena voivat olla vahingonkorvaukset, jotka valtion eli viime kädessä veronmaksajien pitäisi maksaa Carunan omistajille. Tätä varten on ulkoministeriölle ehdotettu 774 000:n lisäystä budjettiin. Nyt siis käytetään lähes 800 000 euroa veronmaksajien rahaa siihen, että ollaan mu-

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

kana suuryrityksiä suosivassa sopimuksessa, josta esimerkiksi Saksa, Ranska, Puola, Espanja, Luxemburg ja Italia ovat irtisanoutuneet ja useat muutkin Euroopan valtiot ovat jo ilmoittaneet tulevaisuudessa irtisanoutuvansa. Mikäli ministeri Purra olisi täällä paikalla, niin kysyisin, miksi Suomi edelleen roikkuu ETC-sopimuksessa mukana. Nyt kun hallitus väittää haluavansa kääntää kaikki kivet valtionalouden hyväksi, niin miksi rahaa heitetään tässä kohtaa hukkaan?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

19.34 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys vuoden 2024 kolmanneksi lisätalousarvioksi pitää sisällään myös täältä oppositiosta käsin paljon hyviä ja kannatettavia lisäyksiä. Lisärahoitus esimerkiksi suojelupoliisille ja Rajavartiolaitokselle on tervetullutta, ja se on myöskin kaivattua. Mutta on jälleen tässä salissa syytä pysähtyä pohtimaan tilannetta, jossa jälleen kerran olemme, ja se on se, että näille keskeisille sisäisen turvallisuuden viranomaisille tuodaan lisärahoitusta juuri lisätalousarvioiden kautta, mikä tietysti on aina merkki siitä — ja hyvin usein merkki siitä — että varsinaisessa talousarviossa määrärahat eivät ole riittäneet siihen, mikä on ollut tarve ja esimerkiksi kustannusten kasvu.

Eduskunnan jo tähän asti käydyin valtion ensi vuoden budjetin käsittelyn osalta tiedämme sen, että suojelupoliisin ja Rajavartiolaitoksen määrärahatilanne on sekä lyhyellä että varsinkin pitkällä aikavälillä hyvin haastava ja näkymät huolestuttavia. Esimerkiksi Rajavartiolaitoksen perusrahoituksessa on merkittävää vajetta, joka tulee varsinkin siellä kehyskauden loppupuolella näkymään merkittävästi myös Rajavartiolaitoksen toiminnassa, jos mitään ei tehdä. Meidän pitäisi päästä siihen, että täällä Suomessa sisäisen turvallisuuden viranomaisten rahoitustarpeet katsottaisiin pitkällä aikavälillä ja pitkäjänteisesti ja niihin myöskin sitouduttaisiin yli vaalikausien eikä jatkuvasti oltaisi siinä tilanteessa, että joudumme menemään näihin lisätalousarvioihin ja sieltä sitten paikkaamaan erilaisia tarpeita. Tähän pitkäjänteiseen talouden suunnitteluun, määrärahojen kohdentamiseen, on vedonnut myöskin eduskunnan hallintovaliokunta useammallakin vaalikaudella, niin myöskin täällä vaalikaudella, ja tulee varmasti vetoamaan jatkossakin, jollei tähän tilanteeseen merkittävää muutosta saada.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen poissa, edustaja Strandman poissa, edustaja Räsänen poissa. — Edustaja Lyly.

19.36 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämän puheenvuoron pyysin sen vuoksi, että täällä hehkutettiin EU-jäsenmaksun netto-osuuden pienenemistä edustaja Garedewin toimesta, jopa paljoksuttiin sen EU-jäsenmaksun tasoa.

Katsoin vähän tätä tilannetta, ja jäsenmaksut ovat liikkuneet vuosien varrella 50:n ja 200 euron välissä, viime vuonna se oli 150 euroa per yksi suomalainen. Nettojäsenmaksu oli 840 miljoonaa euroa. EU-jäsenmaksuosuus määräytyy jäsenmaiden bruttokansantuotteen ja arvonlisäverotulojen perusteella. Unionin keräämät maataloustullit ja tuontimaksut vaikuttavat myös jäsenmaksun määrään. Suomen bkt on laahannut vuosia paikallaan, valitettavasti, joten se pitää myös EU-jäsenmaksut aika lailla paikallaan. Nettojäsenmaksujen ja saantien väli on noin yhden prosentin tasolla valtion budjetista ja bruttokansantuotteesta 0,3 prosenttia. Viime vuonna Suomen nettojäsenmaksu oli tämä 840 miljoonaa euroa.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Olemme maksajina Irlannin, Saksan, Tanskan, Hollannin, Luxemburgin, Ruotsin, Ranskan, Itävallan ja Italian kanssa. Eli me ollaan nyt tällaisessa seurassa.

Onko meidän jäsenmaksu paljon vai vähän? Olen monesta syystä valmis maksamaan jäsenmaksun. Siihen on monia syitä. EU:n tuoma taloudellinen hyöty lasketaan muissa vaakakupeissa kuin puhtaassa EU-budjetin saannossa ja maksuissa. Esimerkiksi suomalaiset yritykset hyötyvät pääsystä maailman kehittyneimmille ja avoimimmille sisämarkkinoille. Myös yhteiset eurooppalaiset standardit helpottavat kauppaa ja liiketoimintaa jäsenmaiden välillä, vapaasta liikkuvuudesta, yhteisestä rahasta ja turvallisuudesta puhumattakaan.

Taloustieteilijä Juha Tervala on Helsingin Sanomissa 15.2.21 todennut Euroopan komission arvioineen vuonna 2019, että EU:n aikaansaaman tullien poistamisen ja kaupan esteiden vähenemisen hyöty Suomen bkt:lle oli 7,7 prosenttia. Tervala toteaa, että vuonna 2019 Suomen bkt oli 240 miljardia euroa ja hyöty EU:n sisämarkkinoista siis noin 18,5 miljardia euroa. Ja taas kun muistetaan se 7,7 prosenttia ja se, että EU:n nettojäsenmaksun osuus oli 0,3 bkt:stä, niin hyöty oli siis valtava.

Niin ikään AkavaWorksin tilaaman, Oxford Economicsin laatiman katsauksen mukaan Suomen bruttokansantuote asukasta kohti on EU-jäsenyyden myötä kasvanut 1,2—1,7 prosentilla. Se vastaa kotitalouksien tulojen nousua 1 020—1 450 eurolla vuonna 2017.

Arvoisa puhemies! Kun aika ajoin tämä nousee täälläkin salissa esiin, olisi järkevää VM:n toimesta tai koko hallituksen toimesta laskea EU-jäsenyyden niin taloudellinen kuin muukin hyöty. Se avaisi aika paljon tätä keskustelua täällä. Olemme hyötyjiä monella, monella tapaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

19.40 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Tässä lisätalousarviossa on tietysti varsin pieniä muutoksia ja osittain osa vähän tämmöisiä teknisiä, ja ehkä huomiota kiinnittyä enempi siihen, mitä tässä lisätalousarviossa ei ole.

Tästä puuttuvat jälleen kerran kaikki luonto- ja ilmastotoimet, joiden kiireellisyyden tiedämme. Meidän pitäisi tehdä enemmän ja nopeammin työtä sekä päästöjen vähentämiseksi että myös hiilinielujen vahvistamiseksi. Hallitus on moneen kertaan ympäristö- ja ilmastoministerin suulla nostanut esiin, että tieto meidän metsien hiilinielujen romahtamisesta tuli jo viime hallituskauden lopulla, ja näinhän se oli. Silloin aloimme miettimään niitä nopeavaikutteisia keinoja ja vähän pidempivaikutteisiakin, miten voidaan nielua kasvattaa. Ja valitettavasti nyt tämä hallitus, joka on ollut vielä pidempään tietoinen tästä tilanteesta, ei ole kyennyt näitä keinoja tuomaan.

Itse asiassa tässä lisätalousarvioesityksessä on vielä niitä häntiä siitä työstä, mitä viime kaudella teimme. Esimerkiksi nyt tämä joutoalueiden metsitystuki sieltä nyt poistetaan kokonaan ikään kuin kirjoista ja kansista muistuttamasta siitä työstä, mitä teimme. Ja pidän kyllä aika vastuuttomana sitä, että tämä ongelma on kuitenkin hallituksessa tunnistettu ja tunnustettu, mutta silti hallitus on nyt jo pian kohta pari vuotta istunut ja mitään uusia toimia kuitenkaan asian eteen ei ole tuotu, vaan päinvastoin niitä viime kaudella tehtyjä toimia on vähennetty ja pyyhitty pois. Siinä mielessä ajattelen, että aina silloin, kun tänne tuodaan joko talousarviota tai lisätalousarviota, niin myös tästä kulmasta pitäisi katsoa ja miettiä, miten voimme kirittää sitä työtä, mikä on aivan välttämätöntä niin ilmastokriisin ratkaisemiseksi kuin luontokadon torjumiseksi, ja tässäkin lisätalousarvioesityksessä tällaisia esityksiä hallitus ei ole meille tuonut yhtäkään.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Holopainen.

19.43 **Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Tosiaan tässä lisätalousarviossa ei näytä tulevan ratkaisua siihen, kuinka pysyttäisiin sillä polulla, että ilmastopäästöjä voitaisiin vähentää sillä tavalla, mihin Suomi on sitoutunut. Kaikki luonnonsuojelutoimetkin tästä loistavat poissaolollaan, niin kuin edustaja Mikkonen tuossa edellä hyvin kuvasi. Tämä tietenkään ei yllätä, koska hallitus on moneen otteeseen todennut, että nämä eivät ilmeisesti ole heillä prioriteetteina.

Sen sijaan se, mitä hallitus itse painottaa omaksi prioriteetikseen, on vahvasti talouden tasapainottaminen ja talouden vahvistaminen. Kuitenkin, kun tätäkin lisätalousarvioita lukee, tästä näkyy se, että hallitus on onnistunut luomaan tällaisen itseään kurjistavan kierteen. Täällä puhutaan siitä, että verotulojen kehitys on toteutunut odotettua heikommin, ja tämä osoittaa juuri sen, että tämä hallituksen kurjistava politiikka lopulta johtaa siihen, että joudutaan tasapainon saavuttamiseksi tekemään yhä enemmän leikkauksia, koska tämä verotulojen kehitys toteutuu näin heikosti. Kyllä tämä antaa varsin huonon kuvan tästä hallituksen talouspoliittisesta osaamisesta, ja tulee tietysti mieleen, onko tämä tarkoituksellista, että halutaankin sitten tietyllä tavalla meidän julkista sektoria kurittaa ja halutaan myöskin luoda semmoinen tilanne, jossa näitä leikkauksia tehdään, on tehty jo ennätysmäärin, ja ollaan kierteessä, jossa niitä sitten ikään kuin heidän logiikallaan perusteltuna tullaan tekemään tässä koko loppukausi.

Kyllä se on todella kylmää kyytiä Suomelle, ja tosiaan kasvua ja positiivista talouskehitystä tässä on mielestäni aika turha odottaa. Hallituksen työllisyystavoitteet eivät tunnu toteutuvan sellaisina kuin he ovat itse tavoitteikseen asettaneet, ja toisaalta en ole täällä kuulut sellaisia puheenvuoroja, että he aidosti tästä kantaisivat huolta, vaan ne toimet tosiaan eivät sitten näytä muuttuvan yhtään sen paremmiksi ja toimivammiksi, vaikka täältä oppositiosta on heitä siihen yritetty kirittää.

Tässä nyt vielä, kun tätä ensi vuoden budjettia täällä käsitellään, varmaan täällä eduskunnan päässä yritetään heille tarjota mallia siitä, ehdotuksia ja muuta, millä sitten tätä kurjistumiskierrettä voitaisiin pysäyttää ja kääntää. Toivottavasti hallitus sitten on hereillä ja kuuntelee opposition ehdotuksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

19.46 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Todella tässä kolmannessa lisätalousarviossa tälle vuodelle se keskeisin luku, mikä muuttuu, on todella tämä nettovelanoton tarve, eli mikä noin miljardilla tämän vuoden velkaantumista voidaan tarkistaa alaspäin. Sehän johtuu todella siitä, että samanaikaisesti joitakin tuloarvioita tarkistetaan ylöspäin ja menoarviota vastaavasti alaspäin. Tuossa aikaisemmin, kun tästä asiakokonaisuudesta keskusteltiin, hallitushan jotakuinkin täällä jokaisen edustajan suulla totesi, että tässä nyt huomataan, että hallituksen politiikka puree. No, valitettavastihan tosiasia on kuitenkin se, että niistä suurimmista vaikutuksista, jotka liittyvät niin meno- ja tuloarvioiden pienentymiseen kuin tuloarvioiden kasvamiseen, mitkään eivät liity hallituksen päätöksiin.

Eli tosiasiallisesti hallituksen politiikalla ja sillä, että tämä velanoton tarve tässä nyt pienenee, ei ole mitään tekemistä toistensa kanssa, koska siis suurimmat menoerät, jotka todella nyt vaikuttavat siihen, että menot pienenevät, liittyvät eri menojen jaksotuksiin. Kes-

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

keisin ovat esimerkiksi hävittäjähankinnasta koituvat menot, joita tältä vuodelta 450 miljoonaa siirretään itse asiassa vuodelle 28.

Ja toisekseen sitten täällä tuloarvion puolella ne keskeisimmät tuloarviot, jotka ylittävät arvioidun, ovat perintö- ja lahjaverot, joka kasvaa sen reilu 300 miljoonaa, ja sitten tämä tupakkaverot, jonka kasvu on se noin 140 miljoonaa, ja siinä hallitus voi, totta kai, todeta, että siihen vaikuttaa se, kun hallitus tätä tupakkaverot nyt kiristää, ja se tulee voimaan jo tämän vuoden puolella — ja sitä on myös oppositioista laajasti tuettu — mutta senkin hallitus jättää sitten kertomatta, että jos juhlitaan tänä vuonna sitä, että tuloja tulee lisää, niin ne tulothän ovat itse asiassa pois ensi vuodelta.

Aika lailla näytti käyvän niin, että tätä lisätalousarviokirjasta ei kyllä hallituksessa oltu ainakaan luettu, jos näitä puheita kuunteli, koska puheiden sisältö antoi kyllä kohtuullisen vääran kuvan siitä, mitä tosiasiallisesti nyt valtiontaloudessa on tapahtumassa.

Mutta yhtä kaikki, tästä sitten jäljelle jää todella semmoinen yksittäinen pikantti yksityiskohta, että kun todella nyt velkaantuminen tänä vuonna vähenee ja kokonaisvelkaantuminen jää meillä siihen 11,8 miljardiin euroon, niin kun katsoo tätä ensi vuoden budjetin kirjaa, niin itse asiassa, kun täällä todetaan ensi vuoden velkaantumisesta, että velkaa otetaan se 12,2 miljardia, niin tosiasiallisesti ensi vuonna velkaantuminen vielä kiihtyy tähän vuoteen verrattuna. Enpä tiedä, onko hallitus ihan tätä sisäistänyt, että todella kaikista tasapainottamistoimenpiteistä huolimatta velkaantuminen siis kiihtyy ensi vuonna tähän vuoteen verrattuna. Keskeinen syyhän on se, että hallitus todella tässä työllisyyspolitiikassa ei ole onnistunut. Meidän työllisyystilanne on kehittynyt Euroopan huonoiten, ja se on kyllä aikamoinen saavutus, ja sen tulokset kyllä näkyvät tässäkin lisätalousarviossa, kun verotuloarviota on jouduttu tarkistamaan alaspäin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lukiolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi Hallituksen esitys HE 159/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Adlercreutz, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.44 **Opetusministeri Anders Adlercreutz** (esittelypuheenvuoro): Ärade talman, arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä laiksi lukiolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi esitetään muutettavaksi lakia lukiolaista, ylioppilastutkinnosta annettua lakia sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Regeringen föreslår alltså att det görs ändringar i gymnasielagen, läropliktslagen, lagen om studentexamen och lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

Hallituksessa haluamme, että lukiolaisen oikeutta oppimisen tukeen vahvistetaan säätämällä opiskelijan oikeudesta tukiopetukseen, jota hän tarvitsee lukion oppimäärän suorittamiseksi. Lisäksi opiskelijalla olisi oikeus erityisopetukseen, jos hän todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi tarvitsisi erityisopetusta oppimäärän osaamistavoitteiden saavuttamiseksi.

Tiedonsiirtoa perusopetuksen ja lukiokoulutuksen välillä lisätään sellaisten opiskelijoiden osalta, joilla on ollut perusopetuksen päättyessä voimassa oleva päätös erityisestä tuesta, ja oppivelvollisuuslakia muutettaisiin tämän mukaisesti.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia muutetaan siten, että lukion rahoitukseen kuuluva pienten lukiokoulutuksen järjestäjien yksikköhinnan korotus uudistetaan tukemaan koulutuksen saavutettavuutta ja sivistyksellisten oikeuksien toteutumista.

Lukiolakiin ja ylioppilastutkintolakiin ehdotettavilla muutoksilla mahdollistetaan englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaminen tiukasti rajatuin kriteerein. Lisäksi muutetaan ylioppilastutkinnosta annettua lakia siten, että kokelailta on jatkossa mahdollisuus suorittaa taito- ja taideaineen koe osana ylioppilastutkintoa. Esityksen tavoitteena on laajentaa opiskelijoiden mahdollisuuksia osaamisensa osoittamiseen ylioppilastutkinnossa.

Lisäksi tilauskoulutusta koskevaan lukiolain säännökseen esitetään selvennyksiä, jotka vahvistavat tilauskoulutuksen opiskelijoiden tiedonsaantia ja siten oikeusturvaa.

Ärade talman! Vi föreslår att gymnasiestuderandenas rätt till stöd för lärande stärks. Det görs genom bestämmelser om deras rätt till sådan stödundervisning som de behöver för att genomföra gymnasiets lärokurs. Studerande föreslås också ha rätt till specialundervisning om de på grund av konstaterade inlärningssvårigheter eller av någon annan därmed jämförbar orsak behöver specialundervisning för att uppnå målen för kunnande i lärokursen.

Andra ändringar som föreslås är att en examinand ska kunna avlägga ett studentprov i ett konst- och färdighetsämne inom bildkonst, gymnastik och musik. Vi vill utveckla de studerandes möjlighet att visa sitt kunnande i studentexamen. Vidare vill vi i regeringen möjliggöra avläggande av studentexamen på engelska enligt strikt avgränsade kriterier.

Gällande lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet föreslås att den ändras så att en höjning av priset per enhet för små anordnare av gymnasieutbildning stöder utbildningens tillgänglighet och förverkligandet av rätten till bildning.

Eli näillä esityksillä, näillä muutoksilla, pyritään viemään lukiokoulutusta eteenpäin. Kehitetään siis rahoitusta, oppimisen tukea, laajennetaan ylioppilastutkintoa, mahdollistetaan taideaineiden mukaanotto niihin ja mahdollistetaan myöskin englanninkielinen opetus.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

17.48 **Vesa Kallio kesk:** Kiitos, arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä on useita kannatettavia tavoitteita ja toimenpiteitä. Lausunnonantajat ovat kuitenkin... Niin kuin yleensä aina näissä ja kun on se tilanne, niin silloin tuodaan myös niitä huolenaiheita ja perusteltuja sellaisia, esille.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Opettajien ammattijärjestö on kiinnittänyt huomiota esityksen puutteellisiin selvityksiin siitä, miten esitys vaikuttaa opetushenkilöstöön, sekä esitysten kustannusvaikutuksiin henkilöstön työn osalta. OAJ:n lausunnossa todetaan, että henkilöstövaikutusten arviointi on oleellista varsinkin, kun tehdään rahoitusjärjestelmään muutoksia. Tällöin osa näistä lukiotoimijoiden toimintaedellytyksistä voi heikentyä, voi jopa johtaa lukioiden lakkautuksiin, jolloin on tärkeää katsoa, miten se vaikuttaa siihen koulutuksen järjestäjään, koska ne samat opettajat toimivat hyvin usein aineenopettajina myös sitten peruskouluissa.

Arvoisa puhemies! Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian lausunnossa tuodaan esille lukiolain uudistusten byrokraattisuus — ei vain nyt, vaan mitä on ollut aiemminkin. Otavian mukaan asiat eivät automaattisesti kehity parempaan suuntaan esimerkiksi sillä, että niistä tehdään valituskelpoisia viranhaltijapäätöksiä. Heillä on se kokemus, että erilaiseen kirjaamiseen menee aika paljon aikaa, mitä resursseja voisi sitten käyttää oppilaiden tuen tarpeeseen vastaamiseen.

Juvan kunta, joka on sieltä itäisestä Suomesta, vahva maaseutupitäjä: Juvan kunnan lausunnossa korostetaan, että koulutuksen järjestäjän tulee varmistaa, että opiskelijalle annetaan tarkoituksenmukaista erityisopetusta ja että lukiokoulutuksen erityispiirteet tulee huomioida erityisopetuksen järjestämisessä. Tämä on joustavasti otettava huomioon koko sen lukiopolun ajan.

Arvoisa puhemies! Rahoitusperusteiden osalta on huomioitava tämä koulutuksellinen alueellinen yhdenvertaisuus — juuri viittaa esimerkkinä tähän Juvan kuntaan, jonka tyyppisiä kuntia meillä on paljon — koska tätä kautta mahdollistetaan myös pienten lukioiden olemassaolo ja sitä kautta pienempienkin kuntien elinvoimaisuus. Vaikka ne koulut ovat pieniä meilläpäin, niin ne kuitenkin antavat mahdollisuuden päästä siinä omalla paikkakunnalla opiskelupolun alkuun ja mahdollistavat myös sitten sitä, että elämänpolku ja työpolku ja ura voisivat muutenkin löytyä sieltä omalta alueelta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

17.51 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Tämä hallituksen esitys lukiolain muuttamisesta merkitsee muun muassa sitä, että taito- ja taideaineet on mahdollista suorittaa osana ylioppilaskoetta. Tässä kohtaa tekisi mieli esittää ylistyslaulu hallitukselle, koska tämä on aivan fantastinen esitys. Tämä tarkoittaa muun muassa musiikkia, kuvataidetta, liikuntaa.

Aina on ollut ja tulee olemaan oppilaita, joiden kiinnostus ja pärjääminen suuntautuvat enemmän muualle kuin lukuaineisiin, juuri näihin musiikkiin, kuvataiteeseen, liikuntaan. Tämä esitys todennäköisesti merkitsee opiskelumotivaation lisääntymistä ja myös näiden aineiden ja näiden alojen arvostuksen lisäämistä, ja tämä vaikuttaa taas suoraan luovien alojen tulevaisuudennäkymiin positiivisesti.

On ensiarvoisen tärkeää, että tämä koe suunnitellaan hyvin ja tarkasti. Se ei ole mitenkään helppoa varmaan kehittää pätevää koetta, mutta varmaan se onnistuu kuitenkin. Tämä ei esimerkiksi liikunnan kohdalla varmasti tarkoita sitä, että pitäisi juosta kolme kilosaa Cooperissa, jotta saa ällän paperiin, vaan se tarkoittaa monipuolista koetta — muun muassa käytännön testi, suoritustesti, joku video siitä ja kirjallinen lopputyö, esimerkiksi. Monessa maassa ovat jo nämä aineet kirjoituksissa mukana.

Eli tämä ylioppilaskokeen uudistus otetaan varmasti ilolla vastaan laajasti.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Kiitos hallitukselle myös siitä, että kun tänä päivänä monet oppilaat tarvitsevat lisätukea, erityistukea, niin sitä ollaan nyt lisäämässä. Tästäkin suuri kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

17.53 **Ari Koponen ps:** Arvoisa puhemies! Tänään meillä on edessämme esitys, joka koskettaa Suomen tulevaisuutta. Esitys kuvastaa hallituksemme horjumatonta tahtoa varmistaa, että jokainen nuori Suomessa saa parhaan mahdollisen koulutuksen ja siihen tarvittavan tuen. Lukiolaisille kirjataan oikeus tukiopetukseen ja erityisopetukseen. Tukea tarvitsevia ei jätetä yksin. Perusopetuksen ja lukion välinen tiedonsiirto erityisen tuen piirissä olleiden opiskelijoiden osalta on ratkaiseva tekijä, jotta tuen tarpeeseen pystytään lukioissa vastaamaan.

Puhemies! Samaan aikaan kun pureudutaan oppimisen tukeen myös toisella asteella, hallitus korjaa lahoavaa koulutuksen perustaa, peruskoulua. Palautamme kurin kouluihin, ja ideologisesta hulluudesta siirrymme askelia taaksepäin, vakaaseen koulurauhaa tuovaan politiikkaan — oppimisen tuen uudistus, lisätunnit matematiikkaan ja äidinkieleen, rahoituksen historiallinen nosto äärimmäisen vaikeassa taloudellisessa tilanteessa sekä kännyköiden käytön rajoitukset ihan vain muutamina esimerkkeinä.

Puhemies! Niin paljon hyvää, ettei jotain huonoakin. Tällä lailla mahdollistamme Suomessa englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamisen, joka herättää allekirjoittaneessa huolia. Tässä laissa kriteerit englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamiselle ovat erittäin tiukat ja vaaditaan myös suomen tai ruotsin kielen kirjoittamista, mikä on hyvä asia. Näen kuitenkin synkkiä pilviä tulevaisuudessa. Mikäli näitä ehtoja aletaan löysentämään, niin on vaarana, että englannin kieli pala palalta riistää suomen kielen sivistyksen kielenä. Tämä ei ole mitään pelottelua vaan jo nyt käynnissä oleva ilmiö. Esimerkiksi maisteriksi on Suomessa äärimmäisen haastavaa opiskella kokonaan suomeksi, sillä monet kurssit tai vähintään kurssikirjat ovat englanniksi.

Puhemies! Lähtökohtana on tämänkin lain jälkeen kotimaisella kielellä suoritettu ylioppilastutkinto, mutta avaammeko nyt portin, joka johtaa siihen, että Suomessa syntyneet suomalaiset nuoret opiskelevat 10 tai 20 vuoden päästä ylioppilaisiksi etenevässä määrin englanniksi? Tätä minä en halua, ja onkin syytä säilyttää tämän lain kriteerit ehdottoman tiukkoina.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

17.56 **Juha Viitala sd:** Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille tämän asian esittelystä.

Sain viime viikolla mahdollisuuden tutustua lukiolaisten arkeen Rauman Lyseon lukiossa. Kävimme aamupäivän aikana useita hyviä keskusteluja, ja tapasin myös oppilaskunnan hallituksen jäseniä. Kiitos vielä tässä yhteydessä antoisasta päivästä ja evästyksistä tänne Arkadianmäelle.

Koulutus on suomalaisen hyvinvoinnin kulmakivi, ja kaikkien opiskelijoiden toimintaympäristöt tulee tämän vuoksi turvata. Nyt oppimisen tuki tulee vastaamaan paremmin kysyntään.

Arvoisa puhemies! Toivottavasti tämä lakiesitys vastaa opiskelijoiden toimintaympäristön haasteisiin suoraan mutta myös välillisin positiivisin vaikutuksin. Ylioppilastutkinnon suorittamismahdollisuudet monipuolistuvat, kun tutkinto tulee mahdolliseksi suorittaa

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

englannin kielellä ja tutkintoon lisätään taito- ja taideaineiden koe. Tämä muutos tulee luovien alojen tulevaisuutta tukemaan.

Englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaminen tulisi siis tiukasti rajatuin kriteerein, ja uudistuksen tavoitteena onkin vahvistaa heikosti suomen tai ruotsin kieltä taitavien nuorten sivistyksellisiä oikeuksia. Lähtökohtana olisi kuitenkin edelleen ylioppilastutkinnon suorittaminen suomen tai ruotsin kielellä. Englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaminen kansainvälisille nuorille ja paluumuuttajille vahvistaa Suomen houkuttelevuutta kansainvälisten osajien perhe- sekä lähipiireissä. Koulutus olisi tarkoitettu opiskelijoille, joiden suomen tai ruotsin kielen taito ei ole riittävä lukio-opintoihin, mutta joiden kielitaito mahdollistaisi opiskelun englannin kielellä.

Yli 90 prossaa lausunnonantajista katsoi englanninkielistä ylioppilastutkintoa koskevan esityksen olevan erittäin hyvä tai varsin hyvä. Tulkinnanvaraisena pidettiin sitä, miten ja millä tavalla testataan hakijan riittävä opetuskielen valinta.

Tähän hallituksen esitykseen on koottu useita asioita, ja kyseessä on varsin positiivinen kokonaisuus. Esitys ei ole kuitenkaan täysin ongelmaton, mutta toivottavasti se kuitenkin vastaa tämän hetken tarpeeseen riittävän hyvin. Toivon myös, että nämä muutokset lisäävät Suomen houkuttelevuutta ja tämä auttaisi meitä siinä, että saisimme pidettyä ulkomailta saapuneita työntekijöitä perheineen paremmin täällä Suomen työmarkkinoiden käytettävissä.

Tämä laki auttaa ulkomaalaistaustaisten koulutusmahdollisuuksia, ja se auttaa luonnollisesti heitä pääsemään työelämään mukaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

17.59 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Lukiolaisen oikeutta oppimisen tukeen vahvistetaan säätämällä opiskelijan oikeudesta tukiopetukseen, jota hän tarvitsee lukion oppimäärän suorittamiseksi. Lisäksi opiskelijalla olisi oikeus erityisopetukseen, jos hän todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi tarvitsisi erityisopetusta oppimäärän osaamistavoitteiden saavuttamiseksi. Todennetuilla oppimisvaikeuksilla tarkoitetaan perusopetuksen tai toisen asteen koulutuksen aikana tunnistettuja opiskelijan oppimista vaikeuttavia tekijöitä, jotka voivat johtua oppimisvaikeudesta, neuropsykiatrisista vaikeuksista tai muusta oppimista haittaavasta vammasta tai sairaudesta.

Tiedonsiirtoa perusopetuksen ja lukiokoulutuksen välillä lisättäisiin niiden opiskelijoiden osalta, joilla on perusopetuksen päättyessä ollut voimassa oleva erityisen tuen päätös. Tavoitteena on selkeyttää oppimisen tuen järjestelmää ja yhtenäistää tukiketjua varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle.

Arvoisa puhemies! Nämä ovat tärkeitä muutoksia ja todella tervetulleita. Me tiedämme tämän tuen tarpeen kokonaisuuden kasvamisen tulevaisuudessa, elikkä sille on tarvetta enemmissä määrin. Toki toivottavaa on, että nämä resurssit, mitkä tähän tarvitaan, niin taloudelliset kuin henkilöstöresurssit, tulevaisuudessa sitten olisivat aidosti riittävät. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eloranta.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

18.00 **Eeva-Johanna Eloranta sd:** Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys sisältää useita uudistusesityksiä lukiolakiin. Esityksessä on paljon hyvää, mutta vielä myös kehittämisen tarpeita ja joitain huolia, joihin toivon, että pääsemme vielä valiokuntakäsittelyssä sivistysvaliokunnassa tarkasti perehtymään.

On oikein hyvä, että lukiokoulutuksen oppimisen tukea kehitetään, sillä lukiolaisten oikeus erityisopetukseen ja muuhun oppimisen tukeen ei ole ollut vielä riittävä eikä toteutunut yhdenvertaisesti opiskelijoiden ja oppilaitosten kesken. Karvin eli koulutuksen arviointikeskuksen tämän vuoden keväällä julkaiseman raportin mukaan lukioiden välillä tuen saatavuudessa on suuria eroja sekä taloudellisten resurssien määrässä että kelpoisten opettajienkin saatavuudessa. Toivon, että tällä hallituksen esityksellä voidaan vastata tähän haasteeseen ja varmistaa jokaiselle opiskelijalle hänen tarvitsemansa tuki mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

On myös hyvä, että tämä esitys tuo lukiolain oppimisen tuen ja erityisopetuksen määrittelyt vastaamaan pääosin ammatillisen koulutuksen oppimisen tueksi esitettäviä säännöksiä, ja olen hyvin iloinen siitä, että viime kaudella sivistysvaliokunnan usein esiin nostama oppimisen tuki tulee tälläkin esityksellä nyt paranemaan — kiitokset siitä.

Puhemies! Lakiesitykseen sisältyy lisäksi muun muassa esitys taito- ja taideaineiden ylioppilaskokeista sekä englanninkielisestä lukiokoulutuksesta ja ylioppilaskokeesta. On hienoa, että uudistuksella huomioidaan myös taito- ja taideaineiden merkitys. Sen sijaan näen englanninkielisessä lukiokoulutuksessa ja ylioppilaskokeessa myös mahdollisia uhkia suomen kielen aseman heikkenemisestä. Käytännössä suomenkielinen koulutusjärjestelmä on tällä hetkellä nopeasti muuttumassa englanninkieliseksi ensin korkeakoulutuksessa, ja nyt englanninkielinen yo-tutkinto vie englanninkielistä koulutuspolkua entistä alemmille tasoille koulutuksessa. Jos suurin osa suomalaisista tulevaisuudessa suorittaa toisen asteen opinnot englanniksi, on vaarana suomalaisen kulttuurin perusrakenteiden mureneminen. Pahimmassa tapauksessa suomenkielisen tieteen tuottaminen lakkaa, erityisalojen sanastojen kehitys loppuu, suomenkielisten kulttuurituotteiden kysyntä laskee ja suomalaisen kulttuurin tuottaminen vaikeutuu. Suomen kieli voi taantua kotikieleksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Keskisarja.

18.02 **Teemu Keskisarja ps:** Arvoisa puhemies! Kelvollinen kokonaisuus. Kannatan, ei kovia tunteita.

Mutta englanninkielinen ylioppilastutkinto minua sapettaa ja kielenvaihto kismittää. Tämä on tappio kansalliskielille. Miksi mielistelemme ja kielistelemme vieraita? Hankkikoot valkolakkinsa suomeksi ja ruotsiksi, kun tänne kiinnittyvät. Ylikansallista pakkoenglantia on maailma valmiiksi tulvillaan. Me emme tarvitse sitä tavuakaan lisää. Kielenvaihto sortaa supisuomalaisia ja supisuomenruotsalaisia. Tämä lakiesitys on tietenkin pikkujuttu, mutta ylipäätään englanninkielistämisen uhka on todellinen ja pirullinen.

Ärade talman! Språkutbyte är Finlands undergång på samma sätt som befolkningsutbyte.

Kielenvaihto on Suomen perikato siinä missä väestönvaihto.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rasinkangas.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

18.04 **Merja Rasinkangas ps:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lukiolakia siten, että laissa säädettäisiin lukiolaisten oikeudesta oppimisen tukeen. Tämä olisi tärkeä lisäys lukiolakiin. Tämän päivän haasteet nuorten elämässä kohdistuvat myös lukioikäisiin nuoriin. Opiskelijoilla on esimerkiksi lukihäiriöitä ja matemaattisia ongelmia. Lukio-opiskelu on kuitenkin jo itsenäisempää verrattuna yläasteella opiskeluun.

Opiskelijoilla on oppimiseen liittyvien haasteiden lisäksi monenlaisia muitakin huolia ja murheita: vapaa-ajalla tapahtuneet asiat, perheessä olevat huolet, omat sosiaaliset suhteet, kaverisuhteet ja puhtaasti mielenterveysongelmat. Lukioille suunnatussa kouluterveyskyselyssä olevissa vastauksissa peräti 25 prosentilla on mielenterveysongelmia ja 10–15 prosentilla neuropsykologisia oireita. Lukioon menevillä opiskelijoilla on siis samoja haasteita kuin peruskouluikäisillä. Peruskoulun päättäneet eivät ehdi yhdessä kesässä kasvaa kovinkaan paljon henkisesti lukion aloittaessaan.

Osaltaan oppivelvollisuuden laajentuminen on kasvattanut vaatimuksia ja lisännyt haasteita. Lukioon pyrkivälle on tarjottava paikka, vaikka opiskelijan kiinnostus ja motivaatio eivät olisikaan riittävällä tasolla. Haastateltuani lukioiden henkilökuntaa hekin ovat hämmästyneitä, mitä muutoksia on nähtävissä, kun lukioon hakeutuvien joukossa on niitäkin oppilaita, jotka ovat olleet peruskoulussa kolmiportaisen tuen vaativimmalla tasolla erityisen tuen piirissä, ja tätä tukea ei ole tarjolla lukiossa. Tämä on herättänyt monissa huoltajissakin ihmetystä, kun monet perusopetuksen puolella saadut tukitoimet eivät yletykään enää lukiolaisille. Lukiossa ei ole mahdollista esimerkiksi pienryhmäopiskeluun.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman mukaan lukiokoulutuksessa panostetaan opintojen ohjaukseen ja moniammatilliseen tukeen ja säädetään opiskelijan oikeudesta tukiopeutukseen. Tämä on tärkeä tuki lukio-opiskelijoille. Muutos peruskoulun tuetusta opetuksesta lukioon tarvitsee parannusta. Hallituksen esityksessä on paljon muitakin hyviä parannuksia. Kiitos siitä hallitukselle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

18.06 **Sara Seppänen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallitus panostaa erityisesti perusopetukseen ja perustaitoihin. Teemme työtä, jotta toiselle asteelle jatkavat opiskelijat olisivat taidoiltaan kykeneviä jatkamaan opiskelua lukiossa tai ammattikoulussa. Kuitenkin tukea tarvitaan yhä enemmän myös toisella asteella, ja hallitus vahvistaa oppimisen tukea säätämällä lukiolaisille oikeuden tukiopeutukseen ja erityisopetukseen. Tämä on erittäin tarpeellinen uudistus.

Lisäksi muutamme lukiolakia siten, että esimerkiksi lukiodiplomi otetaan osaksi ylioppilastutkintoa. On aivan oikein, että esimerkiksi kuvataidepainotteisessa lukiossa opintoja huomattavan määrän kuvataiteessa suoritettuaan lukiolainen voi saada tästä taidosta sitten lukiodiplomin muodossa suorituksen sinne ylioppilastutkintoon.

Kiitos opetusministerille näistä uudistuksista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Razmyar.

18.08 **Nasima Razmyar sd:** Arvoisa puhemies! Kiitän yhtä lailla ministeriä ja hallitusta tästä tärkeästä lukiolain uudistuksesta.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Tässä uudistuksessa on monta hyvää ja kaivattua asiaa. Kun jokaisella opiskelijalla on oikeus oppimisen tukeen, niin tässä aidosti lähdetään siitä, että on niitä matalan kynnyksen palveluita, on ennaltaehkäisevää tukea, ja ennen kaikkea sitä tuen tarvetta vahvistetaan. On tärkeätä, että meillä perusopetus toimii niin, että jokaisella opiskelijalla, jokaisella oppilaalla, on mahdollisuus sinne toiselle asteelle niillä valmiuksilla, joilla he voivat pärjätä toisella asteella, mutta valitettavasti, kuten olemme huomanneet, niin ammatillisella puolella kuin myös lukiokoulutuksen puolella on paljon ongelmia nimenomaan tämän erityisen tuen kanssa. Se, että on oikeus tukiopetukseen, se, että on oikeus myös erityisopetukseen, on tässä laissa mielestäni erittäin tärkeä asia.

Ehkä asiantuntijoiden kuulemisessa erityisesti huolestutti se, miten me varmistetaan, että tämä kymmenen miljoonaa aidosti kanavoituu oppimisen tukeen. Nyt kun otetaan huomioon vielä kuntien erittäin vaikea taloustilanne, niin tämä on mielestäni aito huoli, jota kannattaa siellä hallituksen päässä myöskin pohtia.

Positiivinen asia on minun mielestäni myöskin taito- ja taideaineiden tulo ylioppilastutkintoon. Se on erittäin tervetullut uudistus.

Itse näen myös englanninkielisen ylioppilastutkinnon myönteisenä asiana. On tärkeätä, että tässä uudistuksessa on tiukat kriteerit, se on selkeärajainen, mutta koen, että hyvin kansainvälisessä Suomessa, jossa meillä on paljon osaajia ja perheitä, tämä on ollut uudistus, joka on ollut hyvin toivottu esimerkiksi suurissa kaupungeissa, koska se antaa nimenomaan jatkumoa sille, että tänne voi jäädä ja omat lapset voivat opiskella myöskin sitten suomenkielisessä koulussa, koska me tiedämme, että näitä IB-paikkoja ei vain yksinkertaisesti ole ollut tarpeeksi, ja tiedän myös paljon perheitä, jotka ovat tästä syystä joutuneet esimerkiksi muuttamaan Suomesta pois, vaikka vanhemmilla on ollut täällä työpaikka. Pidän tätä tärkeänä, mutta samanaikaisesti tietenkin jokainen meistä kantaa huolta suomen kielestä ja siitä tosiasia, että tietenkin sitä pitää vahvistaa, mutta en usko, että tämä olisi millään tavalla pois suomen kielen opetuksesta tai sen merkityksestä.

Ehkä viimeisenä asiana nostan vielä tätä normipurkua. Meillähän tämä lukuvuosisuunnitelma sekä huoltajien kuuleminen, johon on nyt sitten varattu yksi miljoonaa euroa... Sannon sen tosiasian, mitä moni asiantuntija on sanonut, että tämä normipurkuhan on valitettavasti lähinnä koulutusleikkaus, koska näitä asioita tullaan joka tapauksessa siellä lukiossa tekemään ja se kuuluu siihen opetuksen opetussuunnitelmaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Otetaan tässä vaiheessa vielä edustaja Lahdenperän puheenvuoro ja sen jälkeen ministerin kommentit, mikäli hän haluaa kommentoida, ja sitten ikävä kyllä tähän varattu aika on käytetty tällä erää, mutta jatkamme sitten myöhemmin. — Olkaa hyvä.

18.11 Milla Lahdenperä kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos ministerille lain esittelystä.

Hallitusohjelmassa lukiokoulutuksen keskeinen tavoite on varmistaa laaja-alainen yleisivistys sekä tuottaa opiskelijalle jatko-opintokelpoisuus. Hallitusohjelman mukaan lukio-koulutuksessa panostetaan opintojen ohjaukseen ja moniammatilliseen tukeen siten, että jokainen oppilas saa tarvitsemansa tuen siirtyäkseen koulupolulla eteenpäin.

Nyt käsiteltävässä hallituksen esityksessä lukiolakiin ehdotettavilla muutoksilla vahvistettaisiin lukiolaisten oikeutta oppimisen tukeen, eli lailla säädettäisiin opiskelijoiden oikeudesta tukiopetukseen ja erityisopetukseen. Oppimisen tuki toteutettaisiin matalan kyn-

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

nyksen tukiopetuksena sekä erityisopettajan ja muun henkilökunnan antamana tukena ja ohjauksena. Oppimisen tukea tulisi olla opiskelijoilla saatavissa riittävästi, oikea-aikaisesti ja laadultaan sellaisena, että se edistäisi opiskelijoiden oppimista, osaamisen osoittamista, valmistumista ja jatko-opintoihin siirtymistä sekä hyvinvointia.

Opiskelijoiden tuen tarve näkyy vahvasti selvityksissä, joissa kolmasosa lukiolaisista kokee tarvitsevansa lisää tukea opintoihinsa. Tuen tarpeet ovat lisääntyneet viime vuosina, ja sama kehityssuunta tulee todennäköisesti jatkumaan. Tärkeää on myös tiedonsiirron lisäys perusopetuksen ja lukiokoulutuksen välillä niiden opiskelijoiden osalta, joilla on ollut perusopetuksen päättyessä voimassa oleva päätös erityisestä tuesta.

Arvoisa puhemies! Lähtökohtaisesti ylioppilastutkinto suoritetaan suomen tai ruotsin kielellä, mutta lukiolakiin ja ylioppilastutkintolakiin ehdotetaan muutoksia, jotka mahdollistavat englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamisen tiukasti rajatuin kriteerein. Edellytyksenä on, että lukiokoulutus on järjestetty englannin kielellä. Tämän uudistuksen tavoitteena on vahvistaa heikosti suomen tai ruotsin kieltä taitavien nuorten sivistyksellisiä oikeuksia sekä vahvistaa Suomen houkuttelevuutta kansainvälisten toimijoiden ja paluumuuttajien joukossa. Lisäksi Suomessa tehdään vahvasti kansainvälisesti arvostettua tutkimusta, jossa englannin kieli on tärkeässä roolissa, että pysytään näissä tutkimusympäristöissä mukana.

Lisäksi ylioppilaskokeessa olisi jatkossa mahdollisuus suorittaa taito- ja taideaineen koe osana ylioppilastutkintoa musiikissa, kuvataiteessa ja liikunnassa. Hallitusohjelman mukaan lukiodiplomeille luodaan valtakunnallinen kriteeristö ja mahdollistetaan yhden pakollisen ylioppilaskokeen korvaaminen lukiodiplomilla. Yhden viidestä ylioppilaskokeesta voisi jatkossa siis suorittaa näillä taideaineilla. Tämä toteutetaan lisäämällä ylioppilastutkintoon mahdollisuus suorittaa tämä koe. Tämä on tärkeä muutos myös ja motivoiva, kuten täällä todettiin.

Kiitos näistä hyvistä uudistuksista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Adlercreutz.

18.14 Opetusministeri Anders Adlercreutz: Ärade talman, arvoisa puhemies! Kiitos kommentteista ja keskustelusta. Muutama asia on tässä noussut esille. Edustaja Kallio oli huolissaan alueellisesta yhdenvertaisuudesta. Lukion rahoituksen osalta katsoisin kyllä, että nimenomaan syrjäisyyttä tässä tuetaan, pieniä yksiköitä tässä tuetaan, poistetaan muun muassa se 40 oppilaan raja. Ajattelen, että kyllä tässä nimenomaan näiden alueellisten haasteiden — jotka ovat todelliset, monella paikkakunnalla lapsimäärä on vähenemään päin, mutta kuitenkin lukio on tärkeä palanen paikallisyhteiskuntaa — tilanne tämän myötä paranee.

Valituskelpoisesta hallintopäätöksestä tuen suhteen on ollut pelkoja siitä, lisääkö se byrokraattista taakkaa. Se on tietenkin pyritty tekemään hyvinkin yksinkertaiseksi, mutta ajattelen, että se pääasiassa on kuitenkin oikeusturvakysymys, että syntyy valituskelpoinen päätös siitä, että tarvitsee erityisopetusta ja että sen kautta oppilaan asema vahvistuisi. Se tehdään erityisopettajan esityksestä mutta rehtorin päätöksellä. Oleellista tietenkin tässä on, että siitä ei synny estettä sen tuen saamiseksi, vaan että tuki voidaan käynnistää heti, mutta kuitenkin tämä päätös tulee tehdä ilman sen suurempia viivästyksiä.

Olen iloinen siitä positiivista palautteesta, jota taide- ja taitoaineiden ottaminen mukaan ylioppilastutkintoon on saanut. Ajattelen, että se on tärkeä osa sivistystä, suomalaista kou-

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

lua. Opimme lukemalla mutta myöskin tekemällä, ja se oppi on arvokasta sekkin. Nyt sillä on paikkansa myöskin ylioppilastutkinnoissa — tämä on hyvä asia.

On esitetty huolta englanninkielisestä tutkinnoista. Ensinnäkin ehkä edustaja Keskisarjalle toteaa, että väestönvaihtoa ei ole todellisessa elämässä, mutta ymmärrän sinänsä huolen kielen asemasta. Suomen kieltä ja ruotsin kieltä tulee Suomessa suojella. Kielen oppimiseen, kotimaisten kielten osaamiseen tulee panostaa, kirjallisuuteen, kirjoihin, kirjastoihin, lukemiseen yleensä. Mutta se, että ylioppilastutkinnoissa voi tehdä myös englannin kielellä, ei ole tästä suojelutarpeesta pois, se ei heikennä suomen tai ruotsin kielen asemaa. Se tulee tiettyyn tarpeeseen, se tulee muun muassa paluumuuttajien tarpeeseen, se tulee vaikka sen perheen tarpeeseen, joka muuttaa Suomeen vaikka lyhytaikaisestikin työn perään. Se on varsinkin kasvukeskuksissa kauan kaivattu uudistus ja tuo lisän suomalaiseseen tarjontaan. Se ei syrjäytä olemassa olevaa.

Siinä ne keskeiset huomiot taisivat olla. Tukea parannetaan. Tutkinnoissa spektriä laajennetaan ja sitä kautta olennaisesti vahvistetaan tätä toista astetta. — Kiitos

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Tässä vaiheessa keskustelu ja asian käsittely keskeytetään, ja sitä jatketaan tässä täysistunnossa muiden asiakohdien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.18.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.49.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Ollikainen.

19.49 **Mikko Ollikainen r:** Ärade fru talman! Vi hade för en stund sedan en väldigt bra diskussion, tycker jag, kring just den här ändringen i gymnasielagen. Där finns några saker som är ganska viktiga att lyfta fram: Dels stödet för lärandet, att man också tar in det på andra stadiet. Vi har lite senare också en diskussion om yrkesutbildningen, den fortsätter om en stund, och det är jätteviktigt att det också kommer på gymnasiet, så att man har det under en längre period. Till det här har ju regeringen gett mer medel, ungefär tio miljoner för det här, och jag vet att det är väldigt välkommet och det är en bra sak.

En annan sak som är viktig är förstås också finansieringen, speciellt då vi vet att det finns många mindre gymnasier, med tanke på tillgängligheten och en jämlik möjlighet att studera. Man har sett över hur den här finansieringen för gymnasieutbildningen ska fungera i fortsättningen.

Tässä laissa koskien lukiolakia rahoituksen osalta on esimerkiksi pienten kuntien elinvoimaa ajatellen tukea sen suhteen, näkisin, ja sitten myös tähän oppimisen tukeen on panostuksia. Se on ensiarvoisen tärkeä asia.

Liittyen vielä tähän lukiolakiin ja englanninkieliseen ylioppilastutkintoon, niin se mahdollistetaan nyt tässä — toki rajatuin kriteerein, mutta näen, että se on todella hieno ja hyvä asia, ja esimerkiksi paluumuuttajien osalta he voivat sitten saada suorittaa tämän tutkin-

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

non. Mutta se on todella rajatuin kriteerein, elikkä tässä englanninkielisessä ylioppilastutkinnossakin edellytettäisiin pakollisena äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen suorittamista. Se käytännössä tarkoittaa S2- tai R-koetta, suomen tai ruotsin kielen koetta, ja se on tärkeä asia.

Tässä tuli kiitosta aikaisemmin koskien taito- ja taideaineiden koetta, niin sanottua lukiodiplomia, että se otettaisiin käyttöön noin viiden vuoden kuluttua. Tiedän, että moni haluaa tämän, ja se koskee toki taideaineita mutta myös liikuntaa ja musiikkia, ja näen, että se on tärkeä asia ottaa mukaan.

Det är väldigt viktigt att vi tar med just konstämnen och också, till exempel då det gäller musik och motion eller idrott, att man har möjlighet att avlägga dem som ett ämne av fem. Då kunde man ta musik eller gymnastik eller konstnärliga ämnen, och det tycker jag är en fin och bra sak.

En väldigt fin sak att vi ändå kunde behandla den här gymnasielagen, och jag stöder den varmt. — Kiitos, tack.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

19.52 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Tässä on useampia yksittäisiä ihan hyviä, mutta toisistaan erillisiä muutoksia lukiolakiin.

Ensimmäinen koskee tätä tuen säätämistä, tukiopetuksen ja erityisopetuksen mahdollistamista sekä tiedonsiirtoa sellaisten opiskelijoiden osalta, joilla perusopetuksessa on ollut päätös tästä tuen tarpeesta. Tämä esitys on varsin tervetullut, mutta sitä haastaa se, että lukiossa tämä tuen antaminen ei ole niin rutinoitua vielä, tai itse asiassa sen erityisen tuen antamisen osaamista ei ole siellä lukion aineenopettajien osaamisalueissa mitenkään vaadittu, ja se vaatisi lisää täydennyskoulutusresursseja. Mutta samaan aikaan hallitus leikkaa 15 miljoonaa täydennyskoulutuksesta opettajilta ja leikkaa pois myös aikuiskoulutustuen, jolla juuri erityisopettajia on koulutettu, eli aika isoja haasteita voi syntyä tämän toteuttamisessa. Toivoisinkin, että sitä mallia, jolla aikuiskoulutustukea sitten lähdetään toteuttamaan — tai sitä korvaavaa mallia myös näiden erityisopettajien koulutukseen — voitaisiin vauhdikkaasti edistää.

No, sitten tässä on lukion rahoitukseen kuuluva pienten lukiokoulutuksen järjestäjien yksikköhinnan korotus. Toki tervetullutta on sekin, että saavutettavuutta ja sivistyksellisten oikeuksien toteutumista vahvistetaan, mutta toivoisin meiltä päättäjiltä päättäväisyyttä ja rehellisyyttä sen suhteen, että lukiorahoitukseen yhä sisältyy tämä niin kutsuttu luki-oleikkuri. Muun muassa Sivista nostaa sen lausunnossaan esiin näin: ”Orpon hallituksen ohjelmassa tavoiteltiin lukiokoulutukseen rahoitusuudistusta, jonka myötä rahoitus vastaisi paremmin lukiokoulutuksen todellisiin kustannuksiin. Tämä ei kuitenkaan toteudu, sillä ehdotuksiin ei sisälly toimia opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 23 b §:n osalta. Jatkosakin lukiokoulutuksessa keskimääräistä yksikköhintaa laskettaessa tehdään lähes tuhanen euron vähennys, jonka vaikutus lukiokoulutuksen rahoitukseen on merkittävä.” Tämä haaste nostetaan toistuvasti esiin, mutta me ei olla siihen korjausta saatu, ja samalla kuntien rahoitusmahdollisuus entisestään heikkenee eli mahdollisuus tätä paikata.

Sitten tässä esitetään englanninkielisen ylioppilastutkinnon mahdollisuutta, ja se on varsin toivottu esitys. Tarvetta jatkaa englanninkielisen perusopetuksen jälkeen ja saada myös englanninkielinen lukio- ja ylioppilastutkinto on etenkin täällä meillä pääkaupunkiseudul-

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

la koskien perheitä, jotka eivät ehkä ole asettumassa pysyvästi Suomeen mutta joissa on nuoria, ja tämä nyt mahdollistaa sen, että ei tarvitse sen vuoksi lähteä maasta muuttamaan pois vaan sen tutkinnon voi täällä tehdä. Mutta toisaalta jaan hyvin ne huolet, jotka täällä on nostettu, että suomen kielestä eivät huolehdi muut kuin me suomalaiset ja me täällä Suomessa, ja sen takia on hyvä, että on tarkasti rajattu, ketkä ylioppilaskokeen voivat vain englanniksi tehdä.

Ja sitten vielä muutettaisiin ylioppilastutkinnosta annettua lakia siten, että kokelailla olisi jatkossa mahdollisuus suorittaa taito- ja taideaineissa — musiikissa, kuvataiteessa ja liikunnassa — koe osana ylioppilastutkintoa, siis yhdessä näistä. Näissä on ollut aikaisemmin mahdollisuus suorittaa lukiodiplomi. Jäin pohtimaan — valitettavasti ministeri ei ole nyt paikalla enää — että ymmärtääkseni tässä on nyt sitten poistumassa se lukiodiplomin mahdollisuus näiden aineiden osalta, jotka ovat siirtymässä sinne ylioppilaskokeeseen. On hienoa, että se ylioppilaskoe mahdollistuu, mutta pitäisin järkevänä, että sitä lukiodiplomia voisi myös vaihtoehtoisesti toteuttaa näissä ylioppilastutkinnon mahdollistavissa aineissa.

Mutta kokonaisuutena siis pääasiassa hyviä esityksiä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio.

19.57 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa puhemies! Aioin jo aiemmin lähteä pois, mutta täällä on jotenkin näin illasta niin seesteinen tunnelma verrattuna moniin muihin hetkiin.

Tässä nousi esille useammassa puheenvuorossa englannin kielen merkitys ja vaikutus, joissain aika jyrkästikin, ja erityisesti edustaja Keskisarjalla. Kun hänen oma tyylinsä toi sitä esille, niin en malta olla käyttämättä vielä kuitenkin puheenvuoroa. Kaksi poikaani — tai poikapuolta, mutta vaimo antanut luvan puhua heistä poikina — opiskelevat, toinen Tampereen yliopistossa ja toinen LUTissa. Vanhempi heistä LUTissa tekee väitöskirjaa, ja siellä taitaa olla yli sataa eri kansallisuutta opiskelemissa tai töissä. Sieltä sellainen tarina, että kun he ovat monista eri maista, niin he kertoivat, että he ovat kyllä opiskelleet suomea, mutta kun he tulevat sinne Etelä-Karjalaan, he eivät ymmärrä siitä mitään — siellä puhutaan niin vahvaa murretta. Eli tässä on tällaisiakin näkökulmia, että maailma vaan muuttuu.

Olen ihan samaa mieltä siitä, että meidän pitää pitää suomen kielestä huolta, meidän pitää pitää ruotsin kielestä huolta, mutta englannin kieli on semmoinen, että se on monessa paikassa meitä vastassa. En ollenkaan pidä siitä, että se on niin usein ja niin vahvasti, ja meidän pitää tehdä sen eteen töitä mutta samaan aikaan niin, että on tällainen tasapainoinen tilanne ja ymmärretään se, että kun meille tulee muualta ihmisiä, niin eivät he opettele suomea, tai vaikka opettelevat, niin heille käy sitten ehkä näin, että he eivät ymmärrä, mitä me täällä puhutaan — vaikka kielestä saisivat selvääkin välillä.

Eli ei pidä maalata piruja seinille, jos ei pysty maalaamaan niitä pois. Ja tämmöiseen, että hieman pelotellaan, niin kuin näissä joissain puheenvuoroissa tuli, en sano, että näissä viimeisimmissä, mitä pidettiin: me voidaan pelätä monia asioita, mutta kyllä jatkuva pelossa eläminen on aika raskasta pidemmän päälle. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

19.59 **Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa puhemies! Niin kuin tässä tuli esille, niin tällä lakimuutoksella tehdään monia hyviä pieniä parannuksia lukiolakiin, ja erityisesti ajattelen,

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

että todella tärkeää on se, että myös lukiossa opiskelijoille pystytään tarjoamaan tukea, niin tukiopetusta kuin erityisopetustakin, jotka tällä lakimuutoksella myös sitten varmistetaan.

Mutta huolena on se, että ei vielä riitä, että asia lukee laissa, vaan täytyy olla riittävät resurssit. Täytyy olla tietysti resurssia siihen, että tätä pystytään kouluissa järjestämään, mutta täytyy olla myös osaamista, niitä opettajia, jotka pystyvät tätä tekemään. Siihen liittyy tietysti huoli esimerkiksi opettajien täydennyskoulutuksesta, aikuiskoulutustuen loppumisesta ilman, että siihen on tuotu mitään korvaavaa järjestelmää. Nämä puutteet ovat sellaisia, että jotta näitä nyt esitettyjä uudistuksia pystytään oikeasti siellä arjessa, siellä lukiossa tarjoamaan, niin samanaikaisesti pitäisi pystyä sitten varmistamaan riittävä koulutus, jotta siellä on ammattilaisia, opettajia, jotka pystyvät sitä työtä tekemään, ja toisaalta, että niillä kouluilla on myös resursseja sitten tarjota sitä palvelua. Haluaisin nostaa esiin tämän huolen, miten nämä resurssit ovat sitten synkronissa sen kanssa, että aidosti näitä asioita voidaan tehdä. Se, että kirjoitetaan lakiin asioita, on tietysti hyvä alku, mutta samanaikaisesti täytyy varmistaa, että se sitten sinne käytännön elämään tulee.

Tässä ei ehkä noussut sitä pientä muutosta, mikä tässä on myös yhtenä, eli näitä tilauskoulutukseen liittyviä järjestäjille asetettuja velvollisuuksia, mitä pidän myös tärkeinä, koska meidän täytyy tietysti huolehtia siitä, että myös vastuut ja velvollisuudet ovat mukana silloin, kun erilaista tilauskoulutusta järjestetään. Järjestäjillä täytyy myös olla tietysti asianmukaiset vastuut siitä toiminnasta ja siihen liittyvistä vastuista ja velvollisuuksista, joten on hyvä myös katsoa, että ne ovat lainsäädännössä ajan tasalla. Katson, että myös sillä osin tässä on oikein kannatettavia esityksiä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

20.02 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Olemme käsittelemässä hallituksen tuomia lakiesityksiä liittyen lukio-opetukseen. Taustana on tietenkin jo pitkään tiedossa ollut haaste siitä, että oppimisen tuen saatavuudessa on ollut suuria eroja eri oppilaitosten välillä niin taloudellisten resurssien kuin sitten kelpoisten, pätevien opettajien osalta. Ja on tietenkin tärkeätä, että kun on tiedossa, että tällainen tilanne on, niin sitä pitää pystyä ratkaisemaan. Hallitus on tässä nyt sitten tekemässä semmoisia esityksiä, joilla tätä pyritään korjaamaan, ja se on tietenkin erittäin hyvä. Tässä on näissä lausuntopalautteissa hieman tullut myöskin tämmöisiä kysymysmerkkejä siitä, että jatkossa pitää sitten seurata, ettei tässä toisaalta sitten tuoteta ongelmia, eli jotkut asiat tässä jäävät ikään kuin hieman avoimiksi näitten lausuntopalautteiden perusteella.

Esimerkiksi tässä edustaja Hopsu hyvin nosti esimerkiksi sen, että kun tässä on ajateltu, että olisi tämmöistä ennaltaehkäisevää oppimisen tukea, ja kun sitten vastuu jää pitkälti ehkä aineenopettajille, niin kuinka sitten varmistetaan se, että nimenomaan lukion aineenopettajilla on sitten riittävät valmiudet toteuttaa tämän lain kuvaamalla tavalla sitä oppimisen tukea. Ja on varmasti tärkeätä sitten huolehtia niistä täydennyskoulutusresursseista. Muuten muodostuu tietysti todella raskaaksi näille opettajille tämä oletus, että näin tulee tapahtumaan, ja sitten myöskin opiskelijoitten osalta tulee muuten paljon haasteita.

Erittäin hyvää tässä on se malli siitä, että jatkossa tieto siirtyisi sieltä perusopetuksesta tänne lukion puolelle silloin, kun oppilas siirtyy ja oppilaalla on ollut siellä perusopetuksen puolella erityisen tuen päätös. On todella tärkeätä, että sitten voidaan jo ennakollisesti varautua siihen. Tässä on ollut jonkun verran haasteita tähän mennessä, jotta se tuki jatkuu sen muotoisena kuin mitä on todettu, mitä tarvetta kyseisen oppilaan kohdalla on ollut, ja

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

toisaalta, mitkä siellä perusopetuksen puolella ovat olleet ne keinot, joilla voidaan sitten tukea.

Paljon näissä edellisissäkin puheenvuoroissa nostettiin esiin nimenomaan huolta pätevien erityisopettajien riittävydestä, ja itsekin linkittäisin tämän siihen, että kun meillä nyt on ollut tiedossa, että iso osa erityisopettajakoulutuksesta on toteutunut niin, että opettajat ovat sitten tämän aikuiskoulutustuen avulla kouluttautuneet ja näitä päteviä erityisopettajia saatu sitä kautta — iso osa heistä on tullut sitä väylää pitkin — niin kuinka nyt sitten, kun tämä aikuiskoulutustuki lakkautetaan, se toteutuu. Tässä on hallituksella iso vastuu nyt sitten tuottaa semmoinen toimiva malli, jossa tätä haastetta tullaan ratkaisemaan tulevaisuudessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joonas, olkaa hyvä.

20.05 Joonas Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tämän esityksen tavoitteethan ovat varsin kannatettavia. Täällä edellä on kuultu monia hyviä puheenvuoroja enemmänkin tämän lainsäädännön koulutuspoliittisista sisällöistä ja sen tavoitteista, ja senpä takia itse en puutu niihin, vaan halusin käyttää tässä lähetekeskustelussa puheenvuoron liittyen enemmänkin niihin huoliin, joita tuolla lausuntokierroksella varsinkin koulutuksen järjestäjiltä tuli tähän lainsäädäntökokonaisuuteen liittyen.

Tämän lukiokoulutuksen osaltahan se ainainen haaste tuppaa hieman olemaan se, että rahoitusjärjestelmä ei ole oikeastaan pysynyt sen perässä, mitä tosiasiallisesti kustannukset ovat koulutuksen järjestäjille. Tätä ongelmaahan on jokainen hallitus vuorollansa pyrkinyt sitten muuttamaan, mutta tosiasiallisesti tämä rahoitusjärjestelmä tälläkään hetkellä ei kovin hyvin vastaa sitten niihin toteutuneisiin kustannuksiin, jotka koulutuksen järjestäjälle kohdistuvat. Ja kun ei tietenkään tässä julkisen talouden tilanteessa valtoimenaan ole mahdollisuuksia tehdä lisäpanostuksia, niin silloin täytyisi ainakin huolehtia siitä, että muutoin uudella lainsäädännöllä, uudella normituksella, ei aiheuteta tilannetta, missä itse asiassa koulutuksen järjestäjien tilanne entisestään vaikeutuu sen parhaan mahdollisen lukiokoulutuksen aikaansaamiseksi. Senpä takia kannan tässä hieman huolta siitä, millä tavalla tämä uusi normiohjaus — vaikka siis tavoitteet ovat erityisen kannatettavia — vastaa tosiasiallisesti siihen, mikä kyky koulutuksen järjestäjillä on tätä noudattaa, varsinkin kun monessa kokonaisuudessa palautteet ovat olleet hieman sen kaltaisia, että itse asiassa tähän lainsäädäntöön jää tällaisenaikin aika paljon epämääräisyyksiä, mikä aiheuttaa sitten tietenkin aina tulkinnan varaa siinä, millä tavalla näitä tulisi soveltaa. Toivoisin, että tässä käsittelyn kuluessa myös valiokunta tähän kokonaisuuteen kiinnittäisi huomiota.

Ja sitten loppuun ehkä totean sen, että tämmöinen ikuisuuskyseminen tässä lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmässä on liittynyt myös siihen, kannustaako nykyinen rahoitusjärjestelmä siinä tilanteessa, missä meillä ikäluokat pienenevät, pienempiä yksiköitä yhdistymään toisiinsa, hakemaan sitä kautta toiminnan tehokkuutta. Myös kun sieltä lausuntopalautteesta katsoo, niin jälleen nostetaan esille, että tämä nykyinen rahoitusjärjestelmä ei tähän kannusta. Senpä takia toivoisin, että tätäkin voitaisiin jatkossa nyt pohtia, koska on varmasti niin, että kun ikäluokat pienenevät, niin sen sijaan, että meillä on mahdollisimman paljon yksiköitä, olisi varmaan tärkeätä, että meillä on sen verran yksiköitä, että me pystyisimme jokaiselle nuorelle antamaan parhaan mahdollisen lukiokoulutuksen tässä maassa.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Näillä huomioilla — minusta tässä varmasti sivistysvaliokunta kykenee tätä halutessaan muuttamaan vielä parempaan suuntaan, mikäli siihen tahtoa on.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Ollikainen, varsågod.

20.08 **Mikko Ollikainen r:** Årade herr talman, arvoisa herra puhemies! Kun tässä oli edustaja Hopsulla miitteitå koskien lukiodiplomia, niin ajattelin nyt vånhan avata sitå tässä. Kun nyt luodaan sitten lukiodiplomille valtakunnallinen kriteeristö ja mahdollistetaan nyt sitten pakollisen ylioppilaskokeen korvaaminen lukiodiplomilla, niin yksi viidestå oppilaskokeesta voidaan jatkossa korvata lukiodiplomilla. On tosiaan viisi koetta suoritettava, joista åidinkielen ja kirjallisuuden koe on pakollinen. Koskien tätå: tånhån tulisi käyttoon vuoden 27 alusta, ja aikaisintaan jårjestetån nånitå tutkintoja vuonna 29. Sanotaan nånin, ettå lukiodiplomiahan on ollut joissakin paikoissa, mutta nyt tånå tulee ihan niin kuin kansallisesti sitten laajemminkin.

Sitten koskien tätå englanninkielistå ylioppilastutkintoa on vielå se, mikå ei ole tullut tässä esille aikaisemmin: se ei olisi tarkoitettu koulutusvientiin tai senkaltaiseen toimintaan, jossa suomalaista lukiokoulutusta markkinoidaan maan rajojen ulkopuolella. Se on yksi asia, jonka halusin myos nostaa esille, koska siitå on ollut jonkun verran keskustelua. — Kiitos.

Keskustelu pånnyti.

Asia lånhetettiin sivistysvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 161/2024 vp

Lånhetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lånhetekeskustelua varten esitellån pånvåjårjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, ettå asia lånhetetån sivistysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintån 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditå kånny loppuun, asian kånsettely keskeytetån ja sitå jatketaan muiden asiakoh-tien jånkeen. — Esittelypuheenvuoro, ministeri Adlercreutz, olkaa hyvå.

Keskustelu

18.18 **Opetusministeri Anders Adlercreutz** (esittelypuheenvuoro): Årade talman, arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen toiminnanohjaukseen, rahoitusjårjestelmån ja oppimisen tukeen ehdotetaan pånministeri Orpon hallitusohjelman mukaisesti muutoksia, joilla vastataan osaavan tyovoiman kysyntån, joilla kannustetaan jårjestämään ammatilista koulutusta tuloksellisella ja laadukkaalla tavalla ja joilla vastataan opiskelijoiden liisånnyvån tuen tarpeeseen.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Regeringen föreslår att finansieringsmodellen inom yrkesutbildningen ändras så att den uppmuntrar till att ordna utbildningen på ett sådant sätt att studerandena slutför sina studier och sysselsätts eller övergår till fortsatta studier efter utexamineringen. För att utveckla verksamhetsstyrningen inom yrkesutbildningen föreslås att det inleds ett åttaårigt försök. Till försöket kan väljas högst 40 utbildningsanordnare. Dessutom föreslås ändringar i stödet för lärandet.

Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kehittämiseksi ehdotetaan käynnistettävän kahdeksan vuotta kestävä kokeilu, johon voidaan ottaa enintään 40 koulutuksen järjestäjää. Toiminnanohjauksen kokeilun tavoitteena on löytää keinoja, joilla ministeriö voi tukea nykyistä paremmin koulutuksen laatua ja vaikuttavuutta. Samalla kevennetään järjestämislupasääntelyä niin, että koulutustarjonta paremmin vastaa työmarkkinoiden tarpeisiin. Kokeiluun voidaan valita enintään 40 ammatillisen koulutuksen järjestäjää, joiden tulee kattavasti edustaa koulutuksen järjestäjäkenttää. Kokeiluun osallistuva koulutuksen järjestäjä saisi nykyistä vapaammin järjestää lähes kaikkia ammatillisia tutkintoja. Opetus- ja kulttuuriministeriö kävisi koulutuksen järjestäjän kanssa neuvottelut, joissa sovittaisiin tavoitteista ja toimenpiteistä koulutustarjonnan ja työmarkkinoiden kohtaannon sekä laadun varmistamiseksi. Lisäksi sovittaisiin toimista, joilla koulutuksen järjestäjä etenee tavoitteiden suuntaisesti.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusta muutettaisiin siten, että se kannustaa järjestämään koulutusta tavalla, jolla opiskelijat suorittavat opintonsa loppuun, valmistuvat ja valmistumisen jälkeen työllistyvät tai siirtyvät jatko-opintoihin. Rahoitusmallista karsitaan pois merkittävä määrä erilaisia painotus- ja korotustekijöitä lukuisine kertoimineen. Jäljelle jäävät painotus- ja korotustekijät keskitetään opiskelijavuosirahoitukseen. Opiskelijamaksujen keräämiseen ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa ei esitetä muutoksia. Rahoituksessa otetaan käyttöön myös uusi lähtötasokerroin, joka huomioi opiskelijoiden aiemman koulutustaustan. Samalla suoritepäätoksen haku- ja päätösprosessia kevennetään siirtymällä tavoitteellisten opiskelijavuosien hakemisesta ja kohdentamisesta käyttämään rahoituksessa toteutuneita opiskelijavuosia. Laskennallinen rahoitus kokonaisuudessaan perustuisi toteutuneisiin suoritteisiin. Tämä keventää sekä koulutuksen järjestäjien että viranomaisten työtaakkaa ja parantaa samalla koulutuksen järjestäjille heidän rahoituksensa enakoitavuutta.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Hallitus esittää, että nykyiset opiskelijavalmiuksia tukevat opinnot korvattaisiin oikeudella oppimisen tukeen, joka olisi matalan kynnyksen tukimuoto. Oppimisen tuki voisi olla muun muassa tukiovetusta tai muuta opiskelijan tarvitsemaa tukea, jota annetaan yksittäiselle opiskelijalle tai ryhmälle. Opiskelijoiden on saatava tukea riittävästi ja oikea-aikaisesti, siten että se edistäisi opiskelijoiden osaamista, osaamisen osoittamista näytöissä, valmistumista, työllistymistä ja jatko-opintoihin siirtymistä sekä hyvinvointia.

Lisäksi opiskelijan oikeutta erityiseen tukeen uudistetaan vahvistamalla opiskelijan oikeutta erityisopetukseen. Erityinen tuki olisi erityisopettajan antamaa erityisopetusta sekä erityisopettajan konsultaatioon perustuvaa muuta opetusta ja ohjausta. Muun muassa opiskelijoiden mielenterveysongelmat ja neuropsykiatriset haasteet edellyttävät vahvemman tuen järjestämistä ja yhteistyötä muiden ammattilaisten kanssa. Erityisopetus vastaisi aiempaa paremmin opiskelijoiden lisääntyviin, vaativammankin tuen tarpeisiin.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Ja sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Kallio.

18.23 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Opetusministeriön johtavat virkamiehet ovat jo pitkään ajaneet toisen asteen ammatillisen koulutuksen uudistusta. Ministerijohdon visiona on ollut, että käytettävissä olevat resurssit ohjattaisiin enemmän suurimpiin kaupunkeihin ja ylipäätään väestökeskittyisiin. Samalla tämä tarkoittaa muun Suomen ja erityisesti itäisen Suomen ammatillisen koulutuksen toimintamahdollisuuksien heikentämistä. Edellisillä hallituskausilla tämä ministeriön tavoite on kyetty pysäyttämään ja koko maan pitäminen myös koulutuksen osalta kehityksessä mukana on saatu turvattua. Toivottavasti nyt istuva hallitus ei ole se, joka hyväksyy tämän epäoikeudenmukaisen ja epäreilun koulutuksen uudistuksen suuren tavoitteen.

Arvoisa puhemies! Hallitus leikkaa ammatillisesta koulutuksesta 120 miljoonaa euroa. Leikkaus on tätäkin suurempi, kun otetaan huomioon norminpuruksi kutsutut muut leikkaukset ja maksuttomien oppimateriaalien kulujen uudelleenkohdennukset. Summa lähestyy noin 150 miljoonaa euroa. Mitä nämä leikkaukset tarkoittavat konkreettisesti? Ammatti-osaamisen kehittämissyhdystys AMKEN laskelmien mukaan leikkaus tarkoittaa yli 11 000 opiskelijan vähennystä ammatilliseen koulutukseen. Se tarkoittaa 11 000 osaajaa vähemmän tilanteessa, jossa Suomen talous tulisi saada kääntymään nousuun. Ilman työntekijöitä se ei onnistu.

Arvoisa puhemies! Ammatillisella koulutuksella on erityisen suuri rooli itäisen Suomen ja sitä kautta koko Suomen menestymisen kannalta. Keskuskauppakamari teki vuonna 2023 kyselyn, jonka perusteella yli 80 prosenttia yrityksistä Suomessa tarvitsee toisen asteen ammatillisen koulutuksen suorittaneita työntekijöitä. Itäisessä Suomessa ammatillinen koulutus ja korkeakoulutus muodostavat yhdessä kokonaisuuden, joka tukee koko alueen kehitystä. Kun väestörakenteemme muutoksen takia tekevät kädet vähenevät nopeasti ja apua tarvitsevien käsien määrä kasvaa, on ammatillisella koulutuksella merkittävä rooli myös työhön johtavan maahanmuuton kannalta. Olimmepa sitten mitä mieltä tahansa maahanmuutosta, niin tekeviä käsiä ei meistä kantaväestöstä tulevaisuudessa yksinkertaisesti riitä.

Arvoisa puhemies! Opetusministeriön virkamiesjohto haluaa ohjata resursseja sinne, missä syntyy eniten lapsia. Tämä on rumasti sanottuna myrkkyä itäisen Suomen elinvoimalle ja tulevaisuudenuskolle. Meillä ammatillisessa koulutuksessa opiskelevien aikuisten osuus on noin kaksi kolmasosaa opiskelijamäärästä. Tämä tarkoittaa sitä, että jatkuvan oppimisen tarve on suuri, uusia taitoja tarvitaan niin nykyisen työtehtävän suorittamiseen kuin erityisesti kouluttautumiseen uuteen ammattiin vanhan kadotessa alta. Kun itäisessä Suomessa oppivelvollisten määrä on nopeasti laskeva, korostuu aikuisopiskelijoiden merkitys. Tätä ei jostain syystä ministeriön johdossa haluta nähdä. Jatkuva oppiminen mahdollistaa alueemme yritysten työntekijöiden saannin ja toisaalta mahdollistaa työn löytämisen ilman, että on pakotettu muuttamaan pois kotiseudultaan. Ammatillisen koulutuksen rahoituksen turvaaminen ja koulutuksen kehittäminen ovat aivan oleellisia itäisen Suomen tulevaisuuden kannalta. Ne ovat perusasioita alueemme asuttuna ja elinvoimaisena pitämiseksi.

Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä oleva lakiesitys ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta on lähtökohtaisesti kannatettava. Oleellista on, että siinä asetettavat tavoitteet kirjataan selkeiksi ja mitattaviksi. Keskeisiä kysymyksiä kokeilussa on, mi-

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

ten toteutumat vaikuttavat rahoitukseen: onko tilanne sama kuin esitettyssä rahoituslaissa eli 50 prosenttia opiskelijavuodet, 30 prosenttia suoritteet eli tutkinnot ja tutkinnon osat, 18 prosenttia työllistyminen ja jatko-opintoihin siirtyminen, ja 2 prosenttia palautteet? Tarkoittaako painokertoimien keskittäminen opiskelijavuosimäärään sitä, että vain 50 prosentin rahoituksessa huomioidaan kalliiden alojen rahoitustarve. Myös oppimisen tuen resursiin on saatava selvyys: mitä kertoimia siinä käytetään? Näihin alueemme oppilaitokset tarvitsevat vastauksia nopeasti, jotta ne voivat arvioida kokeilun kokonaisvaikutuksia.

Lisäksi kun kokeiluun valitaan 40 koulutuksen järjestäjää, kasvaa riski, miten niiden toimijoiden käy, jotka eivät kokeiluun syystä tai toisesta pääse. Näitä on kuitenkin lähes sata. Missään tapauksessa ei saa muodostua kahden kerroksen mallia, jossa toiset saavat parempaa kohtelua kuin toiset.

Arvoisa puhemies! Lopuksi suora sitaatti maa- ja metsätalousministeriön lausunnosta: ”Lainsäädäntömuutokset eivät saa vaarantaa osaavan työvoiman saatavuutta yhteiskunnallisesti merkittävillä ja huoltovarmuuden kannalta jopa kriittisillä ammattialoilla maassamme. Ammatillinen koulutus vaikuttaa laajasti yhteiskuntaan, sen elinvoimaisuuteen sekä esimerkiksi kuntien pito- ja vetovoimaan. Tämän vuoksi merkittävien laki- ja asetusmuutosten vaikutusten arvioinnin tulee olla nykyistä laajempaa ja syvällisempää. Kun vertailla tehdään Suomen tai maakuntien tasolla, eivät esimerkiksi yksittäisten seutukuntien vaikutukset tule esille. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että vaikutuksia eri alueiden koulutuksen saavutettavuuteen ja laadun tasapuolisuuteen, erityisesti maaseutu- ja kaupunkialueiden välillä ei ole lakiesityksessä arvioitu.” — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

18.28 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan, että toteutettaisiin kahdeksanvuotinen kokeilu ammatillisen koulutuksen toiminnan ohjauksesta. Esityksen mukaan kokeiluluvan saaneella ammatillisen koulutuksen järjestäjällä olisi oikeus järjestää kaikkia ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteeseen kuuluvia tutkintoja. Tämä pitää sisällään mielestäni laadullisen riskin.

Toisen asteen ammatilliseen koulutukseen kohdistuvat 120 miljoonan euron sopeutus-toimet pahentavat entisestään vuonna 2018 tehdyn ammatillisen koulutuksen reformin myötä tulleita ongelmia. Ammatillisen koulutuksen järjestäjät ja työpaikat eivät ole pysyneet muutoksessa täysin mukana. Reformin myötä on lisätty opetuksen työelämälähtöisyyttä ja erilaisten oppimisympäristöjen hyödyntämistä. Tämä muutos on tuonut haasteita sekä opiskelijoille että työyhteisöille. Yksi ongelma on se, että useilla koulutuksen järjestäjillä on vaikeuksia löytää osaamisen hankkimiseen soveltuvia työpaikkoja. Työssäoppimispaikkojen löytäminen on vaikeuttanut myös ammatillisten oppilaitosten heikko tuntemus yritysten keskuudessa.

Olen itse seurannut toisen asteen ammatillisen koulutuksen tilaa usean vuoden ajan ollessani jäsenenä Opetushallituksen prosessiteollisuuden työelämätoimikunnassa, ja olen erittäin huolissani siitä, pysyykö opetuksen laatu vaadittavalla tasolla ja vaihteleeke laatu johtuen eri työssäoppimispaikoista.

Toiminnanohjauksen kokeilun tavoitteena onkin juuri löytää keinoja, joilla ministeriöstä voidaan tukea nykyistä paremmin koulutuksen laatua ja vaikuttavuutta. Samalla kevennetään järjestämislupasäätelyä niin, että koulutustarjonta paremmin vastaa työmarkkinoiden tarpeisiin. Tässä tuo osio, keventää säätelyä, luo juuri sen laadullisen riskin, joka tu-

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

lee tässä kokeilussa hallita. Tälläkin hetkellä on järjestämislupia sellaisilla tahoilla ja aloilla, että on syytä epäillä, löytyykö kaikilla kyvykkyyttä ja resursseja laadukkaan koulutuksen järjestämiseen. Tämän vuoksi on tärkeää kehittää koulutuksen järjestäjien, työelämän edustajien ja opetus- ja kulttuuriministeriön välistä vuoropuhelua. Tällä hetkellä tutkintojen järjestämislupaprosessi on liian hidas. Olen ollut sitä itsekin läheltä näkemässä, mutta kehittäminen ei saa kuitenkaan tarkoittaa sitä, että opetuslupia saavat tahot, joilla ei ole kyvykkyyttä järjestää koulutusta.

On tärkeää, että nyt valmisteilla oleva uudistus toteutetaan niin, että saavutetaan ammatillisen koulutuksen toiminnallinen vakaus pidemmäksi ajaksi kuin vain yhdeksi hallituskaudeksi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koponen, poissa. — Edustaja Suhonen.

18.31 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässäkin kohdassa on vahvasti esillä oppimisen tuen ja erityisen tuen kokonaisuus. Ammatillisessa koulutuksessakin on tärkeää, että oppimisen tukea tulisi olla opiskelijoille saatavissa riittävästi, oikea-aikaisesti ja laadultaan sellaisena, että se edistäisi opiskelijoiden osaamista, osaamisen osoittamista näytöissä, valmistumista, työllistymistä ja jatko-opintoihin siirtymistä sekä hyvinvointia. Myös oppimisen tuen kytkeminen tiiviisti koulutuksen tavoitteiden saavuttamiseen nähtiin tärkeäksi ammatillisen koulutuksen laajempiakin tavoitteita edistäväksi ratkaisuksi. Valtaosa lausunnonantajista näki esityksen erityisopettajan roolista oppimisen tuessa tarkoituksenmukaisena. Usea lausunnonantaja katsoi, että esitys vähentää byrokratiaa ja tuo joustavuutta opiskelijan tuen tarpeiden huomioon ottamisessa joustavasti. Nämä ovat tärkeitä asioita. On tiedossa, että oppimisen tuki sekä erityistuki on ammatillisessakin koulutuksessa jatkossakin entistä tärkeämpää, ja tulevaisuudessa olisi hyvä, että se toteutuisi kattavasti. Itselläni vain herää huoli siitä, miten tässäkin kohdassa varmistetaan resurssit niin henkilöstön osalta kuin rahoituksen osalta, ja kun tiedämme, että toisesta asteesta ollaan leikkaamassa 120 miljoonaa euroa, niin lähinnä tämän yhtälön toteutuminen aiheuttaa minussa huolta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eloranta.

18.33 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä esitetään ammatillisen koulutuksen oppilaitosten rahoitusten muuttamista merkittäväällä tavalla niin, että jatkossa ammatillisen koulutuksen määräraha koostuisi toteumiin perustuvasta laskennallisesta perusrahoituksesta ja harkinnanvaraisesta rahoituksesta. Myös rahoituksen kertoimia muutetaan merkittävästi.

Lakiesityksen ollessa lausunnolla sain huolestuneita yhteydenottoja esityksen vaikutuksista erityisesti luonnonvarakoulutuksen jatkumiseen. Tein tästä myös kirjallisen kysymyksen ministerille. Muun muassa oman alueeni Ammattiopisto Livian luonnonvara-alan koulutuksen rahoitusta uhkasi jopa 20 prosentin väheneminen. Oli kuitenkin ilo huomata, että lakiesitystä oli vielä kehitetty lausuntojen perusteella ja kustannuskorien määrää oli muutettu viidestä seitsemään.

Luonnonvara-alat ovat tärkeitä tulevaisuuden aloja. Koulutuksissa opiskelijat oppivat luonnonmateriaalien laajaan hyödyntämiseen. Näitä aloja ei opita pelkällä teoriaopetuksel-

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

la. Toivon, että laskentaperusteasetusta säädettäessä varmistetaan, että luonnonvara-aloille varmistetaan niiden tarvitsema riittävä rahoitus.

Puhemies! Viimeisen kolmen hallituskauden aikana ammatilliseen koulutukseen on kohdistettu hyvin merkittäviä reformeja. Nyt hallitus on osoittamassa siihen valtavan 120 miljoonan euron leikkauksen ja samaan aikaan muuttamassa merkittävästi rahoituslakia. Ammatillinen koulutus ansaitsisi nyt aikaa ja rauhaa. Tehtyjä muutoksia tulee pystyä seuraamaan ja arvioimaan perusteellisesti ennen uusien muutosten tekemistä. On tärkeää, että nyt käsittelyssä oleva uudistus toteutetaan niin, että saavutetaan ammatillisen koulutuksen toiminnallinen vakaus pidemmäksi ajaksi, ei vain yhdeksi hallituskaudeksi.

On myös ongelmallista rahoituksen kannalta, että opiskelijavuosien enimmäismäärä määriteltäisiin seuraavaksi neljäksi vuodeksi. Neljän vuoden aikana järjestäjän toiminnassa tai toimintaympäristössä voi ehtiä tapahtua merkittäviäkin muutoksia. Opiskelijavuosien enimmäismäärää tulisi voida muuttaa myös nopeasti muuttuneeseen tilanteeseen reagoimalla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elo.

18.35 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä on tosiaan tarkoitus käynnistää kahdeksanvuotinen kokeilu ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi. Kokeilussa 40 koulutuksen järjestäjää saisi luvan järjestää kaikkia ammatilliseen koulutukseen kuuluvia tutkintoja. Sinänsä tärkeää, että hallituksella on halua kehittää ammatillista koulutusta. Toisella asteella onnistuminen on aivan kriittistä, jotta saamme tähän maahan riittävästi osaajia ja jotta jokainen nuori löytää oman polkunsu työlämäänsä. Tähän nähden ristiriitaista ja valitettavaa on se, että hallitus leikkaa 120 miljoonaa euroa ammatillisesta koulutuksesta, ja tämä tulee väistämättä heikentämään koulutuksen laatua ja osuu myös oppivelvollisiin.

Tämä kokeilulaki on sinänsä kannatettava, ja sitä on valmisteltu nähdäkseni hyvässä yhteistyössä ammatillisen koulutuksen kenttää kuunnellen. Kokeilun laajuus on herättänyt huolia. Kokeiluun on tosiaan tarkoitus valita 40 koulutuksen järjestäjää yhteensä 134:n järjestäjän joukosta, ja haasteena on, että tämä nykyinen jäykkä ja ennakoimaton toimintamalli jää voimaan muille, vajaan sadalle koulutuksen järjestäjälle, ja näille tämä kokeilun kesto-aika, kahdeksan vuotta, on ymmärrettävästi pitkä aika.

Rahoitusmallin muutosten osalta on syytä muistaa, että ammatillisella koulutuksella on monia tehtäviä yksilöiden, työelämän ja yhteiskunnan osaamistarpeisiin vastaamiseksi. Työelämänäkökulma on tärkeä, mutta se ei ole ainoa. Ammatillisen koulutuksen järjestäjien tehtävä on vuosien kuluessa merkittävästi laajentunut ja muuttunut. Työ- ja elinkeinoelämän osaamistarpeisiin vastaamisen rinnalle tärkeäksi rooliksi ja tehtäväksi on muodostunut yhteiskunnallinen tehtävä. Koulutuksen järjestäjän vastuut ja volyymit eri alueilla eroavat huomattavasti muun muassa vieraskielisten koulutukseen, kotoutumiseen ja työllistämiseen liittyen. Esimerkiksi Espoossa ja Kirkkonummella toimiva Omnia on yksi niistä koulutuksen järjestäjistä, jonka toiminta-alueella korostuu entisestään kasvava vieraskielisten määrä. Onkin tärkeää, että tämä huomioidaan tämän kokeilun toimeenpanossa, jotta erilaisille kokeiluille ja toimintamalleille kehitettyjä vaikuttavia toimintamalleja pystytään hyödyntämään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

18.37 **Sara Seppänen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta on erittäin tervetullut. Siinä on nimenomaan tavoitteena parantaa ammatillisen koulutuksen vaikuttavuutta, laatua ja tätä työelämärelevantanssia. Kokeilussa pyritään antamaan koulutuksen järjestäjille enemmän joustavuutta vastata työelämän tarpeisiin ja laajentaa koulutustarjontaa, mukaan lukien nämä englanninkieliset koulutukset. Lisäksi tavoitteena on yksinkertaistaa rahoitusmallia, vahvistaa oppimisen tukea sekä tarjota erityisopetusta ja matalan kynnyksen oppimistukea. Esitys tukee alueellista koulutustarjontaa ja edistää osaavan työvoiman saatavuutta kriittisillä aloilla.

Erityisesti iloitsen siitä, että tässä kokeilussa pyritään nykyistä systemaattisemmin huomioimaan elinkeinoelämän näkemykset ja ottamaan ne huomioon tämän ammatillisen koulutuksen tarjonnassa, ja koulutuksen järjestäjän ja opetus- ja kulttuuriministeriön ohjauksuhteessa pyritään sitten parantamaan juurikin sitä vaikuttavuutta.

No, täällä mainittiinkin jo nämä luonnonvara-alat, joista hieman huolta on sen rahoituksen suhteen. Siitä täytyy kyllä nyt huolehtia, että sinne kohdennetaan sitten riittävästi. Meillä esimerkiksi Lapissa ammattikoulu Lappia kouluttaa näille luonnonvara-aloille, ja siellä on mielenkiintoisia uusia innovaatioita, mitä kehitetään Lapin luonnon yrteistä, ja esimerkiksi ruoan kasvatusta vertikaalisesti, kasvisten kasvatusta, ja kyllä nämä puhtaat, paikalliset elintarvikkeet ovat myöskin semmoinen tulevaisuuden ala. Tämä koulutus vaatii sitten erilaiset kertoimet, jotta pystytään järjestämään ja hankkimaan koulutukseen tarvittavat välineistöt ja muut tarvikkeet. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Razmyar.

18.40 **Nasima Razmyar sd:** Arvoisa rouva puhemies! Myöskin tämä laki on tervetullut monelta osin, eli tämä toiminnanohjauksen kokeilulaki. Vaikkakin meillä ammatillinen koulutus on kokenut useita reformeja, niin tietenkkin se tosiasia, että siellä edelleen tarvitaan tukea, tarvitaan erityistukea, tarvitaan matalan kynnyksen tukea, on edelleen olemassa oleva haaste, ja se, että tällä pyritään siihen vaikuttamaan, on tietenkkin hyvä ja tärkeä asia.

Ehkä ministeriltä haluaisin kysyä, mitä asiantuntijoilta on tullut tässä esiin: Onko ajatuksena, että kokeilulain puolessavälissä voitaisiin sitten arvioida näitä uudistuksen vaikutuksia, koska silloin sitten myös sillä vaikuttavuudella on merkitystä?

Mutta sitten tähän toiseen ikävään näkökulmaan. Se, että meillä on laadukasta ja ammatillista koulutusta, tarkoittaa sitä, että meillä on koulutuksen järjestäjiä, jotka pystyvät tarjoamaan laadukasta opetusta. Valitettavasti leikkaukset, joita nyt hallitus on esittämässä, vesittävät hyvinkin pitkälti myös tämän oppimisen tuen uudistusta. Se, että tähän laitetaan kymmenen miljoonaa lisärahoitusta, ei valitettavasti korvaa sitä erittäin merkittävää leikkausta, jota ammatillista koulutusta kohtaan ollaan nyt viemässä eteenpäin. Se, että nämä leikkaukset vielä tehdään jo heti ensi vuonna ilman, että esimerkiksi oppilaitokset voivat siihen etukäteen valmistautua, on erittäin surullista. Se on ikävää. Se monella tapaa vesittää myöskin tämän lain erittäin tärkeitä puolia, nimenomaan sitä oppimisen tukea, ja vahvistetaan ennen kaikkea ammatillisessa koulutuksessa oppilaiden, opiskelijoiden tarvetta siihen, että sitä laadukasta opetusta saa myös siellä ammatillisessa koulutuksessa.

Mutta ehkä vielä loppuun, arvoisa puhemies: Näiden leikkausten lisäksi asiantuntijoilta ilmeni myöskin huoli siitä, että henkilökohtaisen osaamisen kehittämisen eli tämä hoksin kevennysehdotus ja myöskin osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelman velvoitteen poistaminenkin ikään kuin huolestuttavat koulutuksen järjestäjiä. Moni pitää näitä myös-

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

kin koulutusleikkauksina — asioita, joita joka tapauksessa halutaan siellä ammatillisessa koulutuksessa tehdä, jotta pystytään takaamaan laadukasta koulutusta myöskin opiskelijoille ja oppijoille.

Mutta kaiken kaikkiaan hyvä uudistus. Valitettavasti hallituksen muut esitykset ja ennen kaikkea ammatillisen koulutuksen leikkaukset vesittävät näitä tärkeitä tavoitteita, joita tässä kokeilulaissa on. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri, olkaa hyvä.

18.43 Opetusministeri Anders Adlercreutz: Arvoisa puhemies, ärade talman! Kiitos kommentteistanne ja huomioistanne.

Paljon on ollut keskustelua rahoituksen ympärillä, ja se on ihan totta, että 120 miljoonan leikkaus kohdistuu ammatilliseen koulutukseen. Se kuitenkin tarkoittaa, että ensi vuonna rahoitus on kutakuinkin samalla tasolla euromääräisesti kuin viime vuonna. Se on euro-määräisesti noin 97 miljoonan leikkaus, mikä toki on paljon, mutta 120:n päälle tosiaankin tulevat nämä indeksikorotukset ja vaikka tämä kymmenen miljoonan panostus oppimisen tukeen, eli nettovaikutus on hieman pienempi.

Vaikutusta pyritään ohjaamaan niin, että se kohdistuu toista tai kolmatta tutkintoa tekeviin. Sellaisia opiskelijoita on noin 65 000, ja määrällisesti, opiskelijavuosina, se tarkoittaa noin 10 000:n leikkausta siihen määrään, mikä tarkoittaa toki, että senkin jälkeen opiskelijavuosia on noin 55 000. Jatkuvan oppimisen — jos nyt sen rahoitusta pohtii — osuus tästä kokonaisuudesta on noin puoli miljardia. Tietenkään tätä ei voi sataprosenttisesti rajata. Rajausta tapahtuu käytännössä opetuksen järjestäjien toimesta. He määrittelevät sitä omaa kapasiteettiaan tämän rahoituksen puitteissa, mutta tämä on se laskentamalli.

Kokonaisuudessaan tätä kokeilua, joka mahdollistaa sen, että itse pystyy vapaammin määrittelemään sen, mikä se tarjonta on, ei ohjata enää niin ylhäältä kuin aikaisemmin, ja kun tämän vielä yhdistää siihen, että perusrahoitus on pienempi ja vaikuttavuudella on isompi painoarvo, se tarkoittaa, että kun kohdistaa tarjontaa aloille, joilla on oikeasti kysyntää, niin se näkyy myöskin rahoituksessa. Silloin paikallinen yrityselmä kiittää, kansantalous kiittää, tuottavuus kiittää ja opetuksen järjestäjäkin saa enemmän rahoitusta. Eli tässä on kyllä jonkinlainen win-win-win-win-tilanne, jota en voi pitää muuta kuin varsin hyvänä asiana.

40 pääsee tähän kokeiluun mukaan. Heidän kanssaan käydään neuvottelut, mutta toki muidenkin kanssa, enkä näkisi, että tässä olisi sinänsä laaturiskiä olemassa. Pikemminkin ajattelen, että laatua parannetaan. Ja mitä tulee MMM:n huoleen siitä, miten tämä näkyy osaavan työvoiman saatavuudessa, niin kun nimenomaan pystytään paremmin tarjoamaan opetusta, koulutusta työvoimatarpeeseen, niin en voi päätyä toiseen johtopäätökseen kuin että se nimenomaan paremmin takaisi osaavan työvoiman saatavuuden kuin se nykyinen malli.

Luonnonvara-alat ovat keskusteluttaneet paljon. Lausuntokierroksen jälkeen lisättiin korien määrää. Saattaa olla, että se ei kaikkia ongelmia poistanut. Sen takia tulemme käyttämään harkinnanvaraista rahoitusta ylimenokaudella, kunnes saadaan nämä taustatiedot päivitettyä niin, että voidaan varmistaa, että rahoitus vastaa sitä todellista tarvetta. Tässä saattaa siis olla pieni haaste, jonka hoidamme harkinnanvaraisella rahoituksella, sikäli kun se oikeasti materialisoituu.

Siinä se suurin kysymyspatteri taisi olla. — Kiitos keskustelusta.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.47.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.10.

Puhemies Jussi Halla-aho: Sitten palaamme asiakohdan 5 käsittelyyn. — Keskustelu jatkuu. Ledamot Ollikainen, varsågod.

20.10 **Mikko Ollikainen r:** Årade talman! I samband med coronan, då vi hade distansundervisning, märkte man kanske speciellt på yrkessidan att många elever kanske inte riktigt hade lyckats med läsande, skrivande, att det fanns en hel del brister i samband med baskunskaperna. Därför satsar nuvarande regering en hel del på baskunskaperna. Men det är klart, före en studerande eller ett barn har börjat gå till skolan, gått hela grundskolan, nio år, före man är på yrkessidan, så är det också viktigt att få stöd för lärandet i yrkesundervisningen. Det är någonting som man nu lägger in också på yrkessidan i likhet med gymnasiesidan, och det tycker jag är en jättebra och viktig sak.

Förutom det här kommer vi att gå över till det här försöket med en verksamhetsstyrning, där 40 olika anordnare alltså skulle ha möjlighet att ha examen kring egentligen alla olika ämnen som finns. Det här tycker jag är en bra helhet och där är det också viktigt att det här fungerar på svenska i fortsättningen.

Tästå kahdeksanvuotisesta toiminnanohjauskokeilusta oli hyvåå keskustelua aikaisemmin, ja tåsså tuli jonkun verran kysymyksiå siihen. Suurin osa tuki tåtå kuitenkin, ja se on minun mieleståni hyvå asia tåsså.

Se painotushan siirtyy enemmånkin sitten siihen, ettå valmistutaan oppilaitoksista ja myös sitten työllistytån tai saadaan opiskelupaikkoja, ja tåsså tilanteessa nåen sen aika tårkeånå. Toki tåsså on TE-uudistuskin taustalla, ettå tåtå yhteistyõtå sitten tehdåån sen suhteen.

Tåsså kokonaisuudessa tåmå oppimisen tukikin tuli esille aika vahvasti, ja se on mieleståni ensiarvoisen tårkeåå tåsså kanssa, ettå myös ammattikoulupuolella on tåtå tukea perusopetuksen jatkeeksi. Se on ensisijaisen tårkeåtå. Ja kuten tuossa toisella kotimaisella totesin, ettå korona-aikana kun oli etåopetusta, niin varsinkin ammattipuolella mutta myös lukiopuolella tuli perusosaamisessa, perustaidoissa vajavaisuuksia, esimerkiksi laskemisen osalta ja lukemisen osalta.

Minun mieleståni on tårkeåtå, ettå myös on tukea, ettå valmistutaan, saadaan tutkinto. Nåen, ettå on tårkeåå, ettå tåmå myös ulottuu ammatilliseen koulutukseen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack, kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvå.

20.13 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Tåållå kåytiin tåstå esityksestå jo hyvå, pitkå keskustelu, ja kuten siinå todettu, tåtå ammatillisen koulutuksen ohjauksen kokeilua on suunniteltu ja valmisteltu pitkålti yhteistyõtåsså oppilaitosten kanssa, ja siinå on paljon hyvå.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

viä elementtejä, mutta valitettavasti sitä haastaa tämä suuri 120 miljoonan euron tai jopa suurempi leikkaus, jos hallinnon kustannusten leikkaukset otetaan mukaan. Sitä haastaa myös se, että tähän kokeiluun pääsee mukaan vain 30 prosenttia eli 40 koulutuksen järjestäjää, ja kokeilu on kuitenkin kestoaltaan kahdeksanvuotinen, eli tässä saattaa suurtakin eriytymistä sen osalta tapahtua.

Tässä pyritään siihen, että työttömien uudelleen kouluttautumista sekä lisä- ja täydennyskoulutusta tulisi näiden säädösmuutosten myötä priorisoida, mutta samaan aikaan tosiaan tehdään nämä leikkaukset, joissa ammatti- ja erikoisammattitutkintojen asema merkittävästi heikkenee sekä henkilöstökoulutuksen ja muun ammatillisen koulutuksen valtionrahoitus lopetetaan kokonaan.

Olisin ministeriltä kysynyt — tarvitsemme mielestäni vastauksia — millä työkaluilla työelämän osaamistarpeisiin jatkossa vastataan. Meillä on käynnissä suuri TE-uudistus, jossa kuntien ja alueiden pitäisi pystyä nimenomaan tällä omalla koulutustarjonnallaan meidän kasvavaa työttömyyttä ratkomaan, mutta samaan aikaan tähän ammatilliseen koulutukseen sekä kotoutumiseen, jotka juuri ovat niitä keinoja, tehdään nämä isot leikkaukset. Eli tässä on hyvä esitys, mutta isolta osin siltä sitten viedään resurssit budjetin myötä pois.

No, sitten tässä on — samoin kuin tuossa äsken käsitellyssä lukiolaissa — paljon oppimisen tuen vahvistamista, mikä on todella tervetullutta ja toivottua myös tällä ammatillisen opetuksen puolella. Siihen on varattu ihan kohtuullisesti rahoitustakin, 15 miljoonaa kokeilun osalta vuosille 24—25 ja sen jälkeen sitten 10 miljoonan rahoitus vuosittain. Sillä varmasti saadaan hyvää tukea aikaiseksi, kunhan niitä osaavia opettajia löytyy, eli tähän sisältyy samat täydennyskoulutuksen haasteet kuin siellä lukion puolella. Toki ammatillisen koulutuksen opettajilla on ollut ehkä jonkun verran helpompi päästä näihin erityisopettajakoulutuksiin kuin perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opettajilla.

Hyvä esitys, mutta ympäristö tuo sille paljon haasteita.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina, olkaa hyvä.

20.16 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa puhemies! Keskustelussamme on nyt tosiaan ammatillisen koulutuksen lakiuudistuksista toiminnanohjauksen kokeilulaki, ja kuten tuossa edellä edustajakollega Hopsu totesi, niin on erikoista, että tähän toiminnanohjauksen kokeilulain pariin ja piiriin otetaan vain 30 prosenttia koulutuksen järjestäjistä, eli vain 40 koulutuksen järjestäjää valitaan tähän kokeiluun mukaan. Valintakriteerit ja pisteytys on syytä tehdä kyllä läpinäkyvin perustein.

Kokeilulain osalta on myös arvioitava sen vaikutuksia ylipäätään koko koulutuksen järjestäjäverkkoon, opiskelupaikkojen saatavuuteen alueellisten tarpeiden ja huoltovarmuuden näkökulmasta sekä koulutuksen järjestäjien toimintaedellytyksiin varsinkin niillä alueilla, joiden koulutuksen järjestäjät eivät kokeiluun pääse mukaan.

Sain tällä viikolla vieraillla Savonlinnassa Ammattiopisto Samiedulla ja sain tuoreet terveiset sieltä, paikalliset huolet ammatillisen koulutuksen tilasta. Kuten me kaikki tiedämme, niin ammatilliseen koulutukseenhan on nyt suunnattu yli 120 miljoonan euron leikkaukset, vaikka jo nykyisellään ammatillista koulutusta vaivaa pula lähiopetuksesta. Tunteja on jouduttu nipistämään, ja oppimista on siirretty harjoitteluun ja työpaikoille.

Hallitus on samalla myös raskaasti uudistamassa ammatillisen koulutuksen rahoitusmallia, jossa muun muassa tutkintokertoimien muutokset aiheuttavat massiivisia leikkauksia

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

alueilla koulutuksen järjestämiseen kohdistuvien leikkausten vuoksi. Koulutuksen järjestäjien järjestämisluvista on myös poistettu asetuksella opiskelijavuosien minimimäärä, ja erityisen tuen kerroin poistuu. Ammatillisen koulutuksen leikkaukset vesittävät tätä oppimisen tuen uudistamista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen, edustaja Kosonen on poissa. — Edustaja Joonas Räsänen, olkaa hyvä.

20.19 Joonas Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Ammatillinen koulutushan on tässä viimeisinä vaalikausina, oikeastaan jokaisella vaalikaudella ollut kohtuullisen isojenkin muutosten kohteena. Sipilän hallituskaudella oli oma reforminsa, jota silloinen hallitus vei eteenpäin. Edellisellä hallituskaudella, Rinteen—Marinin hallituksen aikana, toteutettiin laaja oppivelvollisuuden muutokseen liittyvä reformi, ja nyt sitten tällä hallituskaudella pyritään tätä toiminnanohjausta kehittämään.

Samaan aikaan kuitenkin on todella muistettava, niin kuin täällä kollegat ovat oikein todenneet, että sisällön ohjaaminen tai muuten siihen vaikuttaminen ei ole irrallaan niistä taloudellisista resursseista, joita koulutuksen järjestäjällä on käytettävissä, ja senpä takia paljon niitäkin hyviä tavoitteita, joita tälläkin lainsäädännöllä on, luultavasti vesittyy ainakin osin siksi, että koulutuksen järjestäjällä on valtava taloudellinen haaste johtuen siitä, että toisella kädellä ollaan rahoitusta huomattavan paljon vähentämässä. Tämä näkyy aivan varmasti jokaisella koulutuksen järjestäjällä. Moni koulutuksen järjestäjä on jo tähän mennessä käynyt esimerkiksi omat muutosneuvottelunsa läpi, henkilöstömäärä on vähentynyt, ja kohtuullisen monellahan ne taitavat olla edessä päin.

Arvoisa puhemies! Tähän esitykseen liittyvät ehdotukset ovat monelta osin kyllä kannatettavia, mutta puutun vain yhteen asiaan, joka herättää kyllä nyt ihmetystä, ja se liittyy todella tähän toiminnanohjauksen kokeiluun, jossa olisi nyt tarkoituksena, että meillä kahdeksan vuotta olisi kaksi erilaista tapaa, joilla nyt sitten ministeriö toimintaa ohjaa koulutuksen järjestäjän osalta. Kahdeksan vuoden ajan olisi kahden kerroksen väkeä, ja veikkaanpa, että tätä ei aivan loppuun asti ole mietitty, varsinkaan kun nyt mistään ei selviä, että mitäs sitten kahdeksan vuoden jälkeen tapahtuu siinä tilanteessa, kun tämä kokeilu loppuu. Senpä takia olisi varmaan nyt sitten syytä, jos tällä mallilla halutaan mennä eteenpäin, toimia kaikkien osalta siten, että vapautetaan nämä toimitukset ja katsotaan mihin se sitten asettuu, koska ainakin ne yhteydenotot, joita koulutuksen järjestäjiltä on itselleni tullut, ovat juuri liittyneet siihen, että tämä tilanne aiheuttaa aika paljon epätietoisuutta, kun koulutuksen järjestäjät eivät tiedä, miten heidän tässä käy, kun tähän kokeiluun otetaan vain tietty määrä koulutuksen järjestäjiä mukaan.

Yhtä kaikki on tarve ammatilliselle koulutukselle, siis tarve sille, että pystymme kouluttamaan osajia, jotka palvelevat sitten laajasti yrityksiä, elinkeinoelämää, julkishallintoa. Niitä tarvitaan. Se on päivänselvä asia, ja siihen kannattaa myös resursseja pistää, koska nyt tosiasiallisesti nämä rahoituksen leikkauksethan johtavat siihen, että pelkäänpä pahoin, että muun muassa tämä lähiopetuksen määrä, jota oikeastaan kaikki ovat kritisoinet ja olleet huolissaan sen vähentymisestä, tulee jälleen vähentymään. Ja toivon, ettei Suomessa koulutusta, varsinkaan ammattiin johtavaa eikä yleissivistävääkään, hoideta kirjukurssilla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

20.22 **Eemeli Peltonen sd:** Arvoisa puhemies! Olemme saaneet tänne eduskuntaan lähetekeskusteluun hallituksen esityksen laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta. Kun kävin läpi tätä hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa saamaa lausuntopalautetta, niin sieltä kyllä nousee yksi suuri huoli ylitse muiden ammatillisen koulutuksen toimintaympäristöstä. Se on tämä kritiikki jatkuville muutoksille ja uudistuksille ja kritiikki myöskin näille rahoitusleikkauksille, jotka valitettavan usein tulevat sitten vaalien jälkeen myöskin hyvin ennakoimattomalla tavalla tämänkin hallituksen agendalle.

Yhdyn siihen lausunnonantajien näkemykseen siitä, että kyllä ammatillisen koulutuksen kehittäminen tulee tehdä ja myöskin rahoitus järjestää pitkäjänteisesti. Tällainen poukkoilu, jota valitettavasti joudumme tälläkin vaalikaudella näkemään, ei ole eduksi sille ammatillisen koulutuksen pitkäjänteiselle kehittämiselle, jota varsinkin siellä koulutuksen järjestäjien piirissä kipeästi kaivataan.

On todella surullista, kuten tässäkin lähetekeskustelussa on jo useammassa ansiokkaassa puheenvuorossa viitattu, todistaa sitä, että hallitus ei mahdollista pitkäjänteistä kehittämistä ja tue sitä työtä, jota alueilla koulutuksen järjestäjät tekevät. Nämä 120 miljoonan euron leikkaukset, joita ammatilliseen koulutukseen vaalikauden aikana kohdistetaan, ovat merkittäviä ja eivät kyllä vastaa niitä puheita, mitä vielä ennen vaaleja puhuttiin koulutuksen suojelemisesta niiltä kaikkein merkittävimmiltä leikkauksilta. Nämä leikkaukset näkyvät jo nyt eri puolilla Suomea hyvinkin vakavalla tavalla.

Myöskin meillä Keski-Uudellamaalla, omalla alueellani, on tänä syksynä jouduttu käymään koulutuskuntayhtymä Keudassa muutosneuvottelut, jotka ovat johtaneet henkilöstön irtisanomisiin. Myöskin opettajia on jouduttu koulutuskuntayhtymästä irtisanomaan, ja tämä on kyllä tässä ajassa todella surullista. Meidänkin hyvin toimiva koulutuskuntayhtymämme olisi kyllä ansainnut parempaa kohtelua valtiovallalta, ja vetää ihan surulliseksi se tilanne meidän omalla alueellamme. Toivoisin tässäkin suhteessa hallitukselta vielä vakavaa harkintaa, että onko tämä se tapa, jolla halutaan tässä maassa tehdä koulutuspolitiikkaa, sivistyspolitiikkaa ja rakentaa parempaa Suomea.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

20.25 **Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Ammatillinen koulutus on aivan keskiössä siinä, kun mietitään vaikka meidän tuottavuuden kasvua, osaamisen kasvua ja kaikkia niitä tavoitteita, joilla rakennetaan Suomelle kestävää tulevaisuutta. Itsekin olen saanut paljon palautetta koulutuksen järjestäjiltä, käynyt myös tapaamassa heitä ja tutustumassa oppilaitoksiin. Se viesti on kyllä juuri sellainen, mitä edustajat täällä kuvasivat, että huoli on kova. Mielellään olisi toivottu työrauhaa, ja he kyllä suhtautuvat hieman epäilevästi siihen, kuinka nämä rahoituksen muutokset sitten oikeasti ohjaavat siihen, mitä tässä tavoitellaan.

Huoli on ehkä esimerkiksi erityisesti siitä, kun tiedetään, että ammatillisista oppilaitoksista valmistuvista pääsääntöisesti 90 prosenttia jää siihen lähialueelle ja moni järjestäjä sitten vastaa ja heidän harteillaan on ikään kuin kannatella koko alueen elinvoimaa ja kehitystä ja osaamisen kasvua. Heillä on tarve tehdä tiivistä, joustavaa yhteistyötä alueen yrityselämän kanssa, jotta sitten pystytään muodostamaan semmoisia ympäristöjä, joista esimerkiksi yritykset tietävät, että sinne voidaan vaikkapa nyt teollista tuotantoa tuoda ja sieltä osajia löytyy. Nyt sitten on pelkona, että tämä malli jäykistää mahdollisuuksia toteuttaa tätä riittäväällä joustavuudella. Pahimmillaan sillä on myös vahvoja aluepoliittisia vaiku-

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

tuksia. Tästä on tietenkin iso huoli, jos sitten osassa Suomea esimerkiksi joihinkin osaamisaloihin ei enää osaajia kouluteta lainkaan.

Sitten erityinen huoli on noussut siitä, että ollaan samalla semmoisessa tilanteessa, että yhä useammalla opiskelijalla, joka tulee ammatilliseen koulutukseen, saattaa olla myöskin tarvetta oppimisen tukeen mutta myöskin erilaisia arjen hallinnan haasteita. Se viesti on tullut kaikilta koulutuksen järjestäjiltä, että se ilmiönä lisääntyy ja on lisääntynyt todella isolla vauhdilla. Heillä on huoli siitä, kun heillä on pyritty rakentamaan semmoisia toimintamalleja, että he pystyvät myöskin esimerkiksi yhteistyössä hyvinvointialueitten kanssa moniammatillisesti tukemaan näitä opiskelijoita niin, että he myöskin pystyvät valmistumaan. Nyt sitten osaltaan myöskin tämä hyvinvointialueiden taloudellinen tilanne haastaa mahdollisuutta kehittää tätä yhteistyötä. Tämä olisi kyllä semmoinen, mitä hallituksen mielestäni pitäisi tarkastella tarkemmin. Osalla alueista on kehitetty hyvin toimivia yhteistyömalleja, mutta osassa se on vasta muotoutumassa, ja nyt tietysti, jos hyvinvointialueet eivät pysty toimintaansa kehittämään, riski on siinä, että tässä ei päästä eteenpäin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Mikkonen, olkaa hyvä.

20.28 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Tässä edustajakollegat ovat nostaneet hyviä näkökulmia edellä jo esille. Jos me mietitään ammatillista koulutusta, niin kyllähän sieltä koulutuksen järjestäjiltä tuleva viesti on se, että tarvittaisiin rahoituksen ennakoitavuutta, tarvitaan riittävästi lähiopetusta ja tarvitaan oppimisen tuen riittävää rahoitusta.

Jos me mietitään viime hallituksen tekemää uudistusta tästä toisen asteen koulutuksen velvoittavuudesta tai oppivelvollisuuden iän pidentämisestä, niin on tietysti ihan selvää, että näinä aikoina ei pärjää, jollei ole ammattitaitoa. Sen takia tietysti se, miten me pystymme turvaamaan ja varmistamaan amisten riittävät resurssit, on avainkysymys, ja siihen nähden se, että hallitus on nyt leikkaamassa amiksilta 120 miljoonaa euroa, kenties vielä enemmänkin, on tietysti iso kolaus niin siihen oppivelvollisuuden hyvään suorittamiseen kuin tietysti juuri tähän rahoituksen ennakoitavuuteen, joka on se järjestäjien kaikkein suurin toive.

Me myös usein ajatellaan, kun me mietitään amiksia, että siellä kouluttautuisi nimenomaisesti nuoret, mutta todellisuudessa amiksissa on valtavan iso joukko aikuisopiskelijoita. Se on tietysti ihan ymmärrettävää, koska koko ajan erilaiset osaamistarpeet muuttuvat, tulee uudenlaisia ammatteja, vanhoja häviää, ja on silloin tietysti ihan itsestään selvää, että meillä täytyy olla kykyä myös opettaa aikuisia, ja aikuiskoulutus, jatkuva oppiminen, on niitä asioita, mihin pitäisi panostaa entistä enemmän.

Oikeastaan siihenkin nähden nyt esimerkiksi hallituksen puheet siitä, että nämä leikkaukset jollain tavalla kohdistettaisiin vain aikuisiin ja säästetään nuoret leikkauksilta, niin en oikein ymmärrä sitä logiikkaa, koska meidän pitäisi ammatillisen koulutuksen rahoituksesta kaiken kaikkiaan pitää hyvää huolta, jotta meillä on osaavia, ammattitaitoisia työntekijöitä ja jotta toisaalta niihin osaamistarpeisiin, jotka koko ajan muuttuvat, pystyisimme vastaamaan.

Siinä mielessä kyllä toivon todella, että hallitus pystyisi vielä pohtimaan näitä amiksiin kohdistuvia leikkauksia, koska toden totta osaamisen varmistaminen ja osaamistason varmistaminen ovat kyllä oikeastaan se ainoa avain menestyksemme.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain, ympäristönsuojelulain ja vesilain 3 ja 11 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 175/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tuttuun tapaan enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Mykkänen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.47 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään käsiteltävänä on siis hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain, ympäristönsuojelulain ja vesilain 3 ja 11 luvun muuttamisesta. Eli hallituksen esityksessä muutetaan kolmea lakia, jotka liittyvät kokonaisuutena vesistövaikutuksiin liittyvään lupamenettelyyn. Esityksen tarkoituksena on lisätä ensisijaisesti vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettuun lakiin uudet lupamenettelyssä sovellettavaksi tulevat säännökset vesien tilan ympäristötavoitteista ja näin ollen toimeenpanna osaltaan EU:n yhteisen vesipuitedirektiivin ja vesien tilan tavoitteista koskeviin EU:n tuomioistuimen ratkaisuihin pohjautuvat lainsäädäntötarpeet, joita on jo pitkään tässä suhteessa valmisteltu, itse asiassa edelliseltä vaalikaudelta lähtien.

Keskeisiin lupalakeihin eli ympäristönsuojelulakiin ja vesilakiin lisättäisiin uusi lupamenettelyä koskeva edellytys perustuen EU:n tuomioistuimen oikeuskäytännössä vahvistuneeseen tulkintaan vesienhoidon ympäristötavoitteiden sitovuudesta lupaharkinnassa. Tämä on tämä yhteisöoikeudellinen ydin tässä kokonaisuudessa.

Samalla toinen ulottuvuus on se, että lainmuutoksilla pyritään sujuvoittamaan sellaisia menettelyitä, joissa hankkeen kohdalla on erittäin painavista syistä järkevää ja mahdollista vesienhoidon kokonaisuuden kannalta tehdä poikkeuspäätöksiä hankekohtaisesti vesienhoidon tavoitteistoon liittyvästä tilanteesta tietyin rajatuin edellytyksin. Tämä tavoite liittyy siihen, että lainmuutoksilla mahdollistettaisiin hankekohtainen ympäristötavoitteista poikkeaminen ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaisessa lupamenettelyssä edellytysten täytyessä. Nyt voimassa olevan lainsäädännön pohjalta tämä on sinänsä yhteisöoikeudellisesti ollut mahdollista mutta käytännössä Suomessa edellyttänyt sitä, että pitkillä määräajoilla vaihtuvien vesienhoidon tavoitteiden päättämisen yhteydessä tehdään tällaisia poikkeamislinjauksia, mikä taas on tehnyt niihin liittyvistä luvituksista erityisen hitaita ja myöskin vaikeammin ennakoitavia.

Lisäksi tämän luvituksen sujuvoittamisen osalta tässä samassa esityksessä toteutetaan EU:n yhteisen uusiutuvan energian direktiivin RED kolmosen kansallista täytäntöönpanoa siten, että direktiivin mukaisesti nämä uusiutuvan energian hankkeet täyttäisivät aina erittäin tärkeän edun mukaisuuden vaatimuksen hankekohtaista poikkeusta koskevassa asias-

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

sa. Ja tässä asiassa todettakoon, että komissio on ehtinyt jo käynnistää Suomea kohtaan rikkomusmenettelyn Red III -direktiivin täytäntöönpanon viivästyksestä, jonka määräaika oli nyt 1. heinäkuuta 2024, ja näin ollen tämäkin kiirehtii tämän lakimuutoksen eteenpäinvie- mistä.

Esitys vesienhoidon ympäristötavoitteista ja hankekohtaisista poikkeamisista siis sujuvoittaa lupamenettelyä. Tarkoituksena on mahdollistaa nopeampia investointeja, niiden lisäämistä Suomessa, selkeyttää lainsäädäntöä, kun voimassa olevan oikeuskäytännön mukaisia säännöksiä ympäristötavoitteista sisällytetään nyt myös suoraan lainsäädäntöön. Tällä hetkellä meillä on mahdollista esittää argumentteja, että eräissä luvitukseen liittyvis- sä tuomioistuinkäsittelyissä lupia on kaatunut sen tähden, että viranomainen on tulkinnut suppeammin kansallista lainsäädäntöä, kun taas sitten tuomioistuimessa on laajemmin tul- kittu myös EU-tuomioistuimen ennakkopäätöksiä koskien erityisesti vesipuidedirektiiviä. Tätä oikeusvarmuutta, joka on tärkeä osa luvitusta, pyritään tässä parantamaan.

Vesienhoidon suunnitteluun sisältyvien joustojen käyttöä siis tehostettaisiin, ja näitä laadullisesti ovat erityisesti vesienhoidon tavoitteiden saavuttamisen määräajan pidentä- minen ja tietyissä tapauksissa alennetut tilatavoitteet näiden vesistökohtaisten poikkeusten kohdalla niistä rajatuista perusteista riippuen, mitkä lakiin nyt tulisivat kirjoitettavaksi.

Kolmas aspekti on se, että tämä on budjettilaki ja budjettilaki siitä syystä, että talousar- viossa ehdotetaan kolmen miljoonan euron kertaluontoista panostusta vesiä koskevan tie- donhallinnan merkittävään kehittämiseen. Ja kun yhdistetään tämän lain nyt tuoma selkey- tys lupaharkinnan rooliin suhteessa vesilainsäädäntöön, viedään kotimaiseen lainsäädän- töön nämä ehdot, niin tämä parempi vesistövaikutuksia koskeva tiedonhallinta on keskei- nen väline siihen, että myöskin viranomaistyö on laadukasta, tarkkaa ja nopeaa. Ja toivot- tavasti tämä osaltaan lisää sitä, että sitten myös muutoksenhakuun on vähemmän tarvetta, mutta myös jos muutoksenhakuun mennään, niin tuomioistuinten on nopeampi ja helpom- pi selvittää ratkaisunsa perusteet.

Lupa- ja lausuntomenettelyn sujuvoittamiseksi luotettavien ja ajantasaisten tietojen tu- lisi olla laajasti toiminnanharjoittajan mutta myös viranomaisten ja kansalaisten saatavilla ympäristöhallinnon tietojärjestelmistä, ja tähän tällä budjettiesityksellä, joka näihin lakei- hin liittyy, pyritään. Ja tätä kautta, kun selvittämismahdollisuus tulisi suoraan viranomai- sen tietojärjestelmistä, se vähentäisi myös yritysten taloudellista taakkaa erillisten konsult- tiselvitysten tilaamisessa, parantaisi yritysten tasavertaisuutta riippumatta konsulttityön ti- laamisen mahdollisuuksista ja lisäisi tietoa vesien tilasta ja niiden kehittymisestä. Myös vesien seurantaan ehdotetaan tätä myöten pidempiaikaista lisämäärärahaa.

Muutosten olisi tarkoitus tulla voimaan 1. päivänä tammikuuta 2025.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille esittelystä, ja sitten puhuja- listaan. — Edustaja Kallio.

18.53 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ympäristövaliokunnan jäsenenä joi- tain huomioita.

Oma kotimaakuntani Etelä-Savon pinta-alasta on neljäsosa vettä, ja 97 prosenttia vesis- töistä on hyvässä tai erinomaisessa tilassa. Koko Vuoksen vesistöalueen kaikista vesistöis- tä puolet on erinomaisessa tilassa, kuten muun muassa Etelä-Savossa kaikki Saimaan suu- raltaat. Vuoksen vesistöalueen vesienhoitosuunnitelmassa on koko alueen keskeiseksi ve- sienhoitokysymykseksi asetettu erinomaisessa tilassa olevien vesien tilan säilyttäminen.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Nyt käsitellyssä oleva hallituksen esitys ei välttämättä edistä tämän tavoitteen toteutumista.

Arvoisa puhemies! Vaikka lakiesityksessä mainittujen hankkeiden osalta olisikin perusteita nopeuttaa niiden lupamenettelyä, sisältää esitys riskin siitä, että poikkeamiset muuttuvat erityistilanteista vakiintuneeksi käytännöksi. Samaan aikaan vesipuidedirektiivin edellyttämät vesihoitotyöt voivat kirjaimellisesti vesittyä, mikäli toisaalla poiketaan vesien tilalle asetetuista vaatimuksista.

Ei voi olla oikein, että samaan aikaan ja samalla alueella maa- ja metsätalouden vesienhoitovelvoitteita kiristetään ja samalle alueelle myönnetään esimerkiksi vaikkapa kaivoslupa, jolla on oikeus poiketa vesien tilalle asetetuista tavoitteista. Miksi kaivostoiminta voisi huonontaa vesien tilan samaan aikaan, kun maa- ja metsätaloudelta vaaditaan sen parantamista?

Etelä-Karjalan liiton lausunnossa todetaankin seuraavaa: ”Etelä-Karjalan liitto huomauttaa, että väljät ja epätarkat muotoilut voivat pahimmillaan johtaa siihen, että laki toimii yleisenä valtakirjana esimerkiksi vihreän siirtymän hankkeissa. Ekologisen tilan heikennyksiin ei ole varaa etenäkään ilmastonmuutoksen etenemisestä aiheutuvien olosuhteiden muutosten ja epävarmuuksien vuoksi.”

Kymenlaakson liiton — Etelä-Savo, Etelä-Karjala ja Kymenlaakso ovat siis Kaakkois-Suomen vaalipiirissä olevia maakuntia — lausunnossa puolestaan todetaan seuraavaa: ”Matkailu liittyy Kymenlaaksossa keskeisesti luontoon ja etenkin vesiympäristöön. Kymenlaaksossa on sekä merkittäviä järviolueita että Suomenlahden rannikko, ja ne ovat merkittäviä vetovoimatekijöitä. Vesiympäristön tilan parantaminen on keskeistä vetovoiman kasvattamiseksi. Vesiympäristön tila vaikuttaa myös maakunnan elinkeinon ja muun toimintaympäristön kehittämiseen. Esimerkiksi kalankasvatuksen kehittäminen on haastavaa Suomenlahdella rannikkovesien heikentyneen tilan vuoksi. Kymenlaakson maakuntakaavan 2040 koko suunnittelualuetta koskevan määräyksen mukaan alueiden käytön yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja yhteiskunnan toimintojen sijoittelussa on erityistä huomiota kiinnitettävä vesien ekologisen tilan parantamiseen. Kymenlaakson liitto katsoo, että hallituksen esityksen luonnosta tulee vielä muokata sen varmistamiseksi, että vesiympäristön suotuisa kehitys taataan myös tulevaisuudessa.”

Arvoisa puhemies! Kuten Etelä-Savon maakuntaliiton lausunnossa todetaan, Etelä-Savon maakunnan vahvuus on Saimaan ja Puulaveden sekä muiden alueen vesistöjen vedenlaadun erinomaisuus, eikä tätä vahvuutta haluta menettää. Mikäli näin tapahtuu tämän lakiesityksen seurauksena, maakunnan keskeiset elinkeinot, matkailu ja maatalous sekä myös loma-asutus, ovat sen maksumiehinä. Jos poikkeaminen veden laadun suhteen on helpointa erinomaisessa tilassa olevien vesistöjen äärellä, houkuttelee se juuri näille alueille toimintaa, josta aiheutuu ongelmia veden laadulle, esimerkiksi kaivostoimintaa. Tämä ei saa eikä voi olla lakimuutoksen tarkoitus. Sen vuoksi lakiesityksen vaikutukset, niin välittömät kuin välilliset, on arvioitava äärimmäisen tarkkaan ja vakavasti.

Arvoisa puhemies! Vaikka Suomesta löytyisikin merkittävä osa Euroopan unionin kriittisiksi luokiteltavista mineraaleista, se ei saa tehdä meistä EU:n mineraaliautomaattia. Samaan aikaan EU on rajoittamassa metsiemme käyttöä monin eri tavoin sekä kiristämässä maatalouden toimintaedellytyksiä, ja samaan aikaan EU haluaa tehdä maamme maaperän hyödyntämisen mahdollisimman helpoksi.

On hyvä muistaa, että metsät ja pellot kasvavat uutta satoa joka vuosi. Kaikki, mikä maan alta kaivetaan, loppuu joku päivä. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista, poissa. — Edustaja Elo.

18.58 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Puhdas vesi on kansallinen ylpeyden aiheemme. Meillä on kuitenkin aivan liian paljon vesistöjä, jotka eivät ole hyvässä kunnossa. Vesiluonnosta huolehtiminen on todella tärkeä tavoite, jossa Suomi on toistuvasti epäonnistunut. EU:n vesipuitedirektiivin tavoitevuosia on lykätty kerta toisensa jälkeen pidemmälle tulevaisuuteen. Tämä ei ole meille kunniaksi.

Hallitus on ohjelmassaan luvannut joitakin vesiensuojelutoimia, mutta niitä odotellaan yhä. Iso kuva on, että pienistä parannuksista huolimatta hallitus heikentää toimillaan ja toimimattomuudellaan vesien tilaa monin tavoin. Vesiensuojelun rahoitusta on leikattu murto-osaan, soiden ojitus jatkuu, ravinteiden kierrätys sakkaa. Vesien hyvää tilaa ei tulla saavuttamaan niin kauan kuin niiden pilaamisen annetaan jatkua.

Arvoisa puhemies! On hyvä, että tällä esityksellä lakiin tuodaan tarkennuksia vesistöjen heikentämisen kiellosta ja vesien hyvän tilan saavuttamisesta. Se selkeyttää tilannetta. Hyvää on myös lisärahan osoittaminen vesien tietojärjestelmiin. Mutta ongelmallista ympäristön kannalta on se, että poikkeamismahdollisuuksia vesien hyvän tilan tavoitteista löysennetään. Näin ei pitäisi toimia tilanteessa, jossa Suomi on pahasti myöhässä vesien hyvän tilan saavuttamisesta. Tällä löysennyksellä pyritään edistämään vesivoiman rakentamista vihreän siirtymän nimissä. Tätä ei voi kannattaa. Vesivoiman haitalliset luontovaiikutukset ovat varsin hyvin tunnettuja, ja niitä pitäisi pyrkiä päinvastoin lieventämään. Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että hankekohtaisen poikkeamisen mahdollistaminen voi lisätä haitallisia vaikutuksia vesiin ja hidastaa vesien hyvän tilan saavuttamista.

Arvoisa puhemies! Ministeri Mykkänen, olette todennut, että hallitus haluaa ottaa käyttöön vesipuitedirektiivin mahdollistamat kansalliset joustot, jotta vihreää siirtymää edistävien hankkeiden olisi mahdollista hakea ympäristövelvoitteista poikkeamista ja käsittely olisi nykyistä jouhevampaa. Tämä kuulostaa siltä, että olette valmiita edistämään vesivoimahankkeita, vaikka niillä olisi haitallisia vaikutuksia vesiluontoon. Tämä ei kuulosta hyvältä. Ihmettelen myös sitä, miksi ette ole tuonut tässä yhteydessä hallituksen lupaamia vesiluonnon tilaa parantavia muutoksia, kun vesilaki nyt on täällä eduskunnan käsittelyssä. Hallitusohjelmassa lupaatte muun muassa päivittää vesilakia siten, että vanhojen vesilupien päivytyksen lisäksi niin sanotuille nollavelvoitelaitoksille voidaan asettaa kalatalousvelvoitteita.

Olette luvannut rahoittaa Palokin koskien vapauttamisen ja patojen purkamisen. Näitä rahoja ei vielä ole toistaiseksi näkynyt. Ja edellisellä kaudella kokoomus lupasi korjata työtaturman, jossa pienten virtavesien, lähteiden ja kalkkilampien suojeleu poistettiin eduskunnan käsittelyssä äänestyksellä. Tämä olisi ollut nyt hyvä tilaisuus korjata tämäkin asia ja osoittaa, että olette vakavissanne vesiluonnon puolella. Kysynkin ministeriltä: miksi olette valmiita löysentämään vesiensuojelun tasoa, ja miksi ette ole tässä yhteydessä tuonut vesiluonnon tilaa parantavia vesilain muutoksia eduskunnan päätettäväksi?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pitko.

19.01 **Jenni Pitko vihr:** Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on kyse poikkeamismahdollisuuksien lisäämisestä vesien hyvän tilan saavuttamiseksi. Suomi on jo

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

myöhässä vesipuitedirektiivin tavoitteesta vesien hyvän tilan saavuttamisesta. Tavoite olisi ollut saavuttaa vesien hyvä tila vuonna 2027, mutta kun katsoo tätä, mitä tällä hetkellä tapahtuu vesiemme suhteen, on vaikea uskoa, että pääsisimme tähän, valitettavasti, ja tämä on yksi esitys, joka vie meitä vain kauemmaksi tästä tavoitteesta.

Euroopan komissio lähetti juuri äsken hallitukselle varoituksen Suomen vesien hyvään tilaan pääsemisen kiirehtimiseksi. Ihmettelen, miksi hallitus on päättänyt tuoda tänne eduskuntaan ensiksi hallitusohjelmasta juuri ne esitykset, mitkä heikentävät tai mahdollisesti ainakin heikentävät vesistöjen hyvää tilaa. Hallitusohjelmassa olisi ollut myös esityksiä, jotka olisivat parantaneet vesien hyvän tilan, mutta tietääksemme nämä eivät ole edes valmistelussa. Vesilaki ja nollavelvoitelaitokset pitäisi olla ensimmäisenä työlliställä, kun vesistä koskevaa lainsäädäntöä tehdään. Se on hallitusohjelmassa, mutta olisi kiva kuulla ministeriltä, onko tämä etenemässä. Ymmärtääksemme olemme täällä saaneet tietoa, että ei ole etenemässä.

Toiseksi tämä purojen ja lähteikköjen suoja, joka viime kaudella jäi tässä salissa tekemättä kokoomuksen työtaturman vuoksi, tulisi saattaa vesilakiin. Lisäksi tutkijat ovat esittäneet paljon pienempiä ja suurempia keinoja, miten suomalaisia vesistöjä voitaisiin auttaa. Metsien ojitukset tulisi säätää luvanvaraiseksi, jotta pystyisimme hallitsemaan sitä kiintoaineksen määrää, mikä meidän vesistöihin metsäojituksista valuu. Vesistöjen suoja-kaistat myös suojaisivat meidän virtavesiämme. Metsälain 10 §:n tulkinnassa palaaminen vanhaan tai ylipäänsä arvokkaiden metsäluontokohteiden pienialaisuusvaatimuksen poistaminen olisi tehokas toimi suojata meidän vesistöjämme. Kaivosten jätevesialtaiden päästöt tulisi saattaa kuriin ja katsoa koko kaivoslainsäädäntö läpi sillä silmällä, että pystymme varmistamaan sen, että tämmöisiä ympäristökatastrofeja, mitä tälläkin hetkellä tapahtuu — esimerkiksi Lapissa pohjavesiä pilaantuu tai jätevesiä lasketaan luonnon vesistöihin — ei pääsisi tapahtumaan. Kysynkin ministeriltä: mitkä ovat ne lakimuutokset, mitä te olette tuomassa [Puhemies koputtaa] tänne lakiin, millä parannetaan vesien tila?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kosonen.

19.05 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä hyvää on se, että nämä vesienhoidon ympäristötavoitteet tulevat sitoviksi ja vastaavat siten myös EU-sääntelyä.

Mutta kuten tässä aikaisemmatkin puhujat jo kummastelivat tätä poikkeamismenettelyä, joka olisi tulossa tämän kautta sitten mahdolliseksi tästä vesipuitedirektiivistä, niin myös minä jatkan sitä kummastelua, ympäristötavoitteesta poikkeaminen kun tarkoittaa aina väistämättä heikennyksiä ympäristön tilaan ja tässä kohtaa tietysti meidän vesistöihimme. Teillä on hallitusohjelmassa hienoja tavoitteita esimerkiksi Itämeren suhteen, ja niin kuin hyvin tiedetään, kaikki vedethän lopulta Suomessakin laskevat Itämereen. Aika tarkasti targetoitu Saaristomeri-ohjelma on, muualle ei juuri rahaa näihin kunnostustoimiin riitäkään, mutta valitettavasti olette sitten mahdollistamassa tämmöisen hankekohtaisen poikkeamismenettelyn, jolla voitaisiin näiden vesien tilaa itse asiassa suoraan huonontaa. Itse tällä tavalla Saimaan rannalla kasvaneena ja aina eläneenä sanon, että vaikka meillä ovatkin erittäin hyvässä kunnossa siellä ne suuret altaat, niin ne eivät ole siellä hyvässä kunnossa pelkästään sillä tavalla, että annetaan esimerkiksi tällaisten poikkeusmenettelyiden tulla lakeihin. Meillä siellä Saimaalla joka ikinen kunta esimerkiksi vastustaa kaivos-hankkeita, ja tähän tarkoittaisi juurikin sitä, että kun on näitä kriittisiä mineraaleja, joita

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

kaivoksista sitten saadaan, niin voitaisiin näitä kaivos Hankkeita helpommin saada lupamennettelyissä läpi.

Ja sitten myös toinen asia, tämä säätökykyinen vesivoima. Se on varmasti myös yksi, mihin tällä tähtäätte — se lukee siellä hallitusohjelmassakin. Todella toivon, että kun tuo vesiensuojelun rahoitus on rajusti tällä kaudella leikkaantunut ja sitten samalla teillä on tavoitteena tehdä poikkeusmahdollisuudet helpommaksi, niin sitten jostakin löytyisi niitä tekoja nimenomaan sen suhteen, että meillä olisi edelleen Suomessa se, mikä meillä on erittäin arvokasta, eli puhtaat, upeat vedet.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Puisto.

19.07 **Sakari Puisto ps:** Arvoisa puhemies! Me olemme lähetekeskustelussa tästä hallituksen esityksestä. Tämä esitys on tulossa ympäristövaliokuntaan mietinnölle mutta myös talousvaliokuntaan lausunnolle. Tässä ovat nämä lupaprosessit ja poikkeusmenettelyt, mikä tietysti liittyvät tuotantoinvestointeihin.

Tästä oikeastaan kysyisin. Kun viime vuoden lopulla oli tämä työryhmä, joka laati mietinnön muotoon ikään kuin hallituksen esityksen luonnoksen, ja tästä oli lausuntokierros, niin voisitteko, hyvä ministeri, kommentoida? Siinä oli myös ihan teollisuuden puolelta monia selkeytettäviä asioita. Miten näitä asioita on nyt viety eteenpäin, ja mikä se tilanne tällä hetkellä on näiden eri investointien ja lupaprosessien selkeyttämisen osalta mutta myös muuten? — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jukkola.

19.09 **Janne Jukkola kok:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallitus vie askel askeleelta eteenpäin hankkeita, joissa selkeytetään lakia ja lupavaatimuksia, jotta Suomeen saataisiin lisää investointeja vauhdittamaan talouskasvua ja vahvistamaan työllisyyttä. Tällä kertaa käsittelyssä on hallituksen esitys koskien vesienhoidon ympäristötavoitteita ja niistä poikkeamista.

Esityksen taustalla on EU-tuomioistuimen vuonna 2015 antama niin kutsuttu Weser-päätös, jonka perusteluissa linjattiin, että yksityiselle hankkeelle ei saa myöntää lupaa, jos se heikentää vesimuodostuman yksittäistä tilatekijää tai vaarantaa hyvän tilan tavoitteen saavuttamisen. Suomessa korkein hallinto-oikeus vahvisti Weser-ratkaisussa omaksutun kannan vuonna 2017. Linjaus on muuttanut oikeustilaa merkittävästi. Suomessa esimerkiksi Finnpulpin maailman suurimmaksi suunnitellun havusellutehtaan ympäristölupa kaatui nimenomaan tähän Weser-päätöksen tulkintaan. Vaikutuksia on ollut myös moniin muihin suunniteltuihin investointeihin.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä nyt käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä Weser-päätös viedään osaksi kansallista lainsäädäntöä. Esityksen tavoitteena ei siis ole tiukentaa nykyistä investointilupakäytäntöä vaan selkeyttää sitä siten, että jatkossa lupaharkinta olisi nykyistä selkeämmin kansalliseen lakiin perustuvaa. Kun Weser-päätöksen vaikutukset tunnustetaan kansallisessa laissa, voimme ottaa käyttöön rajattuja poikkeuksia EU-direktiivin mahdollistamalla tavalla. Tässä esityksessä hallitusohjelman mukaisesti joustot otetaan täysimääräisesti käyttöön. Tavoitteena on helpottaa erityisesti kestävä kehityksen mukaisten hankkeiden ympäristöluvitusta. Epävarmuus on pahinta myrkyä investointihankkeiden toteutumiselle. Hallitus pyrkiikin sekä täsmentämään lakeja että parantamaan

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

tietoperustaa vesien tilasta, mikä on myös käytännön edellytys investointien toteutumiseksi.

Budjettiriihessä hallitus päätti ensi vuodelle ylimääräisestä 3,6 miljoonan euron panostuksesta vesitietojärjestelmän kehittämiseksi. Tarvitsemme täsmällisempiä tietoja vesiemme tilasta. Vastuulliset yritykset tarvitsevat tietoja, jotta hankkeita ei lähdetä suunnittelemaan väärin perustein, ja viranomaiset tarvitsevat tietoa, jotta lupapäätökset voidaan perustaa tietopohjaan, joka kestää myös oikeusasteiden tulkinnan.

Haluankin vielä kiittää ministeri Mykkästä tässä yhteydessä laajasti ansiokkaasta työstäsi paremman investointilupaympäristön sekä puhtaan ympäristön, ilmaston ja talouskasvun edistämiseksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Meillä alkaa päättävä aika, joka tähän on varattu. Ministerille viimeinen puheenvuoro tässä vaiheessa. — Olkaa hyvä.

19.13 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen: Arvoisa puhemies! Kiitos puheenvuoroista.

Ehkä aloittaisin sillä, että tavallaan tunnelmaani jopa helpottaa se, kun täällä edustajat käyvät läpi tuntemuksiaan niinpäin, että tässä mahdollistettaisiin liikaa. Täytyy sanoa, että itse tämän lain valmistelussa huoli on ollut lähinnä se, ajaudutaanko tilanteeseen, jossa tämän lainsäädännön tuominen kansalliseen lakiin näillä tarkennuksilla, jotka tässä esityksessä nyt on, tekee liian vaikeaksi luvittaa puhtaan siirtymän investointeja jatkossakin.

Kun täällä erityisesti edustajat Kallio ja Kosonen kuvasivat, että nyt teollisuudelle luodaan investointeihin lupamahdollisuuksia ja samalla hajakuormituksen osalta erityisesti maatalouden toimintalupaehdot kiristyvät, niin itse olen pelännyt vähän päinvastoin käyvän. Usein kun teollisuuden investointeja tarkastellaan jonkun yksittäisen valuma-alueen osalta, niin aika pienikin muutos vesistökuormituksessa katsotaan mahdottomaksi, jolloin hanke estyy. Mutta sitten taas niin teollisuuden olemassa olevaan kuormitukseen kuin alkutuotannon hajakuormitukseen meillä ei oikein ole keinoja puuttua sellaisessakaan tilanteessa, jossa joku uusi investointi olisi kuitenkin vihreän siirtymän ja työpaikkojen kannalta erityisen tärkeä ja voitaisiin kompensoida tekemällä muutos olemassa olevaan toimintaan. Tähänkin sinänsä hallitus on valmistelemassa toista lakiehdotusta niin sanotusta vesistöaluekompensaatiosta, jossa voitaisiin toimijoiden välillä sopia siitä, että uusi toimija rahoittaa päästöjen vähentämistä toisessa hankkeessa. Se toisi yhden edellytyksen tietysin hyvin tarkoin rajauksin sitten taas ympäristöluvituksessa, mutta se ei suoraan nyt liity tähän hallituksen esitykseen. Mutta jos totuus on jossain siellä välillä, mitä täällä edustajat Kallio ja Kosonen pelkäsivät ja mitä minä olen pelännyt, niin silloinhan tässä ollaan ehkä sitten oikealla polulla, kuten tarkoitus onkin.

Sitten tässä oli useissa puheenvuoroissa huolta vesivoimarakentamisesta. Sanoisin, että itse en pidä kovin realistisena, että merkittäviä vesivoimarakentamishankkeita sinänsä olisi vireillä. Ehkä joitain pumppuvoimahankkeita voi olla tulevaisuudessa, mutta ne eivät ole sen tyyppistä perinteistä, säilövää vesivoimapatomista. Enemmän kyse on jalostavan teollisuuden hankkeista, joissa puhutaan vaikka akkuklusterin hankkeista tai monesta muusta vihreän siirtymän tärkeästä puolesta ja siitä tasapainosta, että jos on pieni vesistövaikutus vanhan vesistövaikutuksen päälle, niin voidaanko tehdä poikkeamispäätöksiä. Sinänsähän nämä poikkeamisperusteet tulevat suoraan direktiivistä, ja niitä ei tässä hallituksen esityksessä ole säädetty. Sen takia nimenomaan se erinomaisesta tilasta hyvään poikkeaminen on

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

se ainoa alennusmahdollisuus, ja muuten mennään sitten vain ikään kuin parannustavoitteiden aikataulujoustomahdollisuuksilla, ja uskon, että nekin tulevat olemaan hyvin säänneltyjä, haluttiin tai ei.

Kysyttiin muutamista muista hallituksen esityksistä, aivan oikein, vesistöjen tilaan liittyen. Tämä niin sanottu nollavelvoitelaitoslaki, jolla siis näihin vanhoihin, tyypillisesti pienten vesivoimaloiden vesilupiin, jotka ovat ikuisesti voimassa, tuotaisiin takautuvasti kalalautusvelvoitteet kalanousuportaineen tai muine ratkaisuineen, on sinänsä oikeusministeriössä listalla, ja teemme kaikkemme, jotta mahdollisimman nopeasti se saataisiin valmisteltua sieltä ulos. Toki tässä monikin asia kiirehtii sinänsä sitä, että tällaisia toimia myös Suomelta odotetaan.

Palokin osalta valtioneuvoston kanslialle on sovittu kehysriihen päätöksellä vastuu neuvotella. Sopimusrahat kyllä sinänsä olisivat hallitusohjelmassa varatun mukaisesti olemassa ja kehysriihessä vielä vähän laajennetustikin, mutta haaste on se, miten tämä yksityisoikeudellisesti saadaan sovittua Pohjois-Karjalan Sähkön kanssa, ja sitä valtioneuvoston kanslia vie eteenpäin — toivottavasti kuulemme uutisia siitä mahdollisimman nopeasti.

Ennallistamisasetuksen toimeenpanon yhteydessä, jota on käynnistetty, tullaan erityisesti virtavesien, purojen ja pienten vesistöjen osalta etenemään kyllä ennallistamistyössä ja suojaamistyössä. Nämä ovat sen tyyppisiä luontotyyppisiä, joita ennallistamisasetus aivan erityisesti suojaa, ja siinä yhteydessä varmaan palataan myös näihin pykäliin kansallisessa lainsäädännössä.

Miksi tämä esitys on kärkipäässä? Sinänsä siihen ehkä se prosessivastaus, että pääsyy on se, että tämä hallituksen esityksen pohja oli oikeastaan perintönä jo vuosien 2022—2023 valmistelusta. Toki sitä työryhmätyötä jatkettiin ja pyrittiin erityisesti varmistamaan vaikutukset vihreän siirtymän investointeihin, mutta pohja oli ikään kuin valmiina. Sen takia tämä on nyt nopeammin täällä verrattuna moneen muuhun muutokseen.

Edustaja Puisto kysyi vielä myös, miten tämä esitys nyt prosessina poikkeaa siitä, mikä oli lausuntokierroksella vajaa vuosi sitten. Keskeinen kysymys, jota tässä on tarkasteltu — ja tämä on aika teknistä ja yhteisöjuridista — on se, missä tilanteissa se mahdollisuus vihreän siirtymän investoinneissa poiketa näistä tilatavoitteista, myös niillä tarkoilla ehdoilla, minkä verran voidaan poiketa, tulisi harkintaan ja missä ei. Siinä on pyritty nyt hakemaan ratkaisua, joka mahdollistaisi viranomaisen harkinnan mukaan poikkeamisen näissä investoinneissa hieman useammin. Ja myös sitten se, missä tilanteessa laukeaa vanhojen, olemassa olevien teollisuuslaitosten osalta toimintaa laajentavien investointien kohdalla uudelleenarviointi lupaehdoissa, on sellainen asia, joka vaikuttaa tietysti meidän investointivarmuuteen ja kysymykseen laitosten ylläpidosta. Nämä ovat ehkä niitä keskeisiä kysymyksenasetteluja, mutta siellä on paljon semmoista teknistä selventämistä. Tämä on ollut, niin kuin olen moneen kertaan sanonut, sellainen prosessi, jossa on oltu hyvin paljon puun ja kuoren välissä, [Puhemies koputtaa] koska ei toteuteta ainoastaan vesiputedirektiiviä vaan yhteisötuomioistuimen tekemiä ennakkopäätöksiä, ja toisaalta pyritään sovittamaan ne kansalliseen ympäristöön puhtaan siirtymän investointeja mahdollistavasti ja samalla vesienhoidon tavoitteesta huolehtien.

Tässä on nyt yritetty tämä kokonaisuus sitten tuoda sellaisena, että se olisi mahdollisimman tasapainoinen, ja nyt sitten tietysti valiokunnat sitä tarkastelevat. Kuten sanoin, toivottavasti se saadaan nopeasti kuitenkin vuoden alussa voimaan, ja tämä vesitietopankki vielä sitten parantaa sitä luvituksen laatua osaltaan tähän liittyen.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 19.19.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.31.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä istunnossa keskeytetyn asiakohdan 6 käsittelyä. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

20.31 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Lakiesityksessä ehdotetaan muutettavaksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettua lakia, ympäristönsuojelulakia ja vesilakia. Vesienhoitolakiin lisättäisiin vesipuitedirektiivin mukaiset tavoitteet vesien hyvän tilan saavuttamisesta sekä heikentämisen kiellosta. Lisäksi lisättäisiin ehdot sille, miten näistä voidaan poiketa. Sen lisäksi ympäristönsuojelulakiin ja vesilakiin lisättäisiin uusi luvanmyöntämisedellytys. Näiden taustalla on EU:n vesipuitedirektiivin parempi huomioiminen.

Tästä käytiin jo ihan hyvä ja pitkä keskustelu. On hyvä, että lakiin tuodaan tarkennuksia heikentämisen kiellosta ja vesien hyvän tilan saavuttamisesta. On tärkeää, että vesien hyvää tilaa edistävää vesipuitedirektiiviä tätä kautta pyritään paremmin toteuttamaan.

Arvoisa puhemies! Olen erityisen huolissani kaivostoiminnan vaikutuksista vesistöihimme. Vaikka mineraalien puolesta, saatavuuden puolesta, voimme olla houkutteleva maa kaivostoiminnalle, pitäisi ymmärtää, että meidän vetisyyden, meidän pohjavesien osalta taas olemme siihen erittäin haastava maa. Meidän pohjavetemme ovat korkealla, ja myös pilaantumisriski on silloin hyvin korkea, jos sääntely ja osaaminen sekä valvonta eivät ole riittäviä. Kannan tästä suurta huolta. On myös ongelmallista, että tällä muutoksella pyritään edistämään vesivoiman rakentamista vihreän siirtymän nimissä, vaikka vesivoiman haitalliset luontovaikutukset ovat hyvin tunnettuja ja selkeitä. Huolenaiheita riittää.

Huolta kannan myös siitä, että vesiensuojelun rahoitus ei ole noussut tällä kaudella. Päinvastoin se on murto-osa siitä, mitä se viime kaudella oli. Olisin ministeri Mykkäselle todennut, että me ollaan pitkään Espoon neuvottelupöydissä nähty se, että kunnan rahoituksella vesien, virtavesien ennallistamis- ja suojeluhankkeet eivät juuri etene. Kunnasta sitä rahoitusta ei löydy. Me tarvitaan siihen valtion sitoutumista.

Hallitusohjelma ja kokoomuspoliitikot, usein vesillä liikkuvatkin poliitikot, lupaavat paljon meidän vesiensuojelun tilan parantamisesta, mutta enemmän valitettavasti olen kuullut kaunista puhetta kuin itse tekoja. Siellä hallitusohjelmassa luvataan parantaa virtavesien tilaa, ja tässä tulee jo toinen budjettiesitys, enkä vielä näe rahoitusta Palokin koskien vapauttamisen osalta tai patojen purkamisen osalta. Ja nyt kun on vesilaki auki, niin en ymmärrä myöskään sitä, että kun viime kaudella kokoomuksen edustajat totesivat, että oli tämmöinen lapsus ja erhe, kun pienten virtavesien, lähteiden ja kalkkilampien osalta vesilaissa nämä jäivät huomioimatta, niin miksei tätä nyt sitten korjata.

Eli todellakin hämmästyttäjä herättää tämä ristiriitainen puhe, jota hallituksen osalta kuuluu. [Puhemies koputtaa] EU:n ennallistamisasetuksessa vesien osuutta Suomessa olisi myös parannettu, ja [Puhemies koputtaa] sitäkin hallitus tuntui vastustavan.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Mikkonen.

20.35 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Suomi on tuhansien järvien maa, ja puhtaat vedet ovat varmasti meidän kaikkien yhteinen tavoite. Valitettavasti tämän tavoitteen saavuttamiseen on edelleen matkaa, ja siksi on tärkeää tehdä työtä sen eteen kaikilla sektoreilla.

Onkin hyvin harmillista, että hallitus on leikannut resursseja jättimäisesti vesiensuojelusta. Hyvää on, että kuitenkin viime kaudella aloitettuun Saaristomeren suojeleohjelmaan hallitus on ollut hyvin sitoutunut.

Olen usein toivonut, että koska taloudelliset resurssit ovat niukat, niin hallituksen tulisi käyttää aktiivisesti muita työkaluja, kuten lainsäädäntöä. No, nyt meillä on käsissämme vesiä koskevaa lainsäädäntöä. Sen myötä vesienhoitolakiin lisättäisiin vesipuidedirektiivin mukaiset tavoitteet vesien hyvän tilan saavuttamisesta sekä heikentämisen kiellosta. Tämä on hyvin tärkeää ja kannatettavaa, ja se on edellytys sille, että voimme päästä EU:n vesipuidedirektiivin velvoittamaan vesien hyvään tilaan.

Sen sijaan ihmettelen, että samanaikaisesti lainsäädäntöön ollaan lisäämässä säännöksiä, joilla haetaan poikkeuksia direktiivin noudattamiseen — siis helpotuksia siihen, että vesiä saisikin pilata.

Arvoisa puhemies! Suomessa on pitkät perinteet vesiensuojelussa. Tuloksiakin on syntynyt, mutta silti olemme vielä kaukana tuosta vesipuidedirektiivin velvoittamasta vesien hyvästä tilasta. Euroopan ympäristövirasto julkaisi alkuviikosta raportin koskien eurooppalaisten vesistöjen tilaa. Raportti kertoi, kuinka työtä vesiensuojelun eteen tarvitaan kaikkialla. Suomen tilanteesta ei ollut saatavilla uutta tietoa, sillä tuoreimmat tietomme ovat vuodelta 2019, ja silloin tilanne oli se, että järvien ja jokien tila oli pysynyt ennallaan kuuden vuoden takaiseen verrattuna, rannikkovesien tila sen sijaan oli heikentynyt ja etenkin pienet järvet kärsivät rehevöitymisestä ja virtavedet liettymisestä.

Arvoisa puhemies! Todellakin Suomi on sitoutunut vesipuidedirektiiviin eli saavuttamaan vesien hyvän tilan. Euroopan komissio ilmoitti kaksi viikkoa sitten, että se on aloittanut rikkomusmenettelyn Suomen hallitusta vastaan, koska emme ole saavuttaneet direktiivin tavoitetta. Hallituksella on nyt kaksi kuukautta aikaa vastata ja kertoa, miten tuo tavoite aiotaan saavuttaa.

Vesien hyvän tilan saavuttamiseksi esimerkiksi voimalaitoksille ja teollisuuslaitoksille myönnettyjä vesi- ja ympäristölupia tulisi päivittää. Nykyiset, jopa vuosikymmeniä vanhat luvat eivät vastaa tämän päivän tietämystämme haittojen vaikutuksista vesiluontoon, eikä niissä sallittu teknologia vastaa nykyaikaa.

Olinkin hyvin hämmästynyt, että tässä lakiesityksessä, jossa tehdään muutoksia niin vesilakiin kuin ympäristönsuojelulakiin, ei kuitenkaan ole esitetty niitä muutoksia, jotka mahdollistaisivat vesitalouslupien päivittämisen. Sen sijaan lakiesitykseen todellakin tuodaan poikkeamismahdollisuus, jolla halutaan helpottaa esimerkiksi vesivoiman rakentamista tilanteessa, missä lainsäädäntömme ei ole ajan tasalla vesivoiman kalatalousvelvoiteisiin ja niiden päivittämiseen liittyen.

Arvoisa puhemies! Hallitus on ohjelmassaan nostanut vahvasti esiin virtavesien suojelelun, mutta se ei onnistu, jos vaelluskalat eivät pääse vesivoimalaitosten ohi lisääntymään kotijokiinsa, ja tämä vaatii vesitalouslupien päivittämistä nykyaikaan. Osasta vesivoimaloista jopa puuttuu kokonaan kalatalousvelvoitteet, ja monissa ne ovat täysin vanhentuneet eivätkä perustu vaelluskalojen luontaisen lisääntymiskierron mahdollistamiseen.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Olen hyvin tietoinen siitä, että muutos niin sanottuihin nollevelvoitteisiin vesivoimalaitoksiin — eliikkä sellaisiin vesivoimalaitoksiin, joissa ei ole minkäänlaisia velvoitteita — olisi pitänyt tehdä jo viime hallituksessa, ja se oli myös viime hallituksen ohjelmassa, mutta silloin aika loppui kesken. Mutta se, mitä ehdimme kuitenkin tehdä, oli varsin kattava taustatyö, jotta tämä hallitus voisi nyt hyvin nopeasti viedä tuon lakimuutoksen maaliin, siis sen saman muutoksen, joka myös tämän hallituksen ohjelmaan on kirjattu. Mutta nyt kuitenkin tässä lakiesityksessä se ei ole mukana. Se on jätetty hyllylle odottamaan, ja pahoin pelkäänkin, että teiltäkin, nykyhallitus, voi aika loppua kesken, kun ette ole siihen nyt tarttuneet.

Yhtä lailla odotin, että tässä kohdin hallitus olisi vienyt lakiin viime kaudella eduskunnan hyväksymän ponnen, joka vaati vesilain muuttamista. Todellakin edellisellä hallituskaudella luonnonsuojelulain uudistamisen yhteydessä kaatui vesilakiin ehdotettu muutos, joka olisi parantanut pienten virtavesien lähteiden ja kalkkilampien suojelua. Tuo muutos kaatui tässä salissa operaatioissa, jota kokoomus sittemmin kutsui työtapaturmaksiksi ja lupasi, että asia korjataan, mutta sitäköön korjausta ei nyt tässä esityksessä näy, vaikka vesilakia muutetaan.

Haluan vielä loppuun nostaa huolen vesiensuojelutyön uusista haasteista. Ilmaston kuumeneminen haastaa valtavasti vesiekosysteemejä. Vedet ovat kyyneet aika hyvin tähän asti puskuroimaan tuota muutosta, mutta jossain kohtaa pian se raja tulee, ja onkin arvioitu, että nimenomaan vesiekosysteemin niin sanottu keikahduspiste voi olla jo varsin lähellä.

Toinen huoli on uudet pistekuormitukset. Perinteisesti olemme pystyneet vesiensuojelussa nimenomaan saamaan hyvin kuriin pistekuormitusta eliikkä yksittäisten tehtaiden tai vaikka jätevesilaitosten kuormitusta, mutta nyt uhkaa syntyä uusia pistekuormituksia kaivosteollisuudesta tai esimerkiksi akkumateriaaliteollisuudesta, kun sieltä tulee sentyyppisten aineiden päästöjä, joihin meidän lainsäädännössä ei ole asetettu ympäristölupiiin minkäänlaisia rajoja. Nyt pitäisi heti tarttua tähän, niin että emme suinkaan synnytä uusia pistekuormittajia vaan pystymme entistä vahvemmin huolehtimaan siitä, [Puhemies koputtaa] että saisimme kuriin sen hajakuormituksen metsätaloudesta, maataloudesta — tuon kuorman, joka on aina ollut paljon hankalampi vesiensuojelussa — ja pistämme toimiamme siihen emmekä salli uusia pistekuormituksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

20.43 **Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Kun tulee tuolta Lappeenrannasta, Saimaan rannalta, niin kyllä tämä vesiensuojelu ja nimenomaan herkän vesiekosysteemin säilyttäminen koskettavat kyllä asukkaita laajalti ihan puoluekannasta riippumatta. Ei tarvitse olla mikään pitkän linjan ympäristönsuojelija-aktiivi, vaan ihan tavallisetkin ihmiset ovat hyvin huolissaan, mistä kertoo esimerkiksi se, että viime vuosina nämä kaivostoiminnasta huolestuneet ihmiset ovat keränneet valtavia määriä allekirjoituksia näihin kansalaisaloitteisiin, joissa sitten on tätä huolta tänne eduskuntaan tuotu ja pyydetty toimia, että se saataisiin suojattua — erityisesti nyt Saimaan ympäristöstä tässä puhun — tältä kaivos-toiminnalta ja niiltä riskeiltä, joita siihen sisältyy. Ja meillä on alueellisesti hyvin ymmärretty se, että luonnonsuojelu ja nimenomaan tämmöinen puhdas Saimaan ympäristö ovat valtava elinvoiman lähde koko alueelle.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Tässä edustaja Mikkonen hyvin puhui näistä pistemäisistä kuormituslähteistä, tällaisista teollisuuden päästöistä, joilla historiallisesti Suomessa on tehty aika isoa työtä siinä, että nämä on saatu kuriin. Aika moni meidänkin alueella asuva muistaa vielä historiasta sen, kun esimerkiksi näiden metsäteollisuuden isojen laitosten vesistöpäästöt olivat valtavat. Silloin oli ensin vastustusta siihen, että näitä päästöjä laitettaisiin kuriin, kun puhuttiin teollisuuden kilpailukyvyn turvaamisesta ja näin pois päin. Mutta niitten toimien osalta on pystytty toteamaan, että silloin kun tehdään ja prosesseja kehitetään myöskin tämä päästöjen vähentäminen edellä, niin se tuottaa itse asiassa parempia prosesseja myös taloudellisesti ja laadullisesti ja nimenomaan nämä toimet kulkevat käsi kädessä. Nyt olisi todella tärkeää, että näitten akkumateriaalitehtaiden osalta, jotka edustaja Mikkonen tuossa hyvin nosti äsken puheenvuorossaan, toimittaisiin samalla lailla ja päättäväisesti, myöskin niin, että se normisto ohjaa jo alun perinkin oikeaan suuntaan. Tässä meillä on myös valtava mahdollisuus, koska meillä on paljon sitä teollisuutta, joka pystyy tuottamaan erilaista suodatus-tekniikkaa, tai sitten taas joitain sivuvirtoja voidaan hyödyntää ja tämmöistä kiertotalousmallia tuoda sen sijaan, että päästettäisiin näitä sitten vesistöihin. Esimerkiksi vaikkapa tuolla Haminan—Kotkan seudulla on suuri huoli siitä, että suunnitelmassa on tehdä toimia, jotka eivät varsinaisesti ole laadukkaita. Ja toisaalta sitten on mallia esimerkiksi Ruotsista, jossa sitten on pystytty tekemään parempia ratkaisuja. Meidän pitäisi Suomessa vaan rohkeasti uskaltaa tehdä kunnianhimoisia toimia siinä, että näistä päästöistä pidettäisiin huolta, ja luottaa sitten siihen, että kyllä teollisuudessa sitten löytyvät ne keinot ja insinöörit pystyvät näitä asioita ratkaisemaan ja siitä voi muodostua meille myös jatkossa sitten tulevaisuuden toimeliaisuutta. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maatilatalouden tuloverolain 5 ja 21 §:n sekä tuloverolain 32 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 75/2024 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 14/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 14/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Räsänen, Joona.

Keskustelu

19.20 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä on tarkoitus muuttaa maatilatalouden tuloverolakia sekä tuloverolakia niin, että peltojen ja metsän vuokrauksesta saadun tulon verotusta muutettaisiin siten, että vuokratuloja ei verotettaisi enää maatalouden tulonlähteessä, vaan vuokratulot verotettaisiin jatkossa vuokranantajasta riippuen joko

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

tuloverolain mukaan verotettavassa muun toiminnan tulonlähteessä tai elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaan verotettavassa elinkeinotoiminnan tulonlähteessä.

Tämä tavoite itsessään on kannatettava. Tässä esityksessä on kuitenkin sellainen poikkeus liittyen tähän verotusmenettelyyn, että maatalojen ja sellaisten osista saaduilla vuokrilla on toisenlainen kohtelu. Poikkeaman myötä maataloilta tai sen osista saatuja vuokria ei kuitenkaan verotettaisi tuloverolain mukaisesti. Tällöin maatalouden rakennukset ja rakennelmat jäisivät maatalouden tulonlähteeseen sen sijaan, että nekin siirtyisivät verotettavaksi henkilökohtaiseen tulonlähteeseen. Siispä olisi syytä tähän tehdä muutos, koska olisi varmasti perustellumpi ratkaisu, että myös maatalouden rakennusten ja rakennelmien ja niiden rakennuspaikkojen vuokrauksesta saadut tulot verotettaisiin henkilökohtaisen tulonlähteen tulona, jos maatalousmaasta saatua vuokratuloa päädytään verottamaan esityksen mukaisesti henkilökohtaisen tulonlähteen tulona.

Hallituksen esityksen mukainen muotoilu johtaisikin tilanteeseen, jossa, kun koko maatala vuokrataan, osa vuokrauksesta saadusta tulosta olisi henkilökohtaisen tulonlähteen tuloa — elikkä kun puhutaan tästä maapohjasta — mutta sitten taas tämän maatalouden tuloa olisi se tulo, joka tulisi esimerkiksi siitä rakennusten vuokraamisesta, ja tämä ei nyt meidän verojärjestelmän puitteissa vaikuta mitenkään perustellulta lopputulokselta vaan itse asiassa monimutkaistaa meidän verojärjestelmää entisestään. Mikäli maatalouden rakennukset ja rakennelmat siirrettäisiin samoin sinne henkilökohtaiseen tulonlähteeseen, niin niihin sovellettaisiin aivan samoin tuloverolain 114 §:n perusteella elinkeinoverolain mukaisia poistoja. Rakennusten maatalouteen liittymättömään vuokraamiseen ei ole syytä kohdistaa muuten maatalouteen liittyvää verotuen kaltaisia, normaalia korkeampia poistoja. Senpä takia esitämmekin, että näistä edellä mainituista syistä maatalouden rakennusten ja rakennelmien verotus siirretään maatalouden muun kiinteistötulojen tavoin tänne henkilökohtaisen tulonlähteen tuloksi, jota siis verotetaan tuloverolaissa säädetyllä tavalla.

Tässä esityksessä on myös tätäkin problematiikkaa käyty lävitse, ja sitäkin käsitelimme verojaostossa, mutta näitä esiin tuotuja ongelmia, siis sille muutokselle, jota tässä esitämme, ei voi kuitenkaan pitää niin olennaisena, että ne estäisivät johdonmukaisen verokohtelun toteuttamisen. Siksipä, arvoisa puhemies, esitän, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin vastalauseemme 1 mukaiset muotoilut, joilla todella muutettaisiin tätä esitystä siten, että myös näistä maataloilla olevista rakennuksista ja rakennelmista ja niiden vuokrauksesta saatava tulo verotettaisiin samaan tapaan kuin tässä nämä muutkin muutokset nyt tehdään. Tämä siis siitä syystä, että ilman tätä muutosta tässä tosiasiallisesti tehdään uusi verotuki sellaiseen vuokraustoimintaan, jossa rakennukset sijaitsevat maataloilla, verrattuna sitten siihen tilanteeseen, että rakennukset sijaitsisivat jossakin muualla, ja minusta tässä verojärjestelmäkokonaisuudessa, jota Suomessa on yleensä yritetty kehittää mahdollisimman yksinkertaiseen suuntaan — siinä nyt toki emme ole aina onnistuneet — ei ole kuitenkaan syytä tehdä tästä entistä monimutkaisempaa, ja siksipä tällainen muutos tähän hallituksen esitykseen olisi syytä tehdä. Siksipä todella esitän, että käsittelyn pohjaksi otetaan tämän vastalauseen 1 pykälämuutosehdotukset. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

19.24 **Eemeli Peltonen sd:** Arvoisa puhemies! Eduskunnan valtiovarainvaliokunta on tehnyt huolellista työtä tämän hallituksen esityksen käsittelyssä, ja kiitos valiokunnalle siitä. Vaikka tämän hallituksen esityksen tavoitteet jaetaan hyvin laajasti yli hallitus—oppo-

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

sitio-ajan, niin ikävä kyllä lain sisällöstä ei vastaavanlaiseen yksimielisyyteen valiokuntakäsittelyssä päästy.

Tässä sosiaalidemokraattien ja vasemmistoliiton vastalauseessa on esitetty tarkoituksenmukaisempi ja myös johdonmukaisempi tapa käsillä olevien muutosten toteuttamiseksi. Edustaja Räsänen tässä edellä omassa puheenvuorossaan kattavasti selvittikin tämän meidän tarjoamamme vaihtoehdon ja ratkaisumallin ansiot. Siksi kannatankin edustaja Räsänen tekemää esitystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joonas.

19.25 Joonas Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tuossa omassa puheenvuorossani unohtin hieman vielä käydä läpi tämän vastalauseemme mukaisen esityksen problematisointia siltä osin, että on esitetty, että mikäli tämä muutos todella tehtäisiin siten, miten nyt tässä SDP esittää, mikä siis yksinkertaistaisi verojärjestelmää, niin siihen liittyisi nyt sitten haaste tämän kiinteistöveron määräytymisen johdosta, minkä takia nytten olen käsittänyt, että valtiovarainministeriö alun perin ei esittänyt sitä, että myös näistä rakennuksista koitua vuokratulojen verottaminen siirrettäisiin samaan tapaan kuin itse maatilasta saadun vuokratulon verottaminen.

Tähän kiinteistöverotuksen arvostamiseen liittyvä kysymys on sinänsä ihan perusteltu, ja ymmärrän, että sekin tuottaa haasteita, mutta kun ottaa huomioon, minkälaisia muutoksia kokonaisuudessaan on kiinteistöveronkin puolella jo tälläkin vaalikaudella tehty ja mitä ollaan tekemässä, niin silti tulen siihen johtopäätökseen, että johdonmukaisempaa on kohdella maatilalta saatua vuokratuloa täysin samoin kaikissa tilanteissa riippumatta siitä, saadanko se vuokratulo pellostä tai maatilalla olevasta rakennuksesta.

Jos tämä esitys todella nyt enemmistöllä menee edelleen läpi esitetyssä muodossa, niin tämä todella tarkoittaa nyt sitä, että näille rakennuksille räätälöidään nyt uusi verotuki, joka todella on ehkä hieman kyseenalainen, enkä usko, että kukaan olisi sitä mieltä, että tällainen verotuki olisi syytä tehdä esimerkiksi sellaisten rakennusten vuokraustoimintaan, jotka sijaitsevat maataloilla, kun sitten taas toisen kiinteistön, esimerkiksi vieressä olevan mökin, vuokratuloa kohdeltaisiin verotuksessa eri tavalla. Senpä takia päädyn edelleen siihen, että olisi johdonmukaisempaa toimia siten, miten olemme vastalauseessa esittäneet, ihan meidän verojärjestelmän kokonaisedun näkökulmasta.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 79/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 18/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Peltokangas, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Keskustelu

19.28 **Mauri Peltokangas ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallintovaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä laiksi valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Esityksessä ehdotetuilla muutoksilla muun muassa ajantasaistetaan Valtiokonttorin tehtäviä koskeva säännös ja lisätään säännökset Valtiokonttorin tiedonsaantioikeuksista. Esityksessä ehdotetaan myös säädettäväksi automaattisen ratkaisumenettelyn edellyttämästä oikaisuvaatimusmenettelystä tiettyjen liikennevakuutuslain mukaisten maksujen määräämisessä sekä Valtiokonttorin itseoikaisusta rikosvahinkolain mukaisissa korvausasioissa.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että Valtiokonttorin ja muiden toimijoiden tiedonsaantioikeudet ovat ajantasaiset ja että toimijat saavat niille lainsäädännössä osoitettuihin tehtäviin tarvitsemansa tiedot. Valiokunta ehdottaa mietinnössään muutamia muutoksia perustuslakivaliokunnan lausunnossaan kiinnittämiin huomioihin tarkentaen muun muassa niitä tehtäviä, joihin ministeriöt ja muut toimijat tietoja voivat säännösten mukaan saada. Valiokunta myös ehdottaa täydennettäväksi niitä tahoja, joilta Valtiokonttorilla on oikeus saada tietoja muun muassa valtion lainojen, takausten, takuiden ja korkotukien hallinnointiin ja valvontaan sekä valtion vahingonkorvaus-, etuus-, maksuvapaus- ja jäämistöoikeudellisiin asioihin liittyvien tehtävien hoitamiseksi.

Esityksessä valtiokonttorilakiin ehdotetaan, että Valtiokonttorin liikennevakuutuslain 29 §:n nojalla tekemään vakuutusmaksua vastaavan maksun ja laiminlyöntimaksun määräämistä koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua. Kyseinen valtiokonttorilakiin lisättäväksi ehdotettu säännös koskee kuitenkin vain liikennevakuutuslaissa tarkoitettujen päätösten muutoksenhakua. Hallintovaliokunta toteaa mietinnössään, että ratkaisu, jossa muutoksenhakusäännös oikaisuvaatimusmenettelyn osalta sijoitetaan valtiokonttorilakiin, kun muu muutoksenhakua koskeva sääntely on liikennevakuutuslaissa, voi aiheuttaa haasteita soveltamistilanteissa. Pelkästään liikennevakuutuslain perusteella lain soveltaja tai asianosaisena oleva ajoneuvon omistaja tai haltija voi saada sellaisen käsityksen, että liikennevakuutuslain 29 §:ssä tarkoitettuihin päätöksiin ei voi vaatia oikaisua vaan valitus maksupäätöksestä tulee tehdä suoraan hallintotuomioistuimeen. Oikeus hakea oikaisua selviäisi tällöin vain valtiokonttorilaista. Valiokunta ehdottaa selvyden vuoksi, että esityksen valtiokonttorilakiin ehdotettu oikaisuvaatimusmenettelyä koskeva säännös siirretään liikennevakuutuslakiin.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta puoltaa yksimielisesti lakiehdotusten hyväksymistä mietinnöstä ilmenevin huomioin ja muutosehdotuksin. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 79/2024 vp sisältyvien 1.—7. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 8. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi energiatehokkuuslain muuttamisesta Hallituksen esitys HE 170/2024 vp

Pöytäkirja PTK 104/2024 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ympäristövahinkorahastosta annetun lain 37 ja 38 §:n muuttamisesta sekä Finanssivalvonnasta annetun lain 5 §:n 15 kohdan kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 176/2024 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

11. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 18.10.2024 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.46.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Antti Pelttari